

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, SAD 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 16.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 600 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 150 SLT, Македонија 70
ДЕН. Р.С.А. 9 Р.

ЗАБАВНИК

13. X 1995. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVII • ЦЕНА 5 ДИНАРА • БРОЈ 2279

За све од 7 до 77

ПРИЧА О
ВИТЕЗОВИМА

КЯЗИМИР ПОЛЕМУС

ИЗ ПЛОЕРМЕЛА У ФРАНКУСКОЈ ДОЖИВЕО ЈЕ ТРИ БРОДОЛОМА И СВА ТРИ ПУТА БИО ЈЕ ЈЕДИНИ ПРЕЖИВЕЛИ. РАДИ СЕ О КАТАСТРОФАМА БРОДОВА „ЖАН КАТИН“ НАДОМАК БРЕСТА 11. ЈУЛА 1875, „ТРИ КАЛУБЕРА“ У БИСКАЈСКОМ ЗАЛИВУ 4. СЕПТЕМБРА 1880. И „ОДЕОНА“ КОД ЊУФАУН-ДЛЕНДА 1. ЈАНУАРА 1882. ГОДИНЕ.

Велетаски

ХЕНРИ ЏОЗЕФ ДРУРИ (1776-1841)

НАСТАВНИК ШКОЛЕ ЗА ДЕЧАКЕ У ХЕРОУ (ЕНГЛЕСКА), ЗНАО ЈЕ НАПАМЕТ СВА ДЕЛА ВЕРГИЛИЈА, ХОРАЦИЈА И ЛУКАНА - УКУПНО 2500 СТРАНИЦА ЛАТИНСКОГ ТЕКСТА. ЈЕДНОМ, ДОК ЈЕ ПЕШАКОМ 25 КМ ОД ХЕРОА ДО ИДНА, ОДРЕЦИТОВАО ЈЕ 800 СТРОФА ИЗ ЛУКАНОВОГ „ФАРСАЛСКОГ РАТА“.

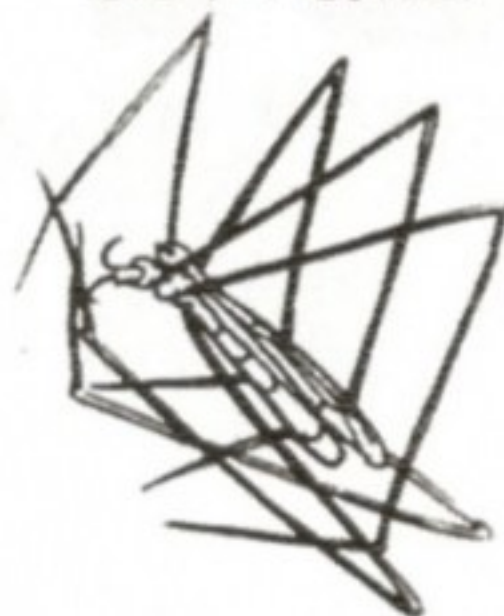

САМО ЈЕДАН МИНУТ

ПОШТО ЈЕ ЗАВРШЕНА ГРАДИЊА ЦРКВА СЕНТ ЏОН У БАРМУТУ (ВЕЛС) СЕ СРУШИЛА ЗБОГ ЛОШЕ ПОСТАВЉЕНОГ КАМЕНАТЕМЕЉА. САЗИДАНА ЈЕ ПОНОВО И СТОЈИ ДО ДАНА ДАНАШЊЕГ.

ПАУК КОСАЦ

СА ОБАЛЕ СЛОНОВАЦЕ ИМА ТЕЛО У ОБЛИКУ ПАУКОВЕ МРЕЖЕ.

СПОМЕНИК КРАВИ

ПОДИГЛИ СУ 1931. ТОКИЈСКИ МЕСАРИ НА МЕСТУ ГДЕ ЈЕ 1858. ЗАКЛАНА ПРВА КРАВА КОЈА ЈЕ ПОСЛУЖИЛА ЗА ИСХРАНУ.

Умало Француска краљица

АМЕРИКАНКА ЕБИГЕЈЛ Вилинг ОДБИЛА ЈЕ ПРОСИДБУ ЛУЈА ФИЛИПА, ВОЈВОДЕ ОРЛЕАНСКОГ (1773-1850), ДОК ЈЕ ОН КАО ИЗБЕГЛИЦА У ВРЕМЕ ФРАНКУСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ ПРЕДАВАО У ЖЕНСКОЈ ШКОЛИ У ФИЛАДЕЛФИЈИ. ЊЕН ОТАЦ ЈЕ РЕКАО ВОЈВОДИ: „АКО НЕМАТЕ ИЗГЛЕДА ДА ПОСТАНЕТЕ КРАЉ, ОНДА НИ СТЕ ДОСТОЈНИ МОЈЕ КЉЕРИ. А АКО ПОСТАНЕТЕ КРАЉ, ОНДА ОНА НЕЋЕ БИТИ ДОСТОЈНА ВАС.“ ЛУЈ ФИЛИП ЈЕ КАСНИЈЕ ПОСТАО КРАЉ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● у Суботици има више голубова него становника. Рачуна се да у граду са 5.000 голубара има регистрованих 150.000 птица које живе у канализацији и још толико нерегистрованих.

●●● Румуни су једини православни романски народ: 86,8 одсто становника ове земље или 19.970.000 су православци, римокатолика има 1.144.000 или 5 одсто, док су трећи реформисти са 801.000 верника или 3,5 одсто.

●●● један тридесетосмогодишњи Египћанин, морнар по занимању, управо се развео од 60. супруге и сада је у потрази за новом женом, пише каирски лист „Шабаб“ а преноси агенција „Франс прес.“ Према властитој статистици Кхалед Ашта био је у законитом браку са 17 Египћанки и још 43 пута са женама 28 различитих националности. Његов најкраћи брак трајао је 48 сати „Јер је жена била врло досадна“, а најдужи три године.

●●● на топ-листи најпродаванијег цвећа на свету прво место заузима ружа, друго каранфил, треће хризантема.

●●● овог лета у пет великих европских болница британски фармацеути испробаће да оболеле од Алзхајмерове болести лече препаратом на бази галантамина, материја коју су добили из луковича јагорчевине и висibaba! Ова хемијска мистерија повољно делује на ацетилхолин, задужен да пре-

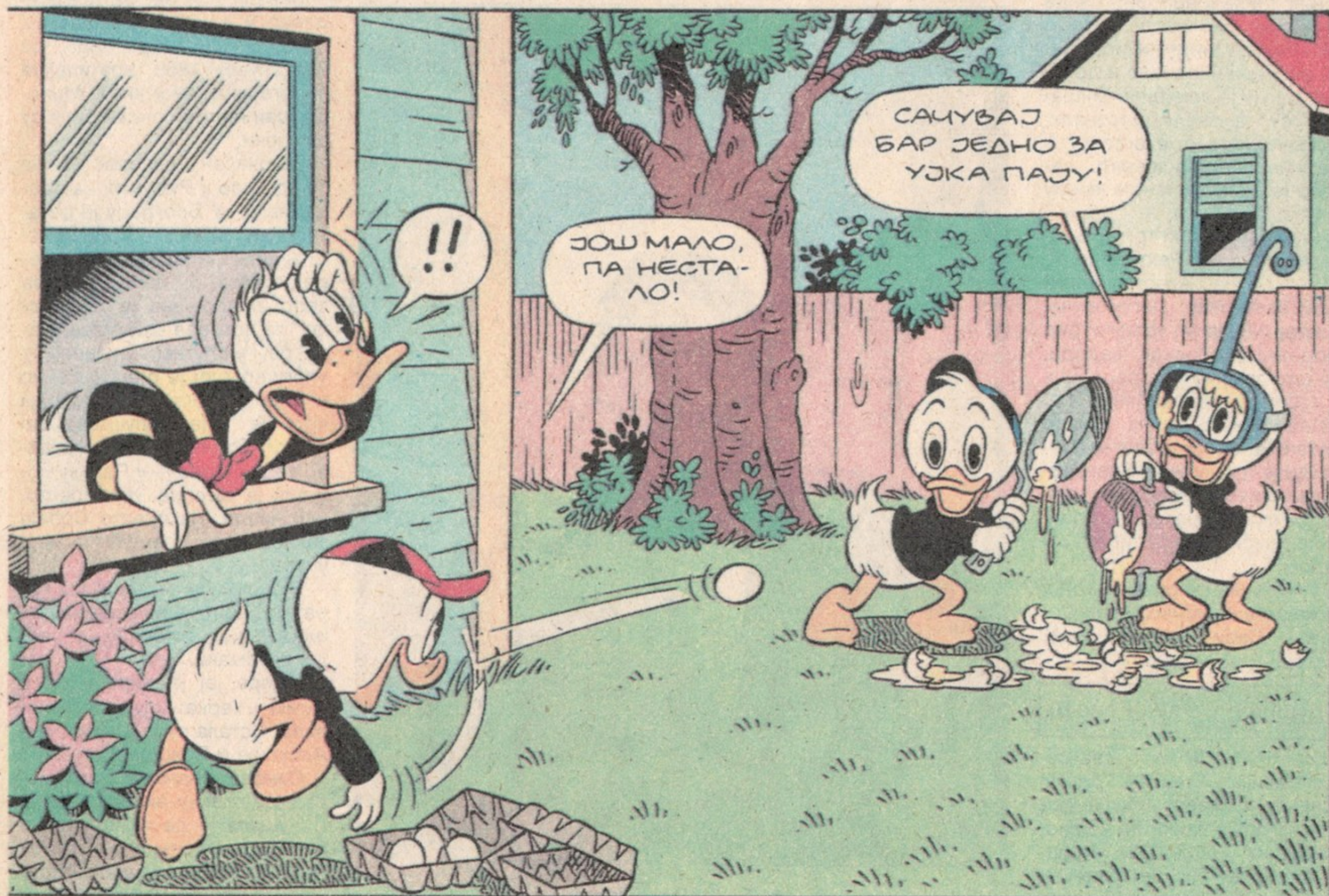
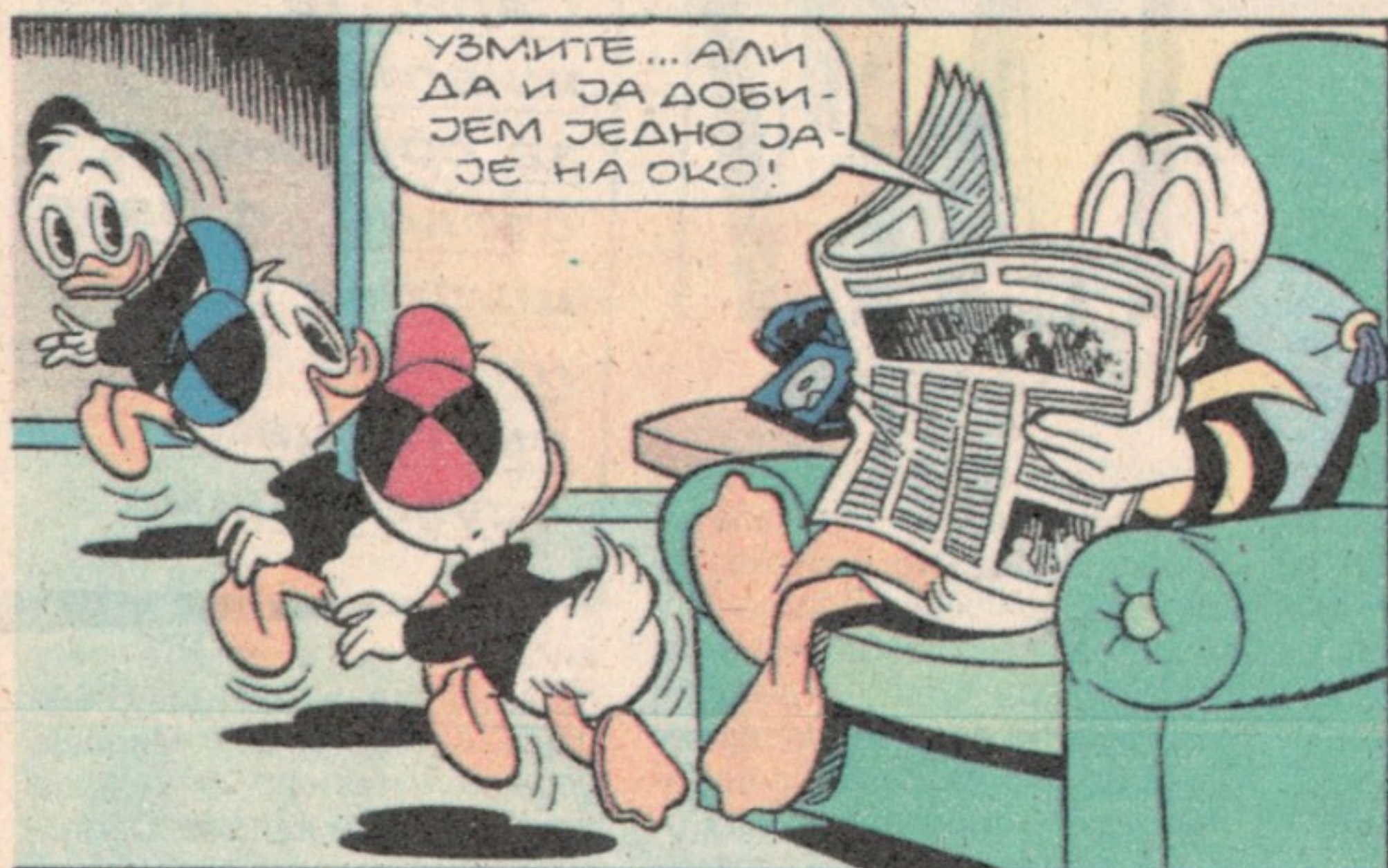
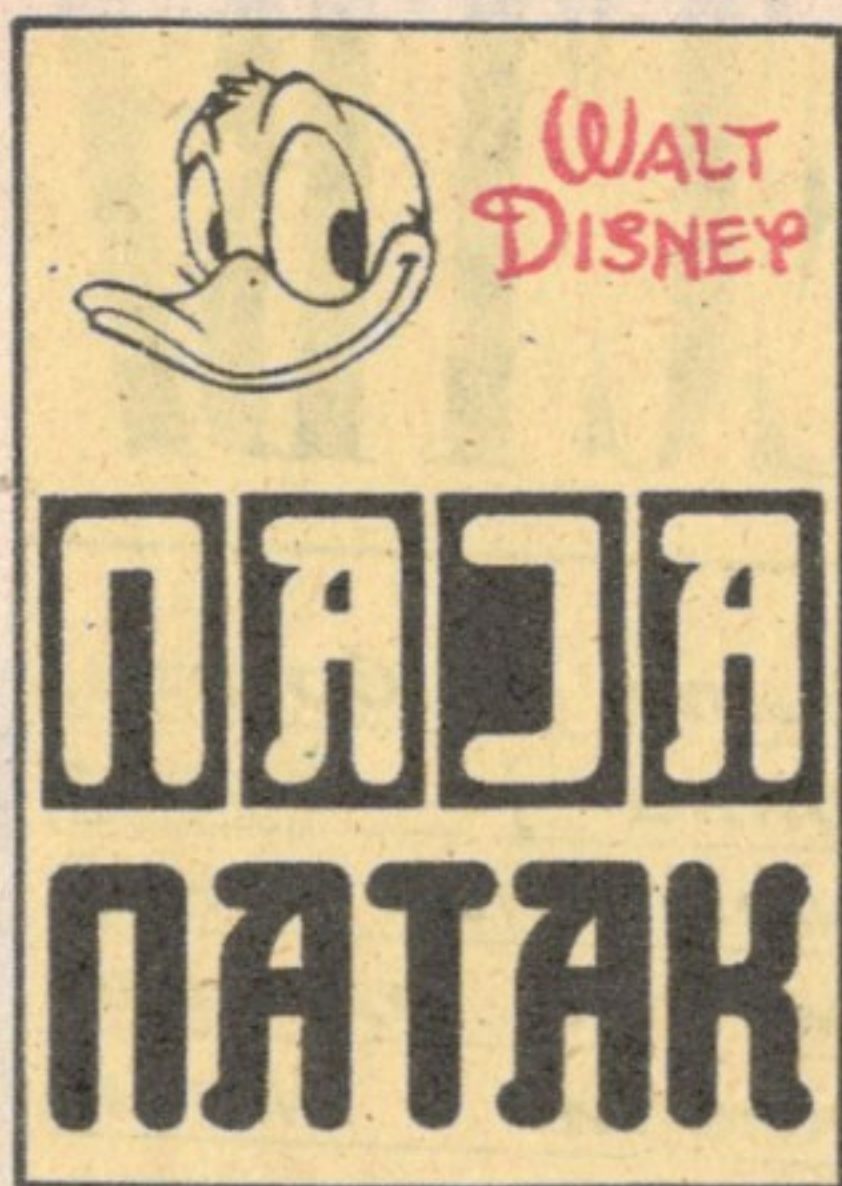

носи сигнале у мозгу, кога код оболелих има два пута мање него код здравих особа.

●●● „Мистер Пејбек“ је први интерактивни филм с виртуелном сликом. Рођен је у САД из технолошког брака „Сонија (компјутери) и „Интерфилма“ (ласерски дискови), а омогућује гледаоцима да сами изаберу крај филма. Даје се у 44 америчка биоскопа у којима су седишта опремљена џојстикима којима се врши избор.

Илустровао Зоран Петковић Петко

ВЕЛИКА ЗАБЛУДА ВЕЛИКОГ БОГАТАША

Сара Карађорђевић умрла је у деведесет и некој години, а испратила је на онај свет и кнеза Милоша и његовог сина Михаила, па краља Милана Обреновића и његовог сина Александра. Неки кажу да је рођена 1832, а неки 1837. године. Живела је дуго, све памтила и свима дугове враћала оштрим језиком и отровном речју!

Сара је била пета, најмлађа кћи Мише Анастасијевића. Капетан Миша, тада један од најбогатијих људи у Европи стекао је огромно богатство, али мушких потомака није имао. То му је сатирало душу. Умро је 1885. у Букурешту. У Клежанима у Румунији подигао је цркву у којој је и сахрањен. Тело му је балсамовано, и сада може да се види. У часу смрти оставио је имовину процењену на 20 милиона франака у злату!

Миша Анастасијевић је рођен 1803. године у околини Доњег Милановца. Зна се да му је отац био Настас и то је све. Никада није ни историјски ни у причи речено и доказано да му је име било Миша! Тако су га знали, упознали, прозвали и тако је остало! А презиме Анастасијевић настало је према очевом имену Настас.

На Студентском тргу у Београду на згради Ректората пише — Миша Анастасијевић свом отечеству! Лепо звучи. Капетан Миша је, уопште, био добротвор српског народа, али што се тиче те зграде која је коштала фантастичних 110 хиљада дуката, прича је мало другачија. Јесте, капетан Миша ју је поклатио Београдском универзитету, али тек кад су му се изјавиле политичке амбиције са кћерком Саром.

И ту почиње прича о једној од најзанимљивијих жена Србије — Сари Анастасијевић, удатој Карађорђевић.

Срушише се леги снови

Карађорђе је имао два сина: старијег Алексија, руског официра, и млађег Александра кога историја памти по краткој владавини (1842—1858). Старији Алексије био је ожењен кћерком познатог женевског

СВОМ ОТЕЧЕСТВУ И КЋЕРКИ САРИ

лекара, иначе руског емигранта. Из тог брака на свет је дошао Ђорђе, унук Карађорђевић. Дете је рано остало без родитеља, али је расло и стасало захваљујући имену деде — Карађорђа. И ето га у младости као руског официра.

Тада је капетан Миша почео да кује план. Он има богатство и кћерку Сару, а Карађорђевић унук Ђорђе има име владарско. Па када се једно састави са другим, ето његовог зета на престолу у Србији, а његове Сарке, како јој је тепао, такође на престолу као кнегиње.

И, Сара се удала за Ђорђа Карађорђевића, а капетан Миша је заронио у мутне политичке прилике тадашње Србије радећи испод жита за своју кћер и зета и видећи их као будући српски владарски пар. Стао је уз уставобранитеље који су протерали из Србије кнеза Милоша Обрено-

Била је богата, била је очева мезимица и најмлађа од пет кћери Мише Анастасијевића. Сара је целог живота чезнула за српским престолом, а завршила је у заједничком гробу са скитницама и осуђеницима

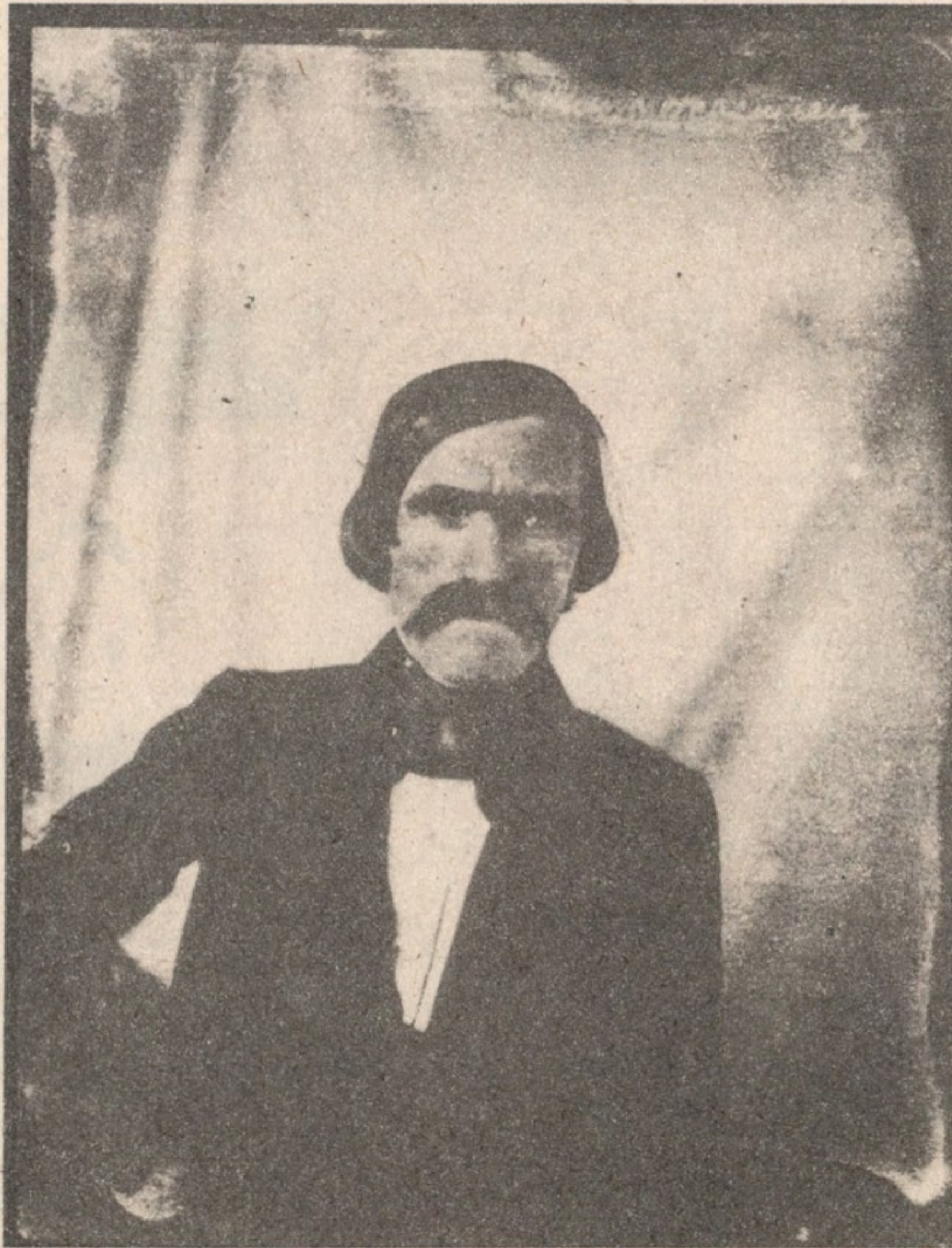
вића, чак је кћерки и зету подигао будући двор и у кампању против кнеза Милоша уложио читавих 100 хиљада форинти. Али, када је Светоандрејска скупштина којом је, веровали или не, он председавао и која је одржана од средине децембра 1858. до 31. јануара 1859. вратила на престо прогнаног кнеза Милоша, сви његови снови били су срушени.

Разочаран, капетан Миша се повукао у Румунију на своје имање. У Београду је оставио жену Христину која се нашла у чуду, а зграда, у то време палата и намењена за двор, поклоњена је „отечеству“ за потребе школства. Сара се, међутим, уживела у улогу коју јој је отац наменио и то је постала њена опсесија која је није напустила до смрти. Од лепе и нежне девојке школоване у Паризу постала је тигрица. Или престо, или ништа. На престо Србије заклела се, довешће макар унуке.

Лудило или не, тек Сара Карађорђевић је живела за дан владарског устоличења својих потомака.

Најпре јој је умро муж, а затим кћерка коју је обожавао. Остала су јој два сина — Алексије и Божидар.

Синови, знала је, зато морају да стекну висока звања. Покушала је да их школује у руском пажевском корпусу где се тешко стизало. Затражила је пријем код руског ца-

Миша Анастасијевић

Сара Карађорђевић

ра Александра II, али он је оклевао да је прими. Чекала је три недеље, а затим окренула леђа Москви. Руском цару послала је увредљив телеграм и тиме за сва времена синовима затворила врата у Русији.

Краљ је устукнуо

Није се дала Сара. Надала се: момци ће и у Француској успети да се домогну звезда. Преселила се у Париз и купила кућу у близини Булоњске шуме. У њену кућу навраћали су и Анатол Франс и Пјер Лоти.

Међутим, Алексије је био монден, а Божидар боем и уметник и обојица су немили-

це трошила мајчин, односно капетан-Мишин новац на коњским тркама, по баровима и у коцкарницама! Сара је нарочито била кивна на Алексија кога је прогласила претендентом на српски престо. Јавно, пред групом новинара, из све снаге га је ошамарила када је непосредно после 29. маја 1903, односно убиства Александра Обреновића, изјавио да не претендује на српски престо!

— Барабо — сиктала је Сара. — Зар ја од 1857. трошим и црно испод нокта да ти обезбедим право које ти припада, а ти га се тек тако одричеш!

Пријатељима се јадала: — Боже, каквог сам изрода на свет донела. Тридесет година борим се са краљем Миланом, а он млакоња!

Била је то жива истина: нико се није усуђивао да краљу Милану Обреновићу саспе у лице све оно што је смела Сара. Чак му је помињала мајку, жену рђавог морала која је умрла при порођају ванбрачног детета када је краљ Милан већ био ожењен!

Сара је имала опак језик. Где год је и када год је стигла ружила је Обреновиће по европским новинама. Изразе није бирала. Називали су је — змијом отровницом. У париском друштву људи су избегавали да јој се замера. Сара је за сваког имала „тајну за јавност“! За њу се говорило: смела, груба, ратоборна!

Када јој је мајка оболела у Београду, запутила се у Србију иако је Карађорђевићима

био забрањен повратак у земљу после убиства кнеза Михаила Обреновића.

Сарина мајка Христина имала је кућу на месту данашње зграде Коларчеве задужбине. Сара је стигла а полиција је опколила кућу. Иашла је пред жандаре и подвикнула:

— Ако се син авантуристичке боји за свој престо од мене, једне жене, онда нека зна да ће имати европски скандал! Ја ионако сутра одлазим из Београда!

Краљ Милан је узмакао. Оставио је Сару на миру и она је заиста сама напустила Србију. Чак је рекао:

— Може се о њој говорити шта се хоће, али она је узор поштене жене и пример мајке!

Син Божидар радио је до смрти као аранжер накита и дружио се са сумњивим париским светом. Умро је 1901. у Паризу. У време епидемије шпанског грипа 1918. године умро је и Сарин син Алексије.

Последњи погрешан избор

Сара се није предала, напротив. И у деvedесетој је била оштроумна и чила. Час је у овом, час у оном друштву. Брзо мисли, памћење је не оставља, одапиње отровне стреле.

Некадашња капетан Мишина мезимица претворила се у горопадну жену од које је стрепело париско високо друштво.

Године су ипак притискале жену која се свађала и са кнезом Милошем и са Вуком Караџићем, танцовала са кнезом Михаилом, рвала се са „старим Гарашанином“, познавала француског цара Наполеона III, слушала Виктора Игоа...

А онда... тужан крај. Пред смрт ју је преварио неки Србин кога је она у Паризу двадесет година гурала у високо друштво. Издао ју је опрез, поверовала му је, и као извршилац њеног тестамена он јој је још за живота купио гробницу на гробљу Пер Лашез у Паризу. Али, гробница је гласила на његово име и неколико дана после сахране Саре Карађорђевић он је гробницу продао за велики новац. Сарини земни остаци пренети су у заједничку раку, тамо где се сахрањују осуђењеници и скитнице!

Тако је завршила мезимица Мише Анастасијевића, кћерка не тако давно можда једног од најбогатијих људи Европе!

Миленко Тодоровић

ДРВО КАО ТРИГОНОМЕТРИЈСКА ФУНКЦИЈА

МАТЕМАТИКА ПРОТИВ БОТАНИКЕ

Уз помоћ компјутера створен је вештачки цвет. Иако се природа не да подвести под бројке и једначине, математичким путем лако се добија оно што тражи године и године упорног калемљења, укрштања и гајења

Математика и информатика, науке без којих не може да се замисли савремени живот, мењају свет. Али, не само онај урбани. Удружене у биоматематику, нову грану природних наука, у стању су да промене и природу. Богати, разноврсни свет биљака могуће је математичким путем објаснити, компјутерски дочарати и вештачки произвести.

Математика ћелије

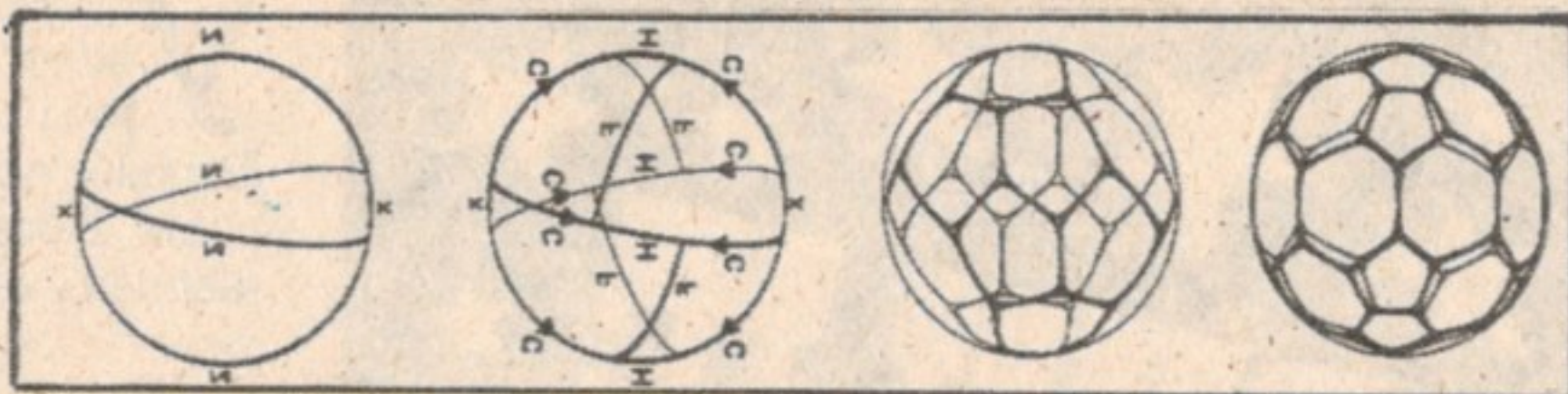
Невероватну теорију да природа може да се проучава и са становишта математике, први је изнео научник Аристид Линденмајер 1968. године. То је поткрепио тврдњом да све почива на математици и да се она, поред бројчаног доказивања односа величина, бави и мерењем и просторним облицима стварног света. Свој научни рад заснива на проучавању раста и размножавања биљака. Уочио је да се ови природни процеси уклапају у строга математичка правила.

Линденмајер је доказао да размножавање, деоба једноставних ћелија, није ништа друго до понављање одређеног узорка по одговарајућој математичкој формули. Ћелију биљке заменио је математичким појмом круга, а деобу мрежом хексагоналних и пентагоналних веза. Математички је поставио и израчунао цео ток размножавања. Сумњи у ваљаност математичког приступа ботаници више није било и биоматематика је постала нова грана природних наука.

Вештачки живот биљака

Полазећи од Линденмајерових поставки, научници су продрли у све тајне биљног света. Убрзо су се у њихов рад укључили и стручњаци из света компјутера. Математичке поставке природних процеса преточене су у компјутерске програме и слике. Рашчлањене на бројке, једначине и тригонометријске функције, све фазе из живота биљака математички се могу извести, доказати и компјутерски произвести. Тим стручњака са Универзитета Регина у Саскачевену у Канади, на челу са професором Пшемиславом Прусенкијевичем, предњаци у тим подухватима и постиже задивљујуће резултате.

Њихов пројекат, назван „Вештачки живот биљака“, потврђује да биљни свет може компјутерски да се опона-

Размножавање – Деоба једноставних ћелија као круг испреплетан мрежом хексагоналних и пентагоналних мрежа. Овом математичком поставком Линденмајер је увео биоматематику међу природне науке

ша. И као у некој видео игри, раст, цветање или укрштање биљака остварује се брзо и лако. Из компјутера „Силикон Графикс Ирис“, који барата са три милиона података у секунди, за три сата „процвета“ локвањ. По математичким формулама, један шаблон обликује латице, други тучак у средини. Посебним компјутерским програмом постиже се тродимензионалност цвета, па вештачки локвањ изгледа као природни. – Ми савршено можемо да опонашамо природу, да је убрзамо али и

променимо – каже професор Прусенкијевич.

Корак испред природе

– Биоматематика иде корак испред природе. Зашто бисмо, рецимо, губили време у очекивању резултата неког укрштања природним путем када компјутерским прорачунима можемо зачас да га сазнамо. Ко зна колико би трајали покушаји успешног укрштања красуљка и сунцокрета у

природи да компјутерски нисмо открили да мала рачунска грешка од 0,1 степен спиралну грађу цвета красуљка претвара у цвет сунцокрета. Променом алгоритма, плод уљане палме може, уместо ананаса, да постане шишарка – задовољно набраја достигнућа свог тима професор Прусенкијевич и додаје:

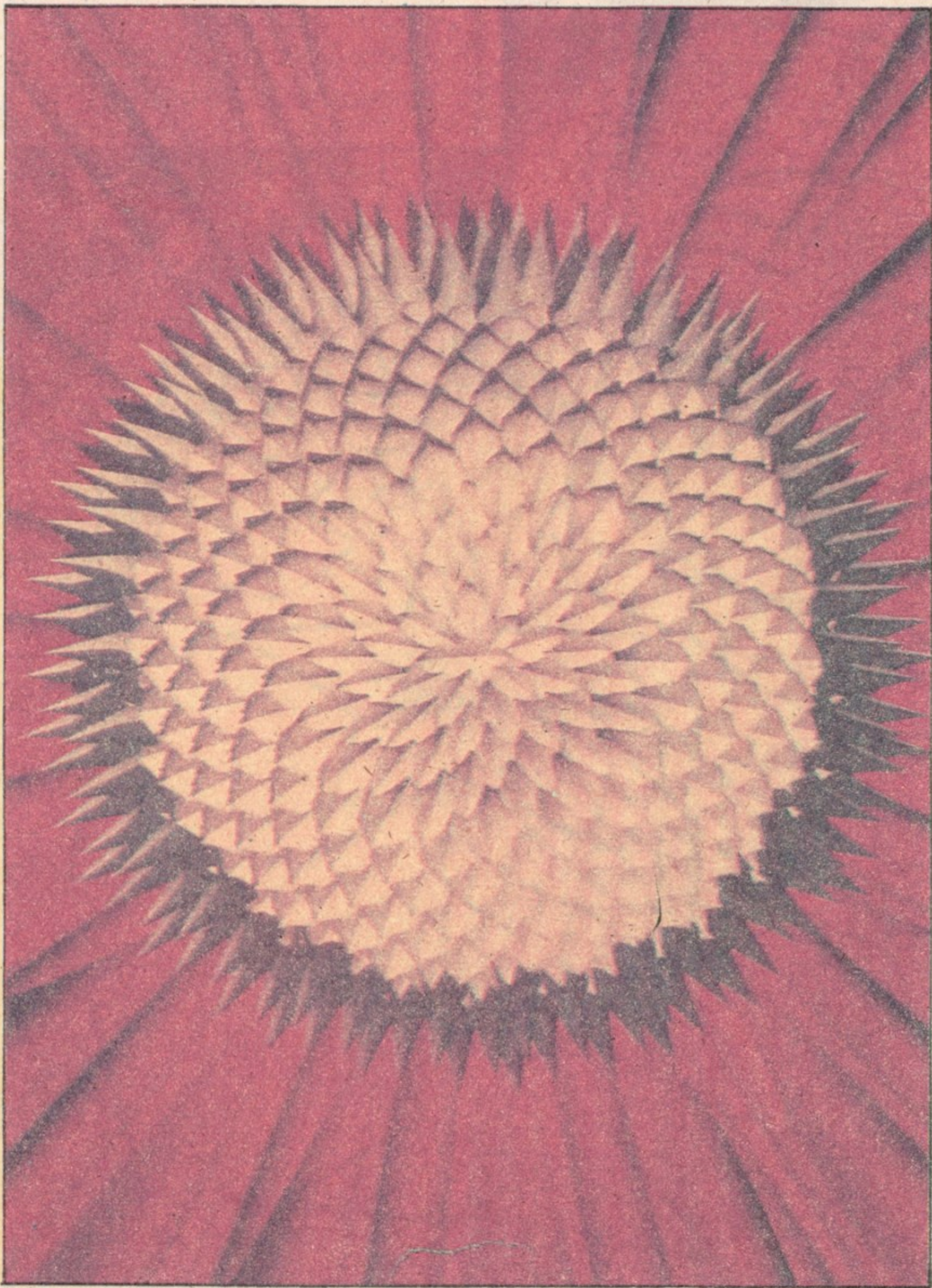
– Наше методе имају вишеструку предност над природним процесима. Користећи компјутерске моделе, могуће је створити биљку са већом дрвеном масом а на уштрб лишћа или симулирати стварање угљене прашине за само неколико минута, док је природи за то потребно 500 година.

– Ми смо створили вештачки свет, али само један његов део може да се објасни математичким путем – признаје угледни професор.

Природа се ипак не да подвести под бројке и једначине.

С.Д.

Сличност и разлике
Спирална грађа
цвета красуљка
и цвета сунцокрета
постају сличне
незнатним
померањем
компјутерске имитације

ЧИСТАЧИ ЗВЕЗДА

НАЈСЛАВНИЈЕ НИКО НЕЋЕ

Упркос бесмртности,
Џон Вејн и Џејмс Дин
не уживају наклоност
оних који треба да
брину о њиховим
именима утиснутим у
плочник Булевара
славних у Холивуду

Илустрација Растко Ђирић

Упркос томе што више није међу живима, име Џона Вејна сија несмањеним сјајем на филмском небу али је богами помало потамнело на холивудском Булевару славних. За разлику од његове, звезда певача Берија Манилова сија ли сија. У чему је ствар, вероватно ћете се запитати? Па у томе што се за Беријеву старају чланови његовог клуба и гланцају ли је гланцају. Што се Џона Вејна тиче, његову нико није узео под своје, баш као ни звезду једног другог холивудског бесмртника, Џејмса Дина.

— Ма колико то чудно звучало али најчувенија имена нико неће — каже Берт Стерлинг, власник продавнице холивудских сувенира и оснивач друштва Чистача звезда. — Џон Вејн и Џејмс Дин најбољи су примери за то — додаје. Зашто је то тако, не уме да објасни. Нити то зна било који други од 140 чланова колико их у друштву има. Све је почело пре 15 година када је Стерлинг окупио око себе људе вољне да одржавају простор на Булевару славних на којем су постављене звезде са најпознатијим именима у свету филма. Међутим, како он није мали, Привредна комора и градска управа Холивуда покренули су акцију да о звездама утиснутим у плочник брину и станари блокова у којима се налазе. Њима су се придружили и многи пословни људи имајући у виду да је Булевар славних атракција која привлачи масу туриста. И док базају од једне до друге звезде, а утиснуто их је преко 2.000, постају потенцијални потрошачи без обзира да ли због тога што ће сести да попију кока-колу или кафу, поједу нешто, или ће купити филм не би ли се овековечили поред имена омиљеног глумца, узети неку ситницу, сувенир, хаљину, патике. На њима, другим речима, може да се заради. И то добро.

О звездама, међу којима је последња постављена она са именом чувеног светског мафионичара Дејвида Коперфилда, брине и градска чистоћа. Сваке вечери пере булевар снажним шмрковима али то није довољно: вода скине само прашину и отпатке али не даје сјај месингу. Наиме, звезде, начињене од теракоте, оивичене су месингом а од њега су и имена: да би сијао, мора да се гланца. У том послу најревноснији су чланови поменутог друштва који на сцену ступају „наоружани“ кофама вреле воде, детерџентом и спрејом за постизање високог сјаја. Међу најприлежнијим чистачима су седамдесетдогодишња Роз Битер и њена кћи Џени које већ 14 година сваке прве суботе у месецу долазе да изгланцају звезду Берија Манилова. Том приликом на себи неизоставно имају мајице на којима пише „Беријеви чистачи“. Да би обавиле посао некада им треба пола, а некад и читав сат што зависи од тога колико је посетилаца прошло булеваром. Тако је бар било до почетка ове године када је 250 звезда, па и она њиховог идола, уклоњено због тога што је дошло до пуцања тла проузрокованог изградњом нове подземне железнице. То уклањање је наравно привременог карактера: чим се тло санира, звезде се враћају. Међу онима које су уклоњене је и звезда Џона Форсајта кога памтимо из ТВ серије „Династија“. Хулио Иглесијас је био боље среће: његова звезда се налази у оном делу булевара који изградња није угрозила, те његови обожаваоци и даље имају задовољство да је свакодневно рибају и чисте.

МА ШТА КАЖЕШ

ИМА ТУ НЕЧЕГА...

Океј, нисте сујеверни... Ал' седам је ипак изузетан број. Недеља има седам дана, седам је светских чуда, седам боја чини дугу, седам нота музичку скалу, седам је старогрчких мудраца... Лунарни месец траје 28 дана (4×7).

Штавише:

$28 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7$.

Хипократ, али не лекар него математичар, веровао је да је број седам, захваљујући некаквим скривеним својствима, извор живота и покретач свих овоземаљских појава и да чак утиче и на „небеска бића“.

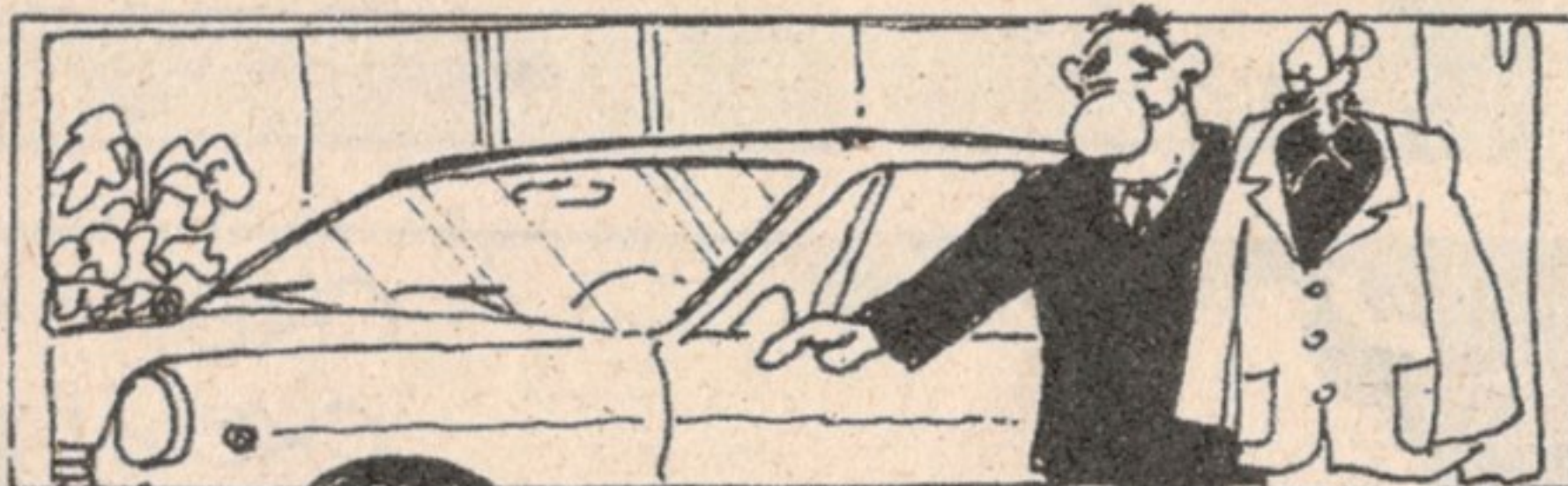
УТЕХА НА ЕНГЛЕСКИ НАЧИН

За време одржавања Зимских олимпијских игара у Лилехамеру у Норвешкој прошле године, у Великој Британији забележен је рекордан пораст потрошње електричне енергије – и то током једног часа последњег дана такмичења за титулу светског првака у уметничком клизању. Лондонски „Дејли мејл“ овако је то објаснио: када су Џејн Торвил и Кристофер Дин уместо златне освојили бронзану медаљу, ожалостена нација потражила је смирење у традиционалној шољи чаја. Тако су, тако рећи истовремено, широм Острва „зазвиздали“ електрични чајници. ■

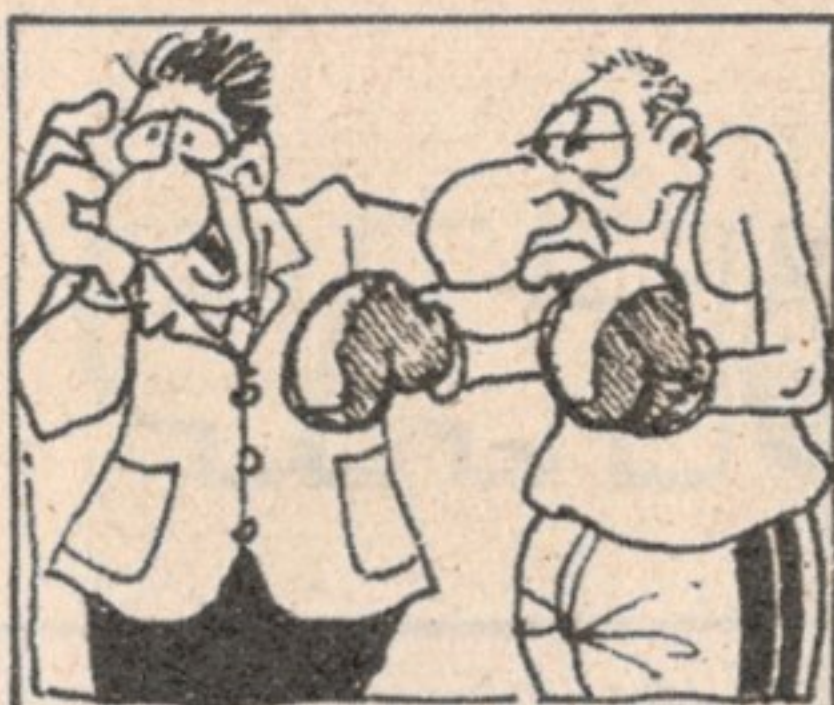
ПЛОВИ БОЦА ПРЕКО МОРА...

На једној плажи на атлантској обали француске недалеко од Ла Рошела недавно је нађена боца у којој се, поред поруке, налазила и новчаница од једног долара. Срећни налазач је, сем девизне банкноте, постао и власник листа истргнутог из школске свеске на којем је писало да је поруку 1987. у Атлантик бацио један амерички студент. Флаши с поруком требало је, дакле, осам година да срећно преплови Атлантик. ■

БОГИЈЕВ „БЈУИК“ ПРОТИВ ТРАВОЛТИНОГ БЕЛОГ ОДЕЛА

„Бјуик“ Хемфрија Богарта из легендарне „Казабланке“ продат је недавно у њујоршком „Кристи'зу“ за 360 милиона лира. То је тачно 110 милиона лира више него што је на аукцији у истој кући продато бело одело (са све црном кошуљом) које је Џон Траволта носио док је играо у „Грозници суботње вечери“ у биоскопском хиту нешто новијег датума. Шта је Траволтино одело према Богијевом „бјуику“? ■

СМИТ ЈЕ КРИВ ЗА СВЕ

Амерички спортски новинар Џек Фиске уверен је да зна одговор на питање зашто је, бар што се САД тиче, популарност бокса у сталном опадању. Зато што боксери имају безвезна имена. Или су крајње обична или их је немогуће изговорити...

Фиске је своју тврдњу поткрепио конкретним подацима. На листи америчких професионалних боксера налазе се 42 Смита, 38 Џонсона, 35 Мартинеза, 32 Родригеза и 27 Гонзалеса. У иностранству је још црње. Тамошњи боксери носе имена од којих се поштеном америчком љубитељу бокса језик везује у чвор. Као, на пример, у случају Тајланђанина Лооџаопормахеса или Немца Даријуса Михалзевског. (Ајд' нека неко, онако у навијачком жару, проба да скандира та имена...).

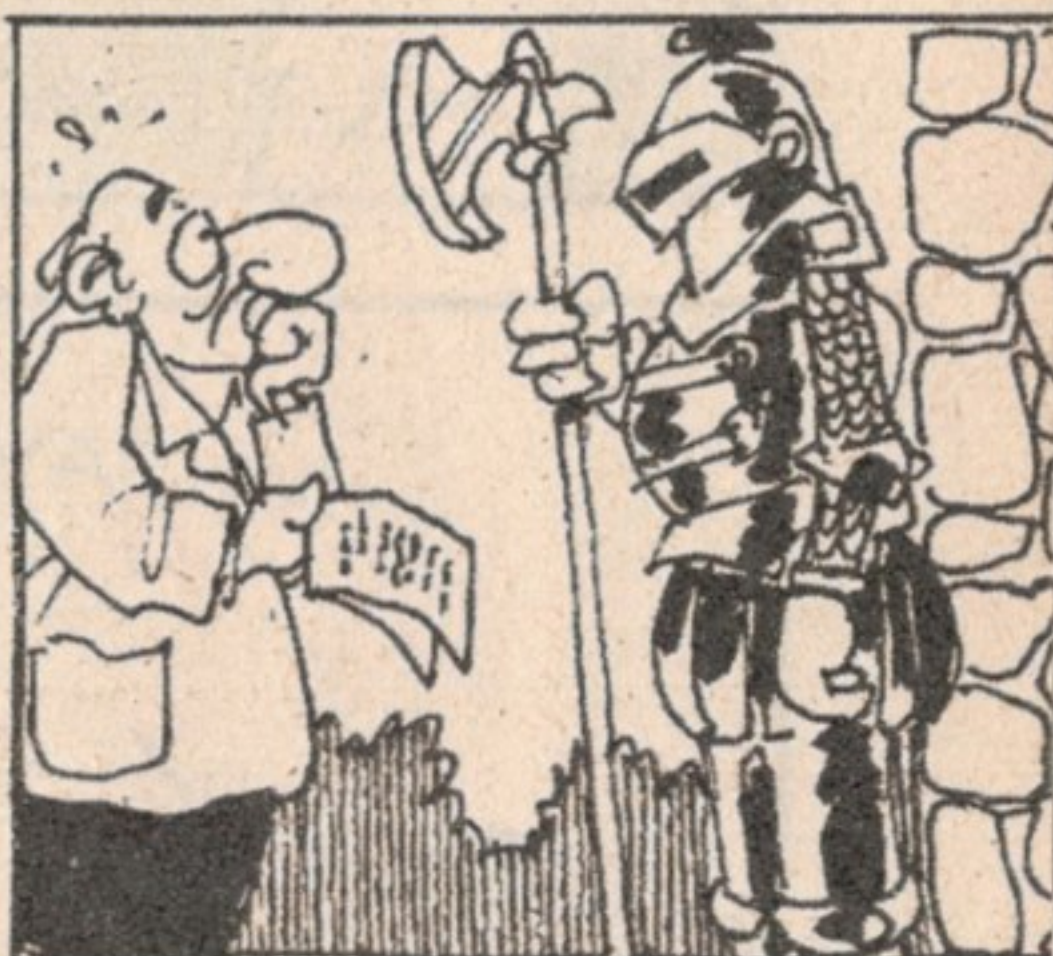
А у срећна времена боксери су били разумни. Обична или имена тешка за изговор замењивали су надимцима који се лако памте: Роки Марћано, Шугер Реј, Робинсон, Роки Грацијано, Чоколада Кид, Нокаут Браун.

Кад човек мало размисли, има нечег у ономе што Фиске тврди. ■

ИЗВИН'ТЕ, ПОШТО ДВОРАЦ?

Новац не може све да купи, али може прилично... Двадесет двораца који су до пре неколико година били у власништву власти некадашње Источне Немачке сада су на продају. Интересовање је огромно, а више стотина заинтересованих лица поднело је понуде Државној комисији за приватизацију која се латила овог посла.

За сада је убедљиво највиша понуда она од 7,2 милиона долара колико је анонимни кандидат за власника понудио у замену за тапију на дворца у Боиценбергу изграђен још у 13. веку.

А пошто најјевтинији од двадесет двораца? Једну немачку марку. Символични износ односи се на замак у Жерникову који је некада био седиште једног средњовековног витешког реда. Зачкољица је у томе што ће онај ко купи Жерников морати, како кажу прорачуни, да утроши најмање три милиона долара за обнову.

40:44

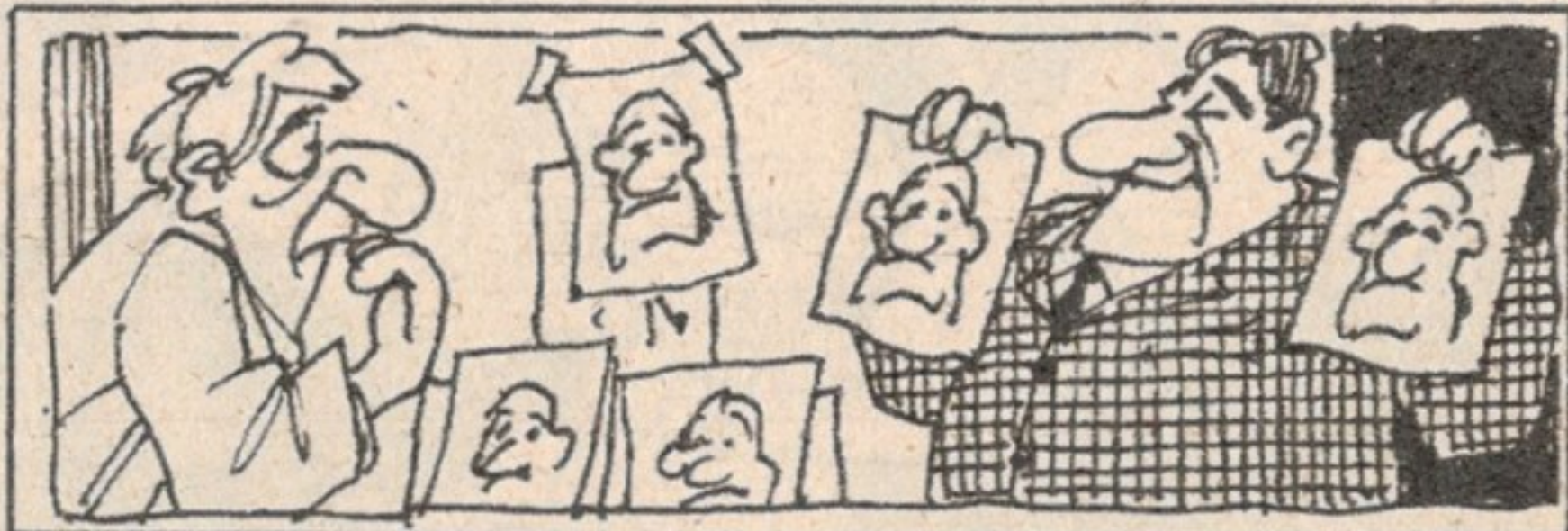
Зна се ко је, што се ововремене варијанте тиче, измислио култ личности? Комунистички исток, је л' тако? Јесте, ал' не мора баш да значи...

Почетком осамдесетих, дакле пре пада берлинског зида, главни уредник партијског листа „Neues Deutschland“, иначе члан Политбироа тамошње комунистичке партије, Гинтер Шабовски, објавио је у једном једином броју својих новина равно четрдесет фотографија свог партијског шефа и шефа државе Ериха Хонекера. Потрудио се човек.

Било једном, не поновило се? ...Ал' се ипак понавља.

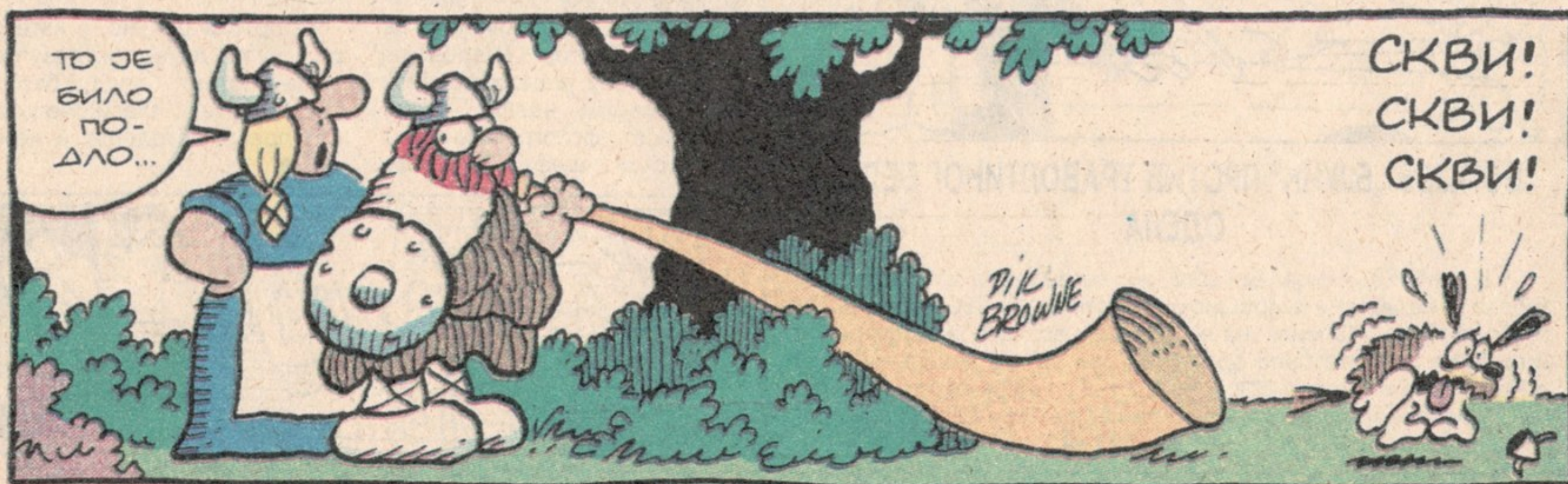
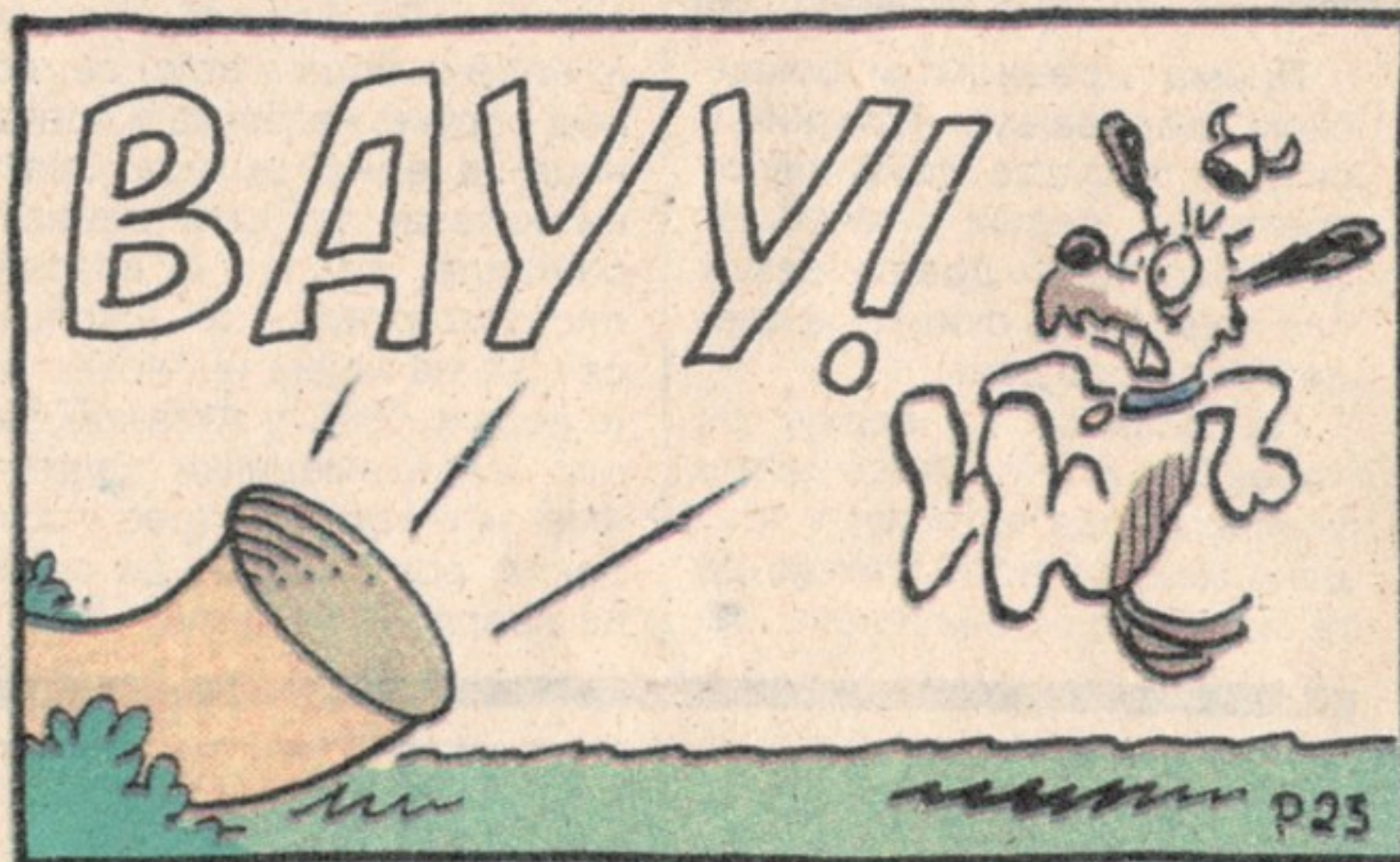
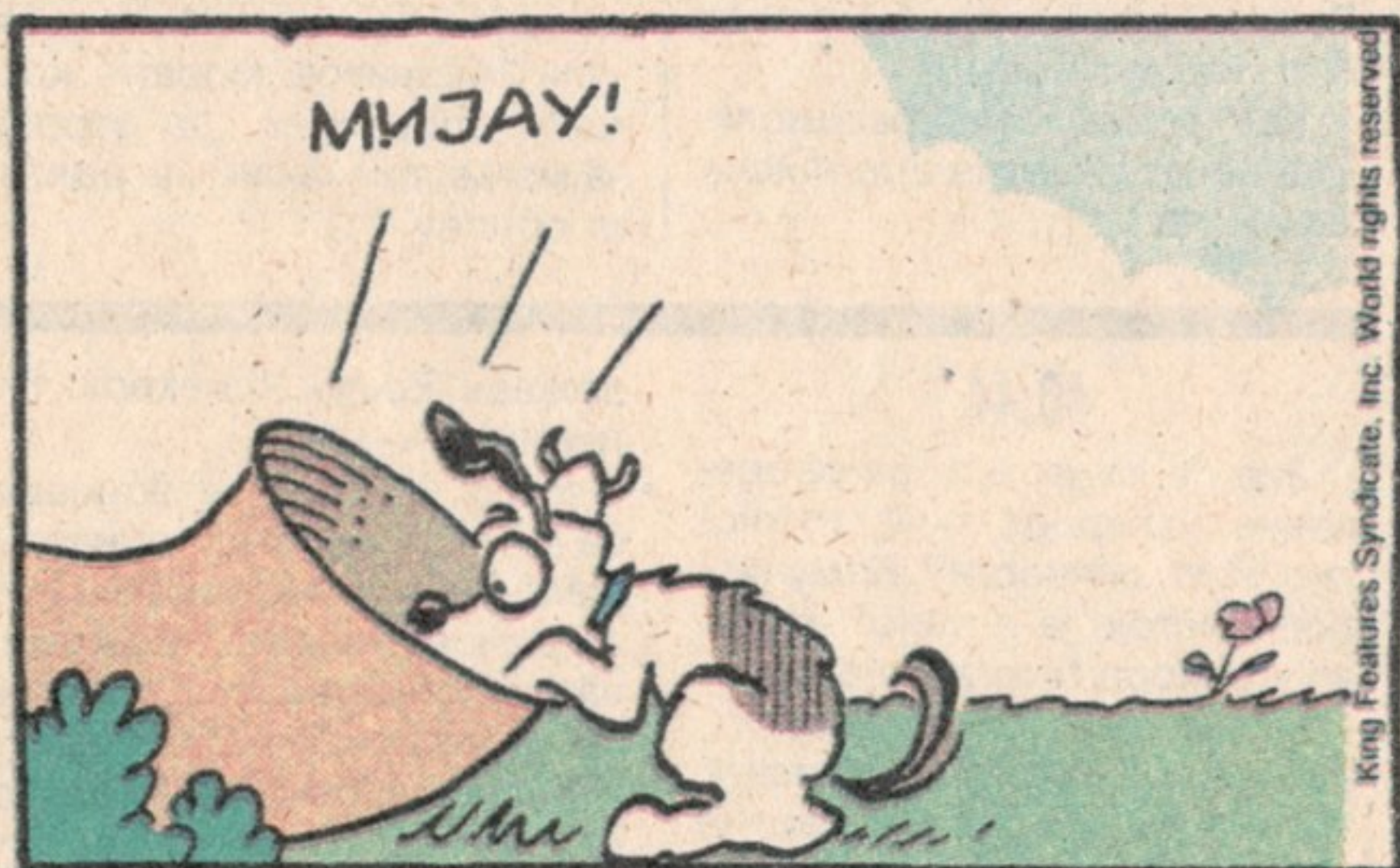
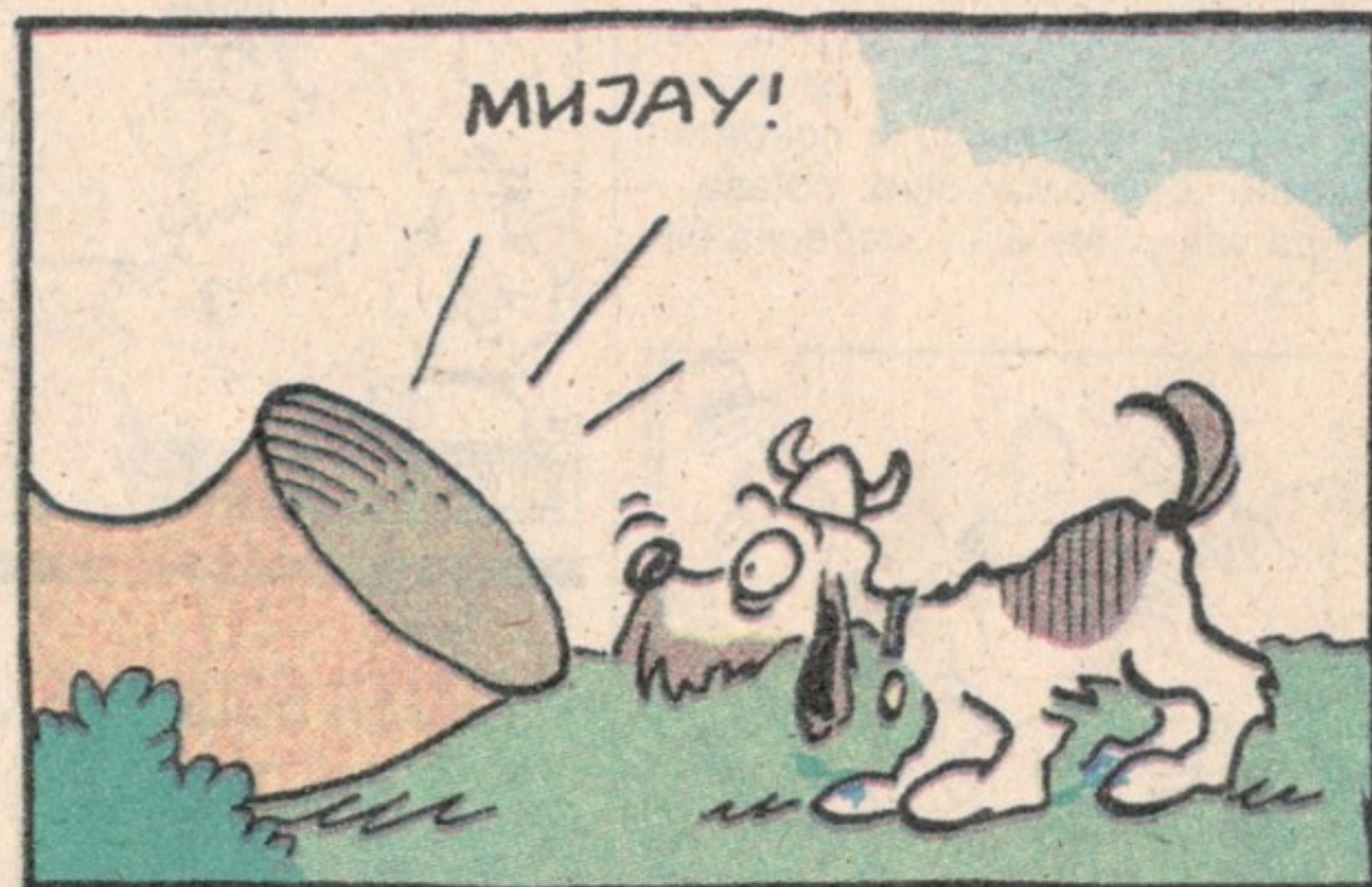
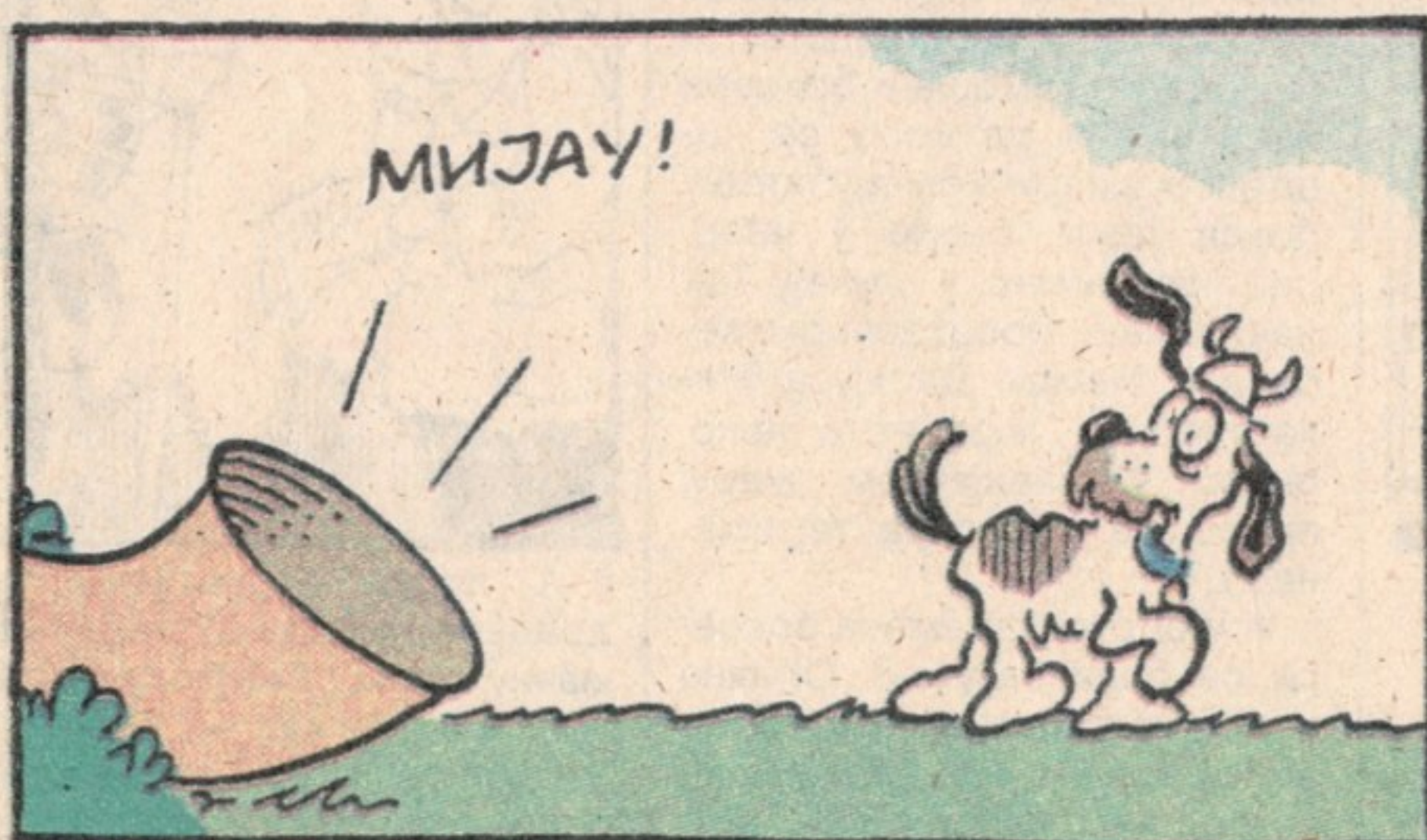
Овог лета у интерном листу западнонемачког државног радија објављене су четрдесет и четири фотографије генералног директора Новотног који је баш тих дана одлазио у пензију.

Спортски речено, у категорији култа личности, резултат меча Исток: Запад, бар у овом случају, гласи: четрдесет према четрдесет и четири. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ПРЕМИЈЕРА ОДЈЕЦИ СА БУРЖЕА СУПЕР- ПОКРЕТЉИВИХ

На Париском салону аеронаутике ваздушни дуел између америчко-немачког авиона „Х-31” и, руског ловца „Су-35” поново је наметнуо питање: ко прави боље борбене авионе?

Краткотрајна посета стратешких бомбардера „нортроп В-2” и „Ту-160”, који су четрдесет и првој ваздухопловној изложби по реду дали посебну драж, остаће упамћена и по изненађењу у летачком делу програма. У њему је премијерно учествовао већ дуго најављивани америчко-немачки демонстратор нових технологија „Роквел-Даса Х-31” и нова верзија руског ловца с ознаком „Су-35”, развијена из познатог авиона „Су-27”. Поред извођења уобичајених маневара, које су успешно изводили и остали авиони, пилоти на „Х-31” и „Су-35” показали су високе маневарске способности ових авиона изводећи први пут маневре какви до сада нису виђени на светским ваздухопловним изложбама.

Спектакуларни новитет

Авион „Х-31” већ десетак година брижљиво је скриван од јавности. Пробни пилот Фред Нокс, оставио је на Буржеу без речи готово све посетиоце који су пратили његов лет, посебно у тренутку када је извео такозвани маневар „Хербст”. Изузетну покретљивост и способност ма-

Роквел/даса Х-31 на полетању

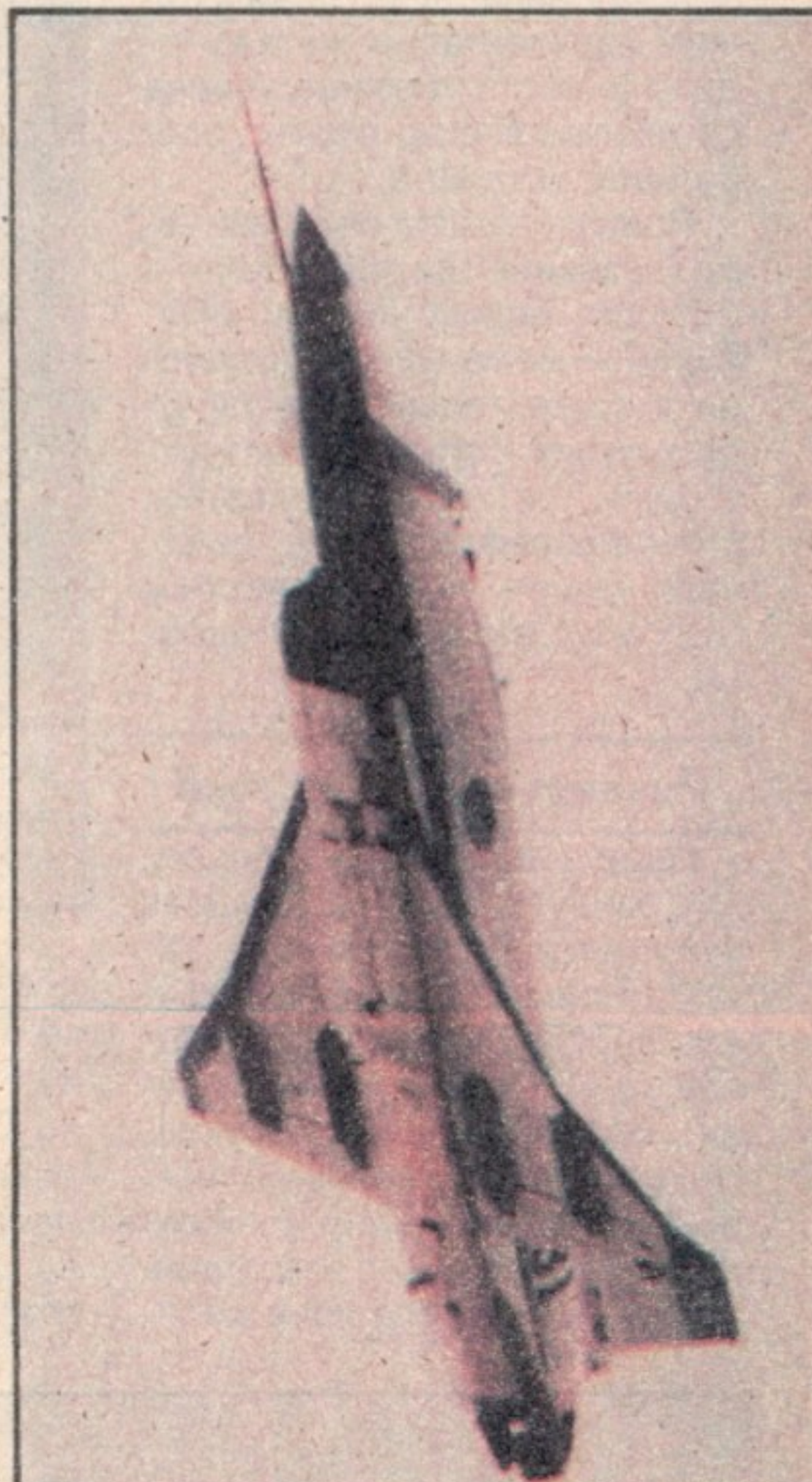

Сухој Су-35, демонстрација маневра „Хоок”.

неврисања на до сада неуобичајен начин авион „Х-31” дугује аеродинамичким решењима удруженим са системом „флај-бај-вајер” и могућношћу „векторисања потиска”, тачније – могућности усмеравања струје издувних гасова из мотора за десет степени у свим правцима.

Да би утисак о високим ма-

неварским способностима авиона „Х-31” био потпун, објаснићемо укратко замисао о могућности лета авиона у областима „пост стол маневра”. Основна замисао сведена је на то да се изгради авион са могућношћу управљања у оштрим маневрима при малим брзинама, наглим успорењима и променама поло-

Роквел/даса Х-31 демонстрација маневра „Хербст” Бурже '95.

жаја на путањи лета, на којима су садашњи борбени авиони попут „F-16” и „F-15” непотребљиви због пада у ковит или сваљивања. Авион са оваквим могућностима лета изван узгонских ограничења, који би био довољно стабилан у односу на све три своје осе, могао би се назвати врхунским ловцем.

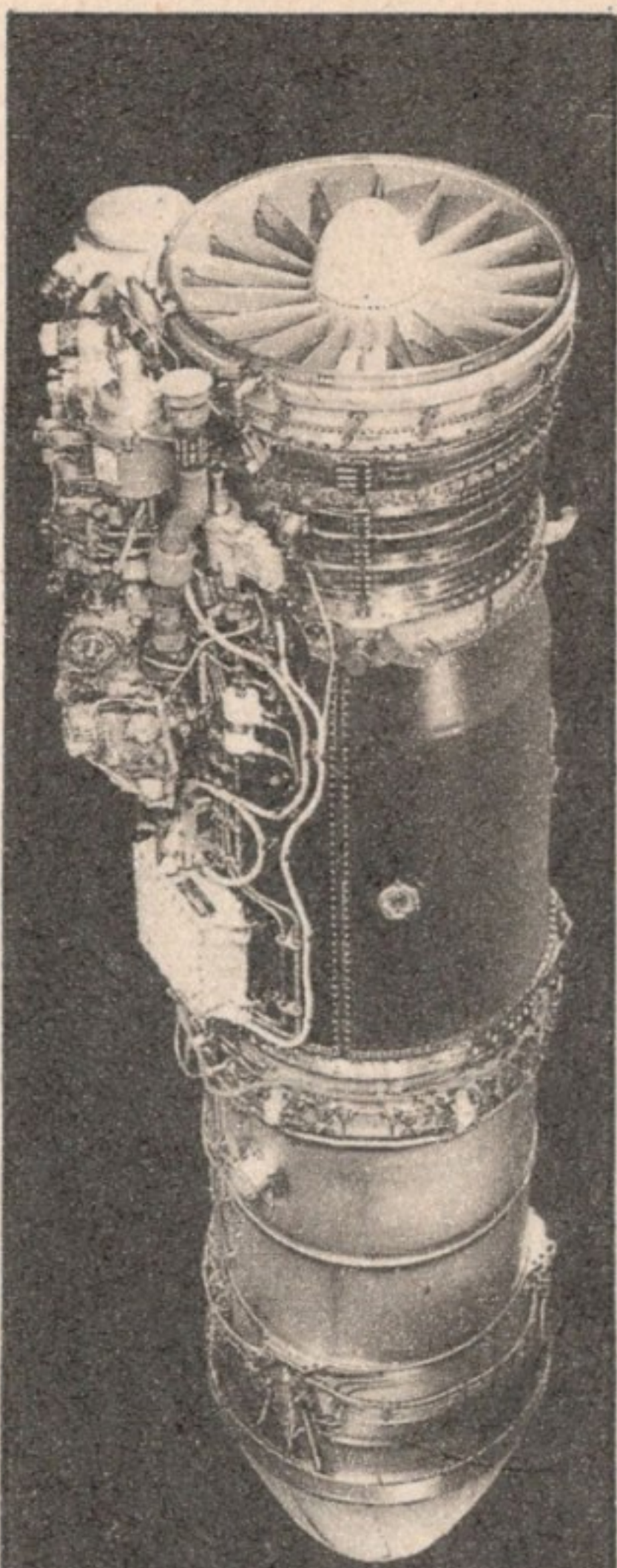
Експериментални авион „Х-31”, који су заједнички пројектовали амерички и немачки инжењери, конструисан је са задатком да донесе најмоћније вођења ваздушне борбе у областима „пост стол маневра”. Маневар који је приказао „Х-31” изведен је из хоризонталног лета, на релативно малој висини, након наглог успорења са брзине борбене употребе, на најмању брзину уопште, на којој је пилот пропео авион вертикално доводећи га на велике нападе.

не углове од 80 до 90 степени. У овом положају авион је наставио стабилан лет све до потпуног губитка брзине. Затим се, на опште изненађење публике, окренуо у месту за 180 степени без икаквог нагињања лево-десно и наставио стабилан лет на великим нападним угловима, али сада у потпуно супротном правцу. У наредних неколико секунди постепено је смањиван нападни угао уз лагани пораст висине и брзине. И наравно, уследио је громогласан аплауз посматрача. У тренутку када је пилот превео „Х-31“ са великих нападних углова у режим хоризонталног лета уследило је нагло убрзање авиона са минималне на брзину оперативне употребе.

Приказивањем овог маневра, названог „Хербст“, који је побудио велику пажњу, амерички и немачки конструктори у првом плану желели су да покажу осталим конструкторима и ваздухопловним стручњацима у свету, предност овакве покретљивости у будућим ваздушним борбама.

Изненађење са Истока

Наступ је почео непуних десет минута након успешног завршетка лета авиона „Х-31“. Наиме, у оквиру летачког програма ловачког авиона „Су-35“, после низа сложених маневара који су обухватили петљу са заокретом, пењућу спиралу, звоно и кобру, пилот је кренуо у извођење заокрета при релативно вели-

Мотор „F-404“ покреће америчко-немачки авион „Х-31“

показавши да оно што може „Х-31“ на сличан начин може и „Су-35“. Да су конструктори из Сухојевог бироа мајстори који знају када и како треба приредити изненађење, говори оно што је урадио њихов главни дизајнер А. Баковски

Изненађење на Митингу у Буржеу – руски авион „СУ-35“

кој брзини и оптерећењу од 9 г. да би у следећем тренутку сасвим неочекивано изазвао снажну ротацију авиона око његове попречне осе – маневар који је сличан кобри и који доводи до преламања његове путање у заокрету смањујући трајање заокрета уз истовремену промену правца лета авиона за 180 степени.

Извођењем овог маневра, названог „Хук“ (Hook – енг. удица), „сухој“ је по ко зна који пут задивио посетиоце

на конференцији за штампу. Присутни новинари имали су прилику да виде ексклузивне фотографије новог авиона „Су-35“ са векторисаним потиском. Он, наводно, поседује такве маневарске особине које превазилазе и највеће захтеве пилота када је покретљивост у питању. Наравно, уз фотографије је ишло и обећање да ће се нови „Су-35“ појавити на некој од наредних ваздухопловних изложби.

Ива Додић

ПОЛИТИКИН

КИНЕСКИ
ЛИНГВИСТИ
НА МУКАМА

ЛАТИНИЦА УМЕСТО ХИЈЕРОГЛИФА

И највећи оптимисти у Кини сматрају да је потребно више од пола века да се стигне до циља – фонетског писма

Кинески хијероглифи имају историју дугу преко 3000 година. Као и стари египатски написи, и они потичу од цртежа. Током протеклих миленијума ти писани знаци много пута су доживели велике промене у грађи и начину писања. Но, њихова основа, хијероглифски систем, остала је непромењена.

Грађа кинеских хијероглифа врло је сложена: сваки се у просеку састоји од преко 12 линија. У самом знаку не при-

казује се звук, па стога сваки знак мора посебно да се запамти. А тих знакова има преко 50.000. Већина од њих су архаизми који се налазе само у класичним делима.

Штампарије углавном поседују шест до седам хиљада знакова, а да би се читала свакодневна штампа, потребно је знати бар 3500 знакова.

Научити све те знакове је, разуме се, врло тешко. Невоља је и то што кинески знаци не могу да се прилагоде разним савременим машинама за куцање, не могу да их користе словослагачи, телеграфисти, о компјутерима да се и не говори. Дакле, ако се не изврши реформа тих знакова, то ће проузроковати велики губитак новца, времена и енергије.

Током последњих 60 година кинески напредни интелектуалци уложили су много напора у реформу кинеских хијероглифа. Но, у старој Кини било је немогуће остварити тај сан. Тадашњим властима образовање народа није било важно. Тек после оснивања Кинеске Народне Републике 1949. почеле су, корак по корак, да се спроводе реформе кинеског писма.

Да би се олакшало учење и употреба знакова, њихова грађа може, пре свега, да се упрости. Многи често упот-

Развој кинеског хијероглифа МА, што значи коњ.

ЗАБАВНИК

Многи, често употребљавани знаци, кинеског писма сада су далеко

једноставнији
оригинални знаци:
упрошћени:

万 铁 体 医 灶 宝 听 双
萬 鐵 體 醫 竈 寶 聽 雙

десет хиљада гвозђе тело лечити кухиња трезор слушати пара

ребљавани знаци који се састоје од преко 20 црта сада су далеко једноставнији, па се 355 тих упрошћених хијероглифа у целој земљи већ увелико користи у уџбеницима, новинама, разним часописима. Највећим делом поједностављени знаци стварани су у самом народу. Штавише, власти су их забрањивале као „погрешно писмо“.

Занимљиво је поменути и реформу. смера писања хијероглифа. До 1995. било је уобичајено да се хијероглифи

ва. Током последњих 60 година кинески интелектуалци уложили су много труда да начине фонетско писмо.

Након завршене Кинеске револуције 1949. године индустријализација земље и нови живот захтевали су брзо просвећивање становништва. За то је била потребна темељна реформа кинеског писма — то јест промена хијероглифског начина писања у фонетски.

Комитет за реформу кинеског писма, основан 1952, об-

различитих подручја ове огромне земље често не могу да разумеју једни друге мада користе исти писани језик. Нагло увођење фонетског писма разјединило би Кинезе, па

не невоље у вези с правописом. У кинеском говорном језику има много хомонима (речи са различитим значењима, а истим изговором). Дакле, треба измислити начин да се те речи, написане разликују. Даље, у кинеском говорном језику сваки вокал има четири тона. Да ли при писању треба изразити тонове? Да ли знацима изнад слова или посебним словима? Ово је предмет расправе између лингвиста.

Због свих ових недоумица реформа кинеског писаног језика не може у потпуности да

窗 窗 窓 牕

Други корак у реформи кинеског писма било је поништавање такозваних знакова другог облика. На слици су четири знака која се међусобно разликују по грађи, а имају исто значење — прозор — и исти изговор — чуанг. Први облик, као најраспрострањенији, изабран је као званичан, док су остала три знака повучена из употребе.

пишу усправно. Данас су готово сви штампани материјали сложени хоризонтално, што олакшава увођење — латинице.

Темељна реформа

Још 1604. године италијански језуита Матео Ричи први пут је користио латиницу да би представио звуке кинеског језика, а после Опијумског рата 1840. многи европски мисионари преводили су Библију на разне кинеске дијалекте помоћу латиничних сло-

јавио је 1956. године пројекат кинеског фонетског писма (познатог као пин'јин). Према том предлогу, кинеско писмо састојало би се од тридесет слова латинице.

Поводом овог пројекта широм земље су одржаване расправе. Многи су се сложили да се уведе латинично писмо јер је оно најраспрострањеније у свету, али је било и предлога да се створе сопствена слова заснована на хијероглифима. Занимање за пројекат било је тако велико да је Комитет добио преко 1200 предлога најразличитијих фонетских слова.

Посебан комитет именован од Државног савета задужен је да преиспита пројекат и објави службено писмо за кинески језик.

Бројне тешкоће

На путу потпуног спровођења реформи стоје многе тешкоће. Основно је што људи из

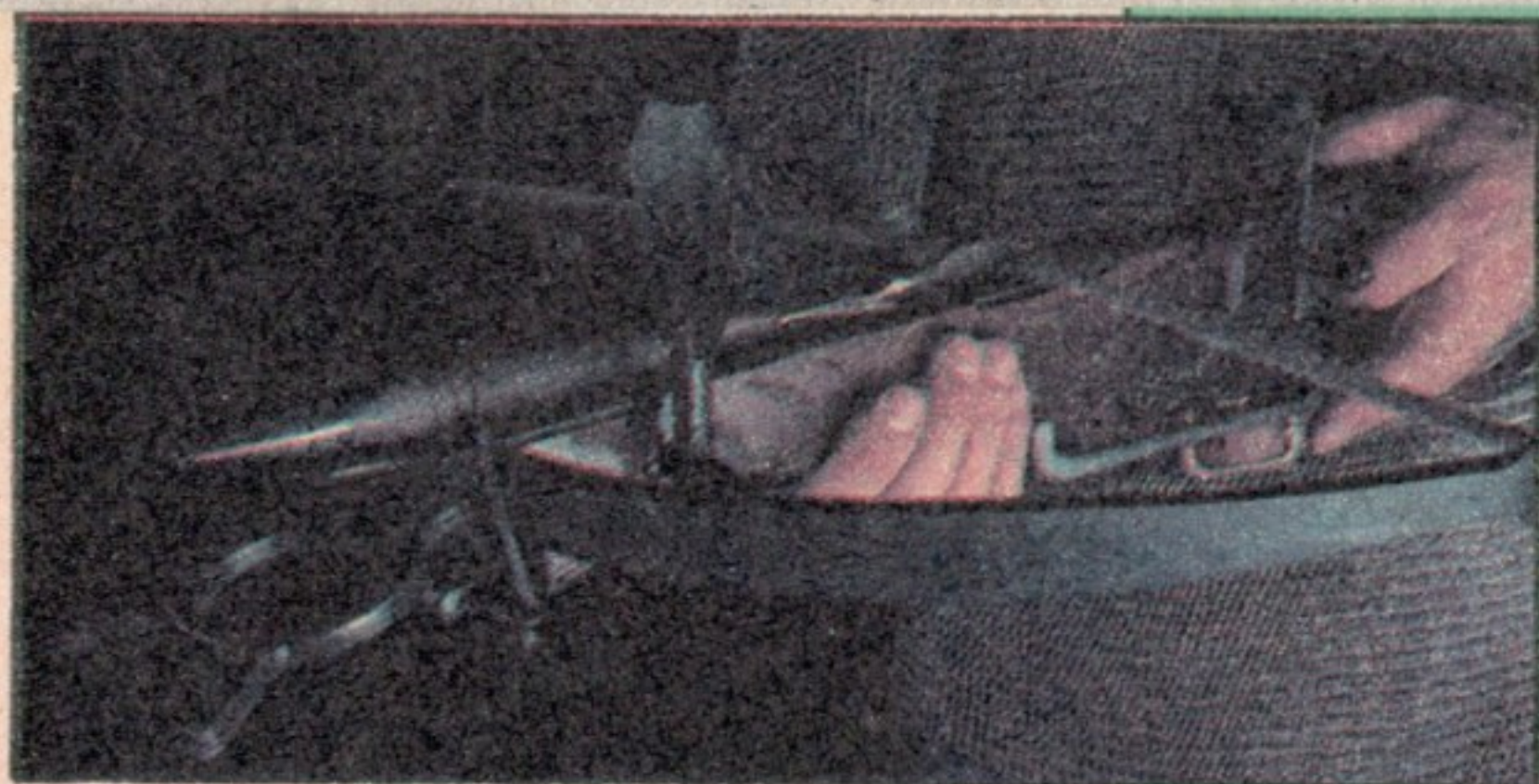
зато, најпре, треба имати заједнички језик. За његову основу узет је пекиншки дијалект који је најсиромашнији (или најумеренији) гласовима и управо зато најпогоднији. На њему се пишу уџбеници, предаје у многим основним и средњим школама, дају емисије на радију и телевизији. То је велика промена, па и највећи оптимисти сматрају да је потребно можда више од пола века да се стигне до циља — кинеског фонетског писма. Постоје још многе нереше-

се оствари за неколико година. У наредном периоду постојаће два паралелна писма: латинизовано и хијероглифско. Ново писмо, мада не тако савршено у почетку, на крају ће, кажу, превладати. Да ли ће се тада изгубити старо хијероглифско писмо? Сигурно не! И тада ће се оно учити у средњим школама, изучаваће га многи стручњаци јер су безбројна дела, која су неизмерно благо кинеске историје, писана управо старим хијероглифским писмом.

A	B	C	Ç	D	E	F	G
a	b	c	ç	d	e	f	g
Ч	Н	И	Ј	К	Л	М	Н
ч	н	и	ј	к	л	м	н
П	О	Р	Q	R	S	Ş	T
п	о	р	q	r	s	ş	t
U	W	X	Y	Z	Z		
u	w	x	y	z	z		

Кинеско фонетско писмо, према предлогу Комитета за реформу, састоји се од тридесет слова.

馬 馬

Лук и стрела. На сабору одржаном 1139. строго су забрањени у борбама између хришћана. Вето се није односио на кужне незнабошце.

ЗА БОГА, ЦРКВУ

ВИТЕШТВО: од

мита до чистог разбојништва

И ГОСПОДАРА

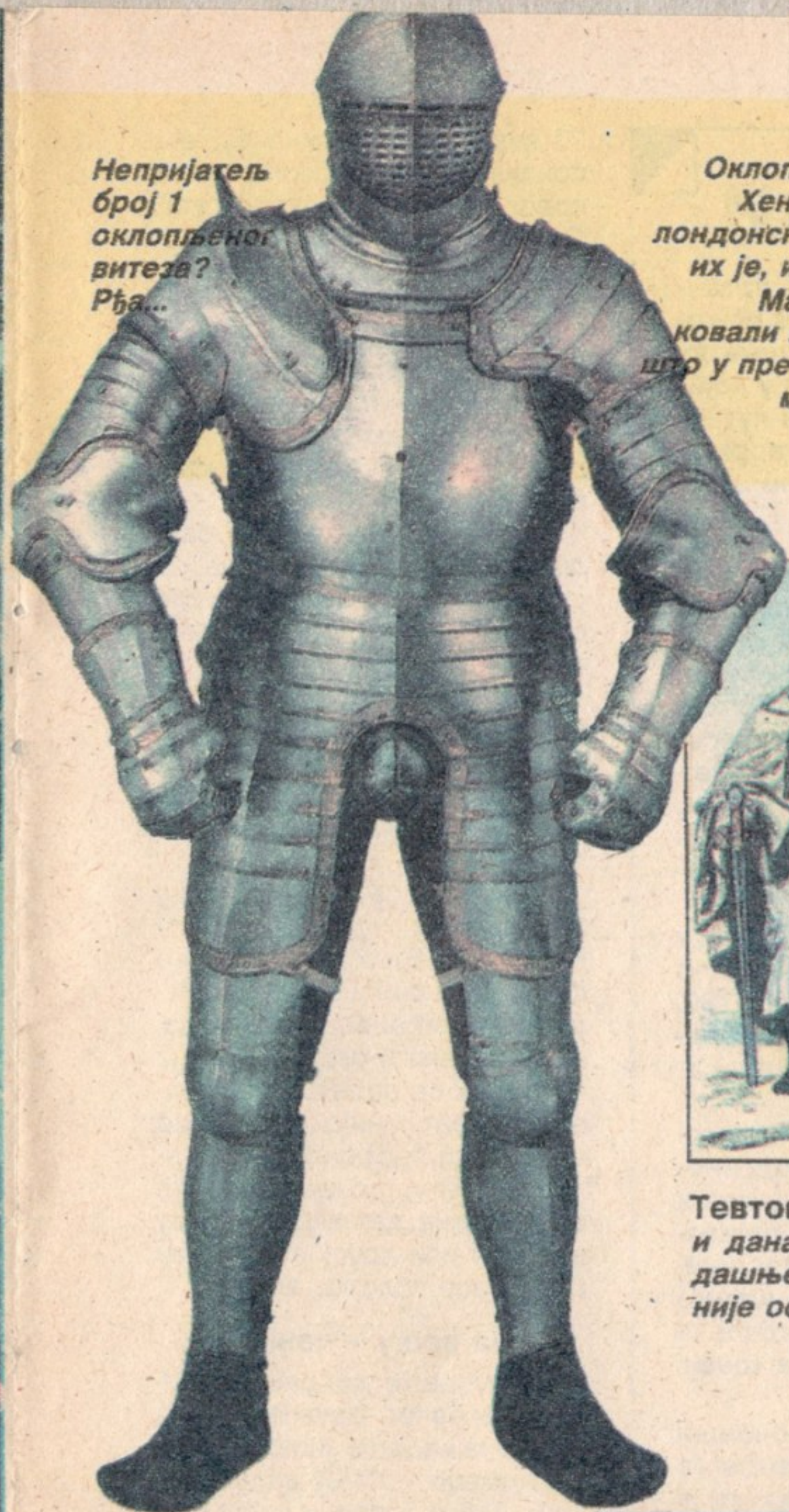

Шта је још витезу могло да дође главе? Хелебарда, копље дугачко и до пет метара на чијем се крају налазила секирица.

У борбама прса у прса прелазило се на теже наоружање, на пример на секире чији су зупци без по муке пролазили кроз гвоздени оклоп.

Када су настали, а када нестали? Колико је коштао квалитетан оклоп? Колико је хиљада жичаних петљи имала панцирна кошуља? И уопште, како је било бити витез?

Непријатељ
број 1
оклопљеног
витеза?
Рђа...

Оклоп енглеског краља
Хенрија VIII чува се у
лондонском Тауеру. Хенри
их је, иначе, имао више.
Мало-мало па су му
ковали нови, просто зато
што у претходни више није
могао да стане од
дебљине.

Тевтонци: ред постоји
и данас, али од нека-
дашње славе и утицаја
није остало ништа...

Малтешки витезови:
седиште им се налази
у Риму

Темплари: укинуо их
је још Филип V

ком сину понаособ: „Sois
chevalier!“ (Буди витез!), само
што то уопште није изговорио
на француском, него на ма-
терњем немачком.

После се пило, веселило и
лудовало.

Бонтон, харфе и коњи

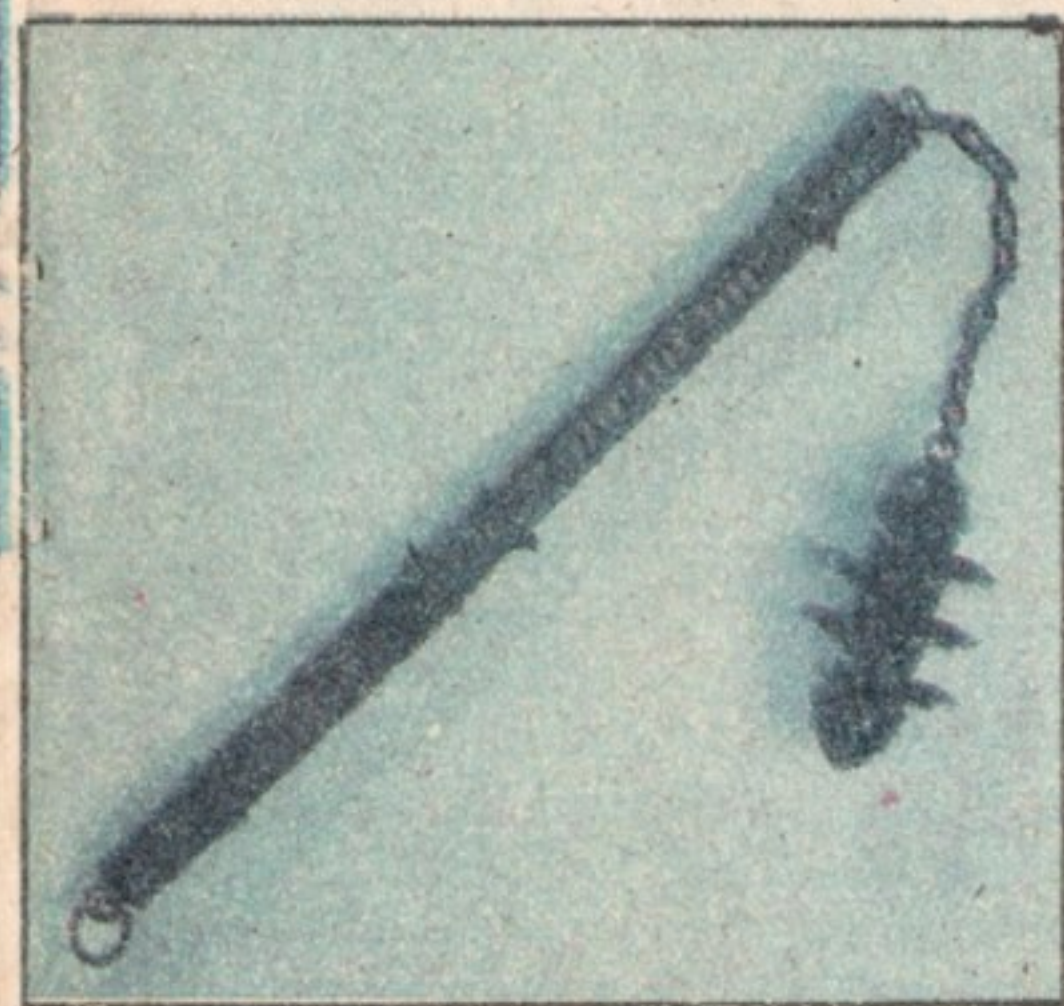
Тако је то некад било с цар-
ском (мушком) децом. А оста-
ли? У принципу, витез је мо-
гао да постане свако. У прак-
си, част је прилично коштала.
Требало је имати пара за
прворазредног коња и скупу
ратну опрему – оклоп, шлем с
покретним визиром, мач,
штит, копље и остало.

И! Па, времена су била
средњовековна, готово
мрачна. Неки, малобројнији,
имали су много, а други, мно-
гобројнији, много мање.
Осим што се та разлика уоча-
вала већ при првом погледу
на њихову опрему, надлежни
су се постарали да се и нај-
глупљи не збуне.

Богат витез и сиромашан
витез разликовали су се и по
облику заставе коју су у боју
„За Бога, цркву и господара“
истицали. Право на четвртас-
ту заставу имали су само ви-
тезови племенитог порекла и
богаташи. Сиромашнијима од
њих и сасвим сиромашнима
било је дозвољено да у рату
истичу искључиво заставу у
облику пламичка, односно
ластиног репа. Кол'ко да не
буде пометње.

У једном, међутим, чак ни
паре и порекло нису могли да
направе нарочиту разлику. Да
би се домогли овог звања,
сви су „шегртовали“ прилично
дуго. Сиромашни од десете,
богатији од 14. године, и јед-
ни и други најмање до дваде-
сет и прве године.

У првих неколико година
дечака кандидата за витеза
учили су како се барата оруж-
јем, какав је дворски бонтон,
понекад, како се свира на
харфи и осталим
популарним
инструментима
тога доба.

Топуз: вешто употребљен
могао је да пробије сваки
штит и на лицу места ус-
мрти оклопљеног неприја-
теља.

Од 1979. у немачком граду
Калтенбергу одржавају се
витешки турнири. Све је ско-
ро као право, осим што овде
нико не гине.

Монденски догађај
сезоне 1184? Цере-
монија на којој су
два сина немачко-
римског цара Фрид-
риха I Барбаросе проглашена
за витезове. Славило се више
дана, царски. Седамдесет хи-
љада званица из читаве Евро-
пе, турнири, банкети, балови...

Шта се још зна? Да су том
приликом Фридрихови сино-
ви добили обележја витешког
сталежа (мач и мамузе) и да
су обојица, клечећи пред та-
том – царем, отрпела по три
ударца мачем плочштимце
по десном, а не по левом ра-
мену. Онда је отац рекао сва-

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Под условом да нису били изразито недаровити дечаци су око петнаесте године добијали звање пажа. То је значило да су у то доба увршћивани у личну гарду господара замка и да су их од тог тренутка сматрали способнима да се старају о коњима и оружју.

Дешавало се да неки од тих дечака никада не пређу у више звање, него да до краја живота остану пажеви; каткада само зато што су посао пажа обављали исувише добро да би их се господар лишио.

Пошто оклоп?

Око двадесете, најдаље двадесет и прве, они за које би се оценило да су тога достојни, унапређивани су у витезове. Церемонија инвестиције подразумевала је пост и бдење након којих су следиле церемонијално купање и навлачење витешког руха.

Тек након тога новопеченом витезу додељивано је оно што сваком професионалном ратнику коњанику следује: панцир кошуља, оклоп, ципеле од гвожђа, штитници за ноге, руке, врат, груди и леђа, штит, копље и шлем. На крају церемоније новајлија је добијао мач који је читаву претходну ноћ одлежвао на олтару. У тренутку када би мач окачио о појас дечак је постајао мушкарац без мане и страха. Витез.

Колико је коштао квалитетан оклоп? Отприлике онолико колико данас кошта спортски „мерцедес“... А почело се скромно. „У прво време витезови су имали само шлем, штит и панцирну кошуљу“, каже Алфред Гибин, кустос музеја у Кобургу, у Немачкој. Мада су већ и са ових неколико делова заштитне опреме мајстори имали пуне руке посла. Пристојна панцирна кошуља могла је да има и до сто хиљада „петљи“. А плетиво је, к’о што се зна, била жица...

Појединачни делови оклопа као што су штитници за ноге, руке, рамена и врат израђивали су се почев од 13. века, али је први прави, скроз-наскроз гвоздени оклоп који је витеза штитио од главе до пете искован тек почетком 15. века. У просеку састојао се од око двеста металних плоча које су обликоване „на хладно“, куцањем, а затим закивцима спајане.

Ако је у почетку и било недоумице, временом је постало јасно: најквалитетнији оклопи израђивали су се у мајсторским радионицама јужне Немачке и Ломбардије. Тајна њиховог успеха: максимална заштита, минимална тежина. Минимум је, иначе, износио

ВИТЕШКИ РЕДОВИ

МАЛТЕШКИ ВИТЕЗОВИ, јовановци (на латинском: *Ordo militae S. Iohannis Baptistae hospitalis Hierosolymitani*) основани око 1120. у Јерусалиму. У почетку су служили Богу тако што су подизали болнице у којима су лечили оболеле крсташе, ходочаснике и путнике – намернике. Временом су се, међутим, претворили у жестоке ратнике који су пуна два века бранили „свету земљу“ од незнабожаца, Сарацена и Турака Селџука.

У тих двеста година извојевали су сјајне победе и доживели крваве поразе. Радило се о једном или другом, чак су им и непријатељи признавали: били су неустрасиви... Након пада Јерусалима око 1291. повукли су се на Кипар, а 1309. на Родос. Ту се 1522. одиграла историјска битка. Три стотине јовановаца шест месеци се одупирало армији од 200 хиљада војника Сулејмана II Величанственог. Кад су их на крају поразили, чак су и сурови Турци признали што се признати морало: јавно су одали признање њиховом ратничком умећу и храбрости.

Цар Карло V поконио им је 1530. острво Малту која постаје њихово седиште (тада су и добили име по коме су познатији: малтешки витезови). Године 1798. Малту је освојио Наполеон који је, освајачки неувиђавно, хладно изјавио: Од овог трена острво је моје и само моје...

Малтешки витезови тада су пребацили седиште реда у Рим где се и данас налази. За разлику од многих других, ред малтешких витезова постоји и данас и при том је за себе извојевао извесне знакове државности. Његови чланови, наиме, имају посебне пасоше, чак и „националне“ аутомобилске таблице на којима пише: *Smom* (италијански – *sovano militare ordine di Malta*). Њихов велики мештар има овлашћења шефа државе.

ТЕМПЛАРИ (храмовници), француски монашки ред, на латинском: *Fratres militae Templi, Pauperes commilitones Christi templique Salomonis*. Основао га је 1119. француски витез Иго де Пајен са задатком да штити ходочаснике на Христов гроб. Првобитно се седиште реда налазило у Јерусалиму, крај здања познатог као Темплум Саломонис, па отуда и назив темплари. Ред се делио на витезове – ратнике и служећу браћу. Пошто су, почев од 12. века, сталне борбе са Сараценима отежавале њихов боравак у Палестини, темплари су своје седиште најпре преселили на Кипар, а затим у Француску. Браћа су на име заслуга за веру стекла огромне поседе, а затим се, у недостатку незнабожаца на чије би истребљење трошили време, одали прекомерним уживањима сваке врсте. Толика редовничка неумереност силно је ражестила француског краља Филипа V који је наредио: сви поседи које смо им ми, краљ Француске, и остали припадници нашег племства, даривали имају се конфисковати, а затим придодати осталим краљевским добрима. Биће да су браћа заиста претерала јер их је на крају папа Клемент V 1312. године папском булом коначно укинуо. Био је то крај витешког реда с вероватно најразвијенијим смислом за предузетништво у читавој историји витештва...

ТЕВТОНЦИ, немачки витешки ред, на латинском: *Deutscher Ritterorden*. Основали су га за време Првог крсташког рата немачки трговци како би помогли неговану болесника и рањеника. Монаси су у прво време заиста лечили и видали, али су врло брзо прешли на прагматичније решење: превенцију у виду беспоштедног тамањења незнабожаца.

Папа Иноћентије III озваничио је ред 1199. године. Врхунац моћи ред је доживео у раздобљу између 1308. и 1410. Тада су, наиме, тевтонски редовници освојили лепо парче Европе. Удружени Пољаци и Литванци поразили су их 1410. код Грунвалда. На страну то што ни издалека нису утицајни као некада, али Ватикан и данас признаје ред ових немачких витезова.

30 килограма. Толико су, отприлике, били тешки оклопи прворазредног квалитета. Они јевтинији, тако рећи конфекцијски, тежили су између 60 и 90 килограма. Скуп, прескуп или јевтин, сваки оклоп имао је и поставу: „тапацирунг“ који је ублажавао трење између витезовог тела и оноликих килограма гвожђурије.

Оклопна галантерија усањавала се нешто спорије, па су се тако прве рукавице које покривају и прсте појавиле тек 1440. Од тога датума витезовима је било много лакше. Ређе су остајали без прстију, а захваљујући покретним плочицама, од тада су ове делове шаке могли помало и да покрећу.

Визири су се појавили тек у 14. веку и одмах постали модни хит. Били су zgodни јер су штитили очи и остале до тада незаштићене делове лица, ал’ су имали и озбиљну ману: кроз њих се видело искључиво „праволинијски“. Само врло мали број оклопа врхунске израде дозвољавао је власницима да накриве главу на једну или другу страну или да подесе положај везира.

И на крају – панкери

Витезове је докрајчила појава ватреног оружја. Онога тренутка када се испоставило да су меци у стању да продру кроз оклоп – прича о витезовима и витештву био је крај.

Неким је, међутим, требало времена да се прилагоде новој ери. Лишени раније заштите феудалних господара, ражаловани витезови сналазили су се како су знали и умели. А испоставило се да највећи број њих уме да пљачка.

Неспособни да преко ноћи промене ћуд, тананији су се претворили у витезове луталице, скитнице без пребијене паре, захвалне када их нека добра душа нахрани и да им преноћиште. Виталнији и сналажљивији потражили су нове изворе зараде и нашли их у пљачкању осамостаљених градова и гушењу бројних сељачких устанака. Једном речју, изметнули су се у немилојсрдне пљачкаше и разбојнике.

Презрени и одбачени, постарали су се да новом поретку покажу шта о њему мисле. У инат надолазећем грађанском моралу, шишали су се „по панкерски“: на нулу, с изузетком раскошне ћубе на челу.

У свету који се неумољиво мењао више нису били потребни оклопљени браниоци вере, части и поштења. Витезови су доживели судбину диносауруса. Ишчезли су с лица Земље.

М. И.

НОВИ УСПЕСИ ПАЛЕОГЕНЕТИЧАРА

Увећан „стомак“ у коме се лепо види крв: тек што се слатко напио, комарац је скончао упавши у смолу...

Ово је јунак приче, фосил комарца заробљеног у прозирну смолу нађен у области Моа-Моа у Танзанији.

ФОСИЛНА КРВ У ФОСИЛНОМ КОМАРЦУ

У најсложеније молекуле у природи спада ДНК или дезоксирибонуклеинска киселина, која садржи све податке о неком живом бићу — од бактерија до човека. Поједностављено, ДНК је језиком хемије исписана тајна живота. Стога није чудно што су молекуларни биолози прионули да издвајају ДНК из „стarih биолошких материјала“, а то значи не из живих организама. Почели су били са предметима из судске медицине и са покушајима да се ДНК извуче из мрља крви или власи косе нађеним на месту извршења кривичног дела. Ту су се јавила и прва изненађења за научнике када су утврдили да се ни после низа месеци молекули ДНК нису изменили.

Тако се родила смела замисао да се направе огледи са фосилима.

Од фантазије до фантастике

Све ово догађало се средином осамдесетих година. Лако је замислити узбуђење истраживача када се показало да је могуће издвојити ДНК из костију животиња које су потицале од пре неколико векова. Били су то пионирски кораци, да би се већ крајем осамдесетих приступило смелим научним подухватима — издвајање ДНК из остатака од пре више хиљада година. У свему су у то време најдаље допирали научници из Финске, тачније тим који је предводио професор Сванте Пабло са Универзитета у Упсали.

Међу најчудеснијим открићима палеогенетике је кап крви неке жртве од пре два и по милиона година, нађена у инсекту који, ево, све до данас људима загорчава живот

Први успеси били су дешифровање ДНК са египатске мумије старе око четири миленијума, а недуго затим постављен је и рекорд када су научници из Флориде успели да издвоје ДНК са остатака људског бића чија је старост процењена на бар осам хиљада година!

На тлу Велике Британије, рецимо, посебно се развило истраживање ДНК из људских костију нађених на археолошким налазиштима. Тиме се баве научници из Оксфорда и Лондона. А у Италији, на универзитетима у Кјетију и Камерину, нису одолели изазову да изолују и изучавају ДНК са остатака древних биљака. Баш ту се догодило можда најређе откриће у овој области: трагови ДНК нађени су у листовима старим чак 16 милиона година!

Тако је, у ствари, рођена нова наука, молекуларна палеогенетика која се брзо развила, пошто су открића сустижала једно друго. Септембра 1992. у Нотингему је одржан и први светски симпозијум на тему: ДНК из старих материјала.

Три врсте тешкоћа

Неке практичне тешкоће, међутим, приморале су молекуларне биологе да се окрену тражењу „техничких“ решења. Ево о чему је реч: и ако се показало да је ДНК веома отпорна и да се може одржати кроз векове и миленијуме, њени дугачки молекули се трућењем материјала и сами кидају и скраћују, тако да временом бивају све краћи. Зато се догађа да ти остаци молекула више уопште нису препознатљиви. Друга невоља је у томе што долази до „биолошких преплитања“. Рецимо, када се ископа нека стара кост, на њој су одавно настањене колоније разних микроскопских бактерија или гљивица, затим вируса, па и делови виших живих бића попут инсеката или биљака. Честице свих њих и саме садрже сопствене ДНК, па постаје ђаволски тешко, често и немогуће, „размрсити“ шта је чије и бити сигуран да је неки генетски запис баш тај који се тражи.

Сасвим друга прича и нова отежавајућа околност за истраживаче је „уплитање“ које сами научници могу да изазову и поред највеће могуће пажње и опрезности. Довољ-

на је микроскопска капљица плувачке па да се узорак измени и човек више не може бити сигуран да ли је реч заиста о некој праисторијској ДНК.

Ипак, ход науке немогуће је доставити. Међу примерима, којих има и превише, тешко је издвојити „најфантастичнији“. Можда је то случај са фосилним комарцима на којима се ради на Универзитету у Кјетију. Програм је делимично финансирало и италијанско Министарство за културна блага.

Узбуђења тек следе

Комарци о којима је реч не разликују се, изгледа, ни по чему од данашњих иако су стари, веровали или не, два и по милиона година! Нађени су у Танзанији, а то што су се савршено сачували треба захвалити смоли у коју су упали и која их је, ето, одржала од плиоцена све до данас. Они су, дакле, прави фосили, сведоци о времену када је баш тамо, у Африци, врста звана Номо тек почињала пут своје дуге еволуције!

Неки међу нађеним комарцима упали су у смолу пошто су се претходно добро насисали крви неког кичмењака, тако да су у њима остали сасвим видљиви трагови — фосилне крви. Управо на томе раде италијански научници још од 1988. године, пошто је фосилна кап крви у фосилном комарцу, поред тога што се граничи са невероватним, непроцењива „банка података“ за палеогенетику.

М.К.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Био је Божић 1975. а двадесет дво-годишња Џуди Стајк лежала је непомично на такозваном „страјкеро-вом раму“ на одељењу интензивне неге Меморијалне болнице у Билити, у држави Винконсину. Та нарочита постеља, која се окреће, омогућавала је медицинском особљу да у одређеним размацима мења положај болеснице чиме се спречава појава рана изазваних дуготрајним лежањем.

— Здраво, мила! — говорио је Џудин момак Џим нагињући се изнад ње. — Како си данас?

Какво бесмислено питање. И сам видиш како сам! — помислила је, како се касније присећала, тешка болесница.

Џим и Џудина мајка Џинет нису ни очекивали одговор на своја питања, али су их ипак упорно упућивали девојци која је беживотно лежала. Њене упале очи, које ништа нису виделе, биле су окружене црним колотовима, уста широм отворена, руке и ноге згрчене и савијене према грудном кошу. У обема ноздрвама имала је увучене цевчице, игла од инфузије била јој је забодена у вену десне руке. Отвор начињен на душнику омогућавао јој је да дише. Електроенцефалограм је указивао на тешко оштећење мозга.

Џуди је осећала као да некуд тоне, да се све више удаљава од оних које је волела.

— Нећеш умрети! — понављала је Џинет не скидајући поглед са лица своје кћери. — Бићеш ти опет она стара, живахна, моја девојчица.

Као на роштиљу

Пошто је на универзитету државе Винконсин дипломирала са одличним из области терапије говора, Џуди је отишла на постдипломске студије у Европу које су трајале један семестар. Вече на дан 16. децембра провела је у Мадридској опери да би се касније, не престајући да певуши омиљене оперске арије, вратила у своју самачку собу. Било је хладно и она је од газдарице затражила грејалицу која, показало се, није била исправна па је док је Џуди спавала, испуштала отровни угљен-диоксид. Сутрадан, нешто пре поднева, газдарица је нашла онесвешћену девојку. Пулс јој је био слаб, кожа веома хладна. Лекар који је убрзо стигао убризгао јој је неко средство за убрзање рада срца. Да би јој подигао телесну температуру, ставио јој је на тело боце са готово кључалом водом. На то је њена кожа реаговала

**ОВО ЈЕ БОЛНИЦА.
МОРА ДА МИ СЕ
ДОГОДИЛО
НЕШТО ЗАИСТА
ОЗБИЉНО. САМО
ШТА? ГДЕ?
МОЖДА У
ШВЕДСКОЈ?**

као дубоко замрзнута шницла на врелом роштиљу: по рукама и стомаку настале су дубоке опекотине.

У болници су лекари дали непомичној девојци велику дозу кортизона да би смањили отицање мозга, до чега долази након дужег удисања угљен-диоксида. „Електроенцефалограм указује на тешко оштећење мозга. Једини знак живота је веома отежано дисање“ — забележио је лекар који је преузео бригу о њој.

Телефоном обавештени о несрећи, Џинет Стајк и њен брат долетели су у Мадрид и одмах предузели све да се Џуди пребаци у Винконсин. Лекар у болници у Билити који ју је примио забележио је: „Ни на шта не реагује. Знаци виталних функција слаби. Висока температура, вероватно запаљење плућа. При пријему у болницу понекад није могао да се измери крвни притисак. Служ веома отежава дисање. Опекотине трећег степена, инфициране и одају слаткаст задах што може да значи скору смрт.“

Тим лекара одредио је велике дозе новог антибиотика, а доктор Твајмен, иначе пријатељ њеног оца, извршио је трахеотомију — отварање душника хируршким путем.

Ово је болница. Мора да ми се догодило нешто заиста озбиљно. Само шта? Где?

Нови антибиотик деловао је повољно. опекотине су зацељивале, запаљење плућа се повукло. И поред свих напора, девојка није излазила из коме, па су лекари закључили да је оштећење мозга још

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

18

ЧУДЕСНИ ПОВРАТАК

ЏУДИ СТАЈК

знатно озбиљније но што су у почетку претпостављали. Џудино остајање у животу сада је зависило од изузетно велике неге, спречавања поновне инфекције и појаве декубитиса као и од залагања физиотерапеута који је предузимао све да не би дошло до грчења зглобова и мишића.

Џудина мајка долазила је у болницу бар два пута на дан и током сваке од тих посета није престајала да говори својој кћерки. Причала јој је да се сви рођаци, пријатељи, чак и непознате особе које су чуле за несрећу, свакодневно распитују за њу и шаљу писмене поруке са жељама за њено брзо оздрављење. И стално је понављала: „Џуди, сваког дана ти је све боље. Оздравићеш!“

Да, мама... верујем ти.

Угледајући се на мајку и вереника Џима, и сви остали чланови породице непрестано су покушавали да својим гласовима, речима и нежним додирима продру кроз таму коме и допру до њене свести...

Једна суза

Седамнаестог дана коме мајка је приметиле како се једна суза скотрљала низ Џудин образ, док јој је Џим говорио гласом пуним љубави. Та суза била је за њу доказ да њихови гласови и речи допиру до Џуди.

Толико сам дуго била далеко од Џима. Сада сам поново с њим. Зашто не могу да га додирнем?

Осећала се збуњено. Понекад је мислила да води разговор са својим посетиоцима, други пут се питала у себи како не може да с њима успостави везу.

Нико сем мајке и Џима није примећивао никакву промену на девојци. Мајка је тврдила да Џуди понекад упира у њу свој поглед, да је једном чак приметила њене покрете. Једне вечери родитељи су јој дуго држали пред очима породичну фотографију снимљену у црквеном дворишту пред Џудин одлазак за Европу. Позади на снимка била је беличаста и подсећала је на облаке. У једном тренутку отац је приметио сјај у кћеркиним очима.

Ускоро потом, док јој је чистио отвор од трахеотомије, доктор Твајмен је приметио како јој се очи пуне сузама. Није томе придао неко значење јер је сматрао да је Џуди већ отписана из живота и да нема више никакве наде.

Ми се познајемо, докторе Тајмене, али ви ми никад не кажете добар дан. Зашто се понашате као да ја уопште не постојим, као да сам ствар, мислила је Џуди.

Тридесетог дана мајка је узалуд покушавала да убеди једну болничарку да јој је Џуди узвратила стисак руке. Чак и кад је тог истог дана за време вежби које је изводио физиотерапеут болничарка приметил сузе у очима своје болеснице, она томе није придавала ни најмањи значај.

Десет дана касније и Џудином брату, који је није извесно време посећивао јер је живео у другом граду, учинило се да му је одговорила на стисак руке. Осетио је чак да она жели да говори, али да њени органи за говор не успевају да уобличе гласове и речи. Сутрадан је брат донео књигу о говорној терапији.

— Мораћеш да почнеш да вежбаш своје гласне жице — обратио се непомичној сестри. — Почећемо са самогласницима.

Прво са гласом „О“. Гледај моје усне. Заокружи своје исто тако па издахни О... О...

Ох, Џери! Па ја уmem да изговарам самогласнике. Зашто да то поново учим? Па ја уmem да говорим. Зар ме не чујеш?

Џери је био стрпљив и упоран. После неколико дана био је убеђен да су се Џудине усне покренуле, да је то био свестан напор да проговори. Био је чак сигуран да су се једва чујни самогласници откидали с њених усана.

Педесетог дана Џим је запитаво Џуди.

— Хоћеш ли мало воде? Одговора није било.

— Трепни једном ако не желиш воду. А ако желиш, трепни да пута!

Педесет другог дана отац је за време своје подневне паузе посетио кћерку и, по обичају, штипнуо је за образ.

О, тата. Молим те, не чини више то. Већ си ми тиме досадио!

Сутрадан у осам сати медицинска сестра Хју ушла је у собу и по обичају казала:

— Добро јутро, Џуди. Дошла сам да ти измерим температуру и крвни притисак. — И док јој је сестра обавијала траку око руке, Џуди ју је погледала у очи и изговорила:

— Добро јутро!

Више него изненађена, сестра је испустила апарат за мерење притиска и излетела у ходник вичићи:

— Она говори! Она говори!

Лекари и сестре сјатили су се око Џудине постеље. Први пут откако је донесена у њихову болницу они су могли да потврде да је њен поглед свесно уперен у њих и да се с њених усана откидају речи, тешко разумљиве додуше, али ипак речи. Џуди се пробудила из коме.

Опоравак није био ни брз ни лак. Брзо се умарала и често дуго ћутала. Смршала је, једва је имала 40 килограма. Средином фебруара пребачена је у Неуролошки и рехабилитациони центар у граду Медисону где је утврђено да и даље пати од блажег облика квадриплегије — одузетост и руку и ногу — и да јој коефицијент интелигенције износи свега 85, што је за добрих 35 поена било испод њеног нивоа пре болести. Кад је после два месеца напустила Центар, њено стање било је знатно боље, готово нормално.

Крајем године Џуди и Џим дуго су разговарали о својим осећањима и својој будућности. Сложили су се да би за обоје било најбоље да се разиђу. Колико је Џуди и срцем била за такву одлуку, то ни њени најближи никад нису сазнали.

Пет месеци после буђења из коме Џуди је почела да се присећа оног што јој је пролазило кроз главу у време када су сви, чак и лекари, веровали да јој се читав живот састоји само од дисања и да она нити шта види, нити чује, нити осећа. Они нису имали објашњење за периоде њеног „присуства и свесности“, како су се изразили, док је она по свему била у добојој коми. Међутим, поређењем чињеница и онога што је она касније испричала постало је јасно да је између ње и њене околине чак и тада постојала нека необјашњива веза.

Четири године касније Џуди је у свом родном граду почела да ради у школи као терапеут за говор и да истовремено у болници у којој је лечена помаже болесницима код којих је услед можданог удара била оштећена способност говора и изражавања. И у томе је, кажу, имала запажен успех.

К. В.

Илустровао Брана Јовановић

ЛЖОВИ КОЈИ ПРАТЕ ФАНТОМА

Г
У
Р
А
Н

ГУРАН ЈЕ ФАНТОМОВ НАЈСТАРИЈИ И НАЈВЕРНИЈИ ПРИЈАТЕЉ. ЊИХОВО ПРИЈАТЕЉСТВО ПОЧЕЛО ЈЕ ОКО 1941. КАДА ЈЕ МЛАДИ ДОМОРОДЦИ ИСПРАТИО БУДУЋЕГ ДУХА КОЈИ ХОДА ЗА С.А.Д. КУДА ЈЕ ОТИЦАО НА ВАСПИТАЊЕ И ШКОЛОВАЊЕ.

ГУРАН ЈЕ ЧОВЕК ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА, ВЛАДА ВЕЛИКИМ БРОЈЕМ ЈЕЗИКА И ПОСЕДУЈЕ ЗНАЈЕ ВРЕДНО ПАРКНЕ ИЗ ОБЛАСТИ МОДЕРНЕ ЗАПАДНАКНЕ МЕДИЦИНЕ.

ГУРАН ЈЕ ВОЂА ПИГМЕЈА, ПОГЛАВИЦА И ВРАЧ. ОН ЈЕ СТРУЧНАК ЗА СВЕ ВОСТЕ БИВА КОЈЕ РАСТЕ У ЛУПТИ И МАЈСТОР У СПРАВЉАЊУ МЕЛЕМА И ПИГМЕНА ЛЕЖОВИТИХ ПРЕПАРАТА.

ГУРАН ЈЕ ОДГОВОРАН ЗА СПРАВЉАЊЕ ОБЛОЖАЊЕНОГ ОТРОВА ЗА СТРЕЛЕ КОЈИ КОРИСТЕ ПИГМЕЈИ.

ГУРАНОВ ЧУВЕНИ ШЕШИР ЈЕ ПРИЧА ЗА СЕБЕ. ОН СЕ ГОДИНАМА РАЗВИЈАО ОД, НА БРЗИНУ УВЕЗАЊЕ СЛАМЕ ДО ШЕШИРА КОЈИ ИЗГЛЕДА КАО ДА ЈЕ ИЗАШАО ИЗ ФАБРИКЕ НАМЕШТАЈА.

У ЈЕДНОЈ ЕПИЗОДИ ИЗ 1941. ГОДИНЕ, ГУРАН ИМА СИНА ПО ИМЕНУ ТИМО КОЈИ ЈЕ ЈЕДНОМ СЛУЧАЈНО ПОГОДИО ФАНТОМ ОТРОВНОМ СТРЕЛОМ. НАШ ЈУНАК ЈЕ ПРЕЖИВЕО ЗАХВАЉУЈУЋИ ПРОТИВ-ОТРОВУ, А ТИМО СЕ ВИШЕ НИЈЕ ПОЈАВИО НИ У ЈЕДНОЈ ЕПИЗОДИ.

1936.
ПРИМИТИВНИ ЗАШТИТНИК ОД СЛАМЕ.
ЦРТАЧ - РЕЈ МУР

1941.
СЛАМА И ГРАНЧИЦЕ. НАСЛУЖУЈЕ СЕ ПОСУВРАЖЕНИМ ВРХ.
ЦРТАЧ - РЕЈ МУР

1949.
ПРЕЦИЗНА КОНСТРУКЦИЈА ОД ГРАНЧИЦА СА ПОДЈЕДНАКО ПОСУВРАЖЕНИМ ВРХОМ.
ЦРТАЧ - ВИЛСОН МЕК КОЈ

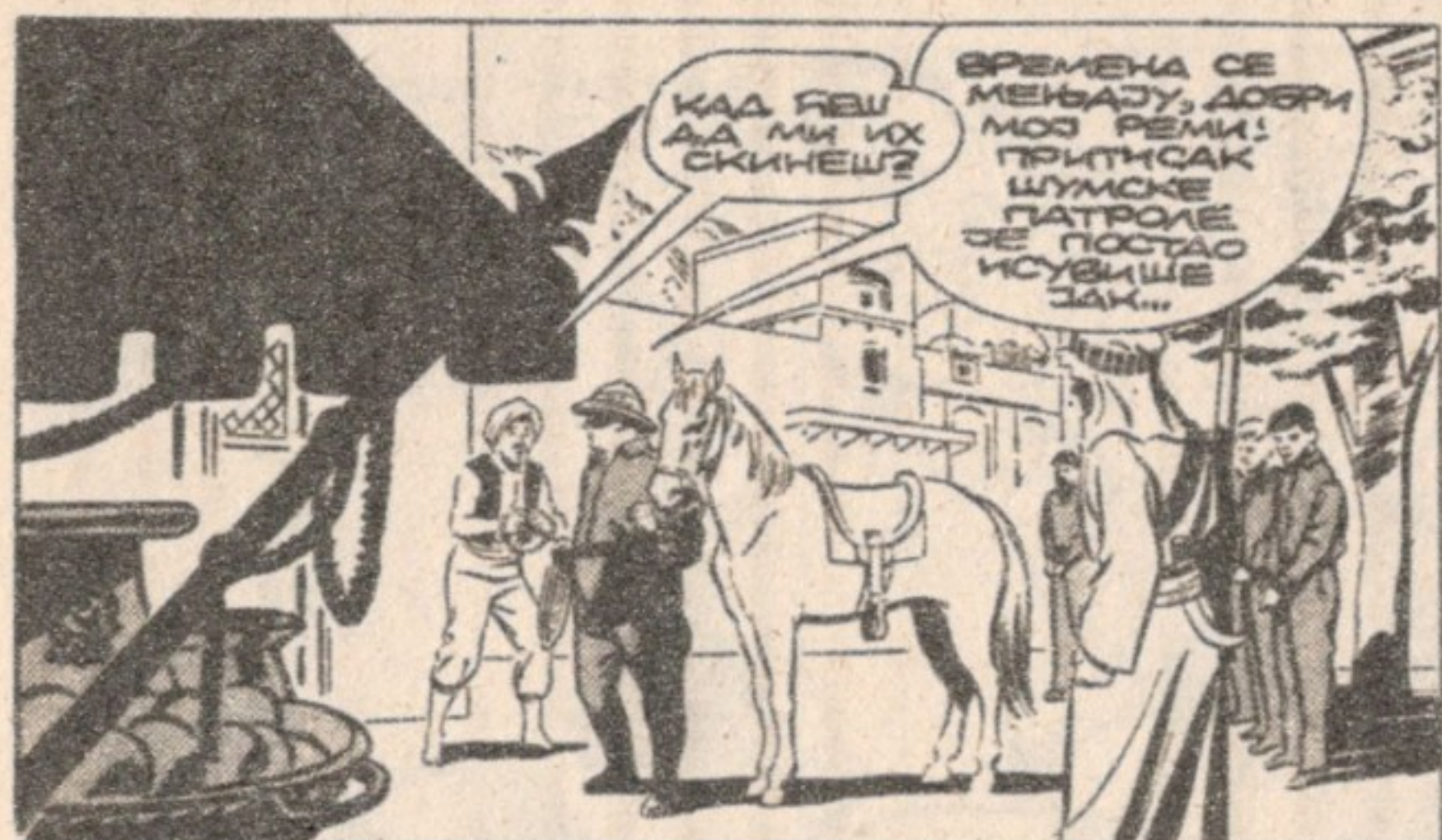

1986.
ПАЧЕЛ ИЛИ ШПЕРГЛОЧА. ВРХ ПРИЧВРШЋЕН.
ЦРТАЧ - САЈ БЕРИ

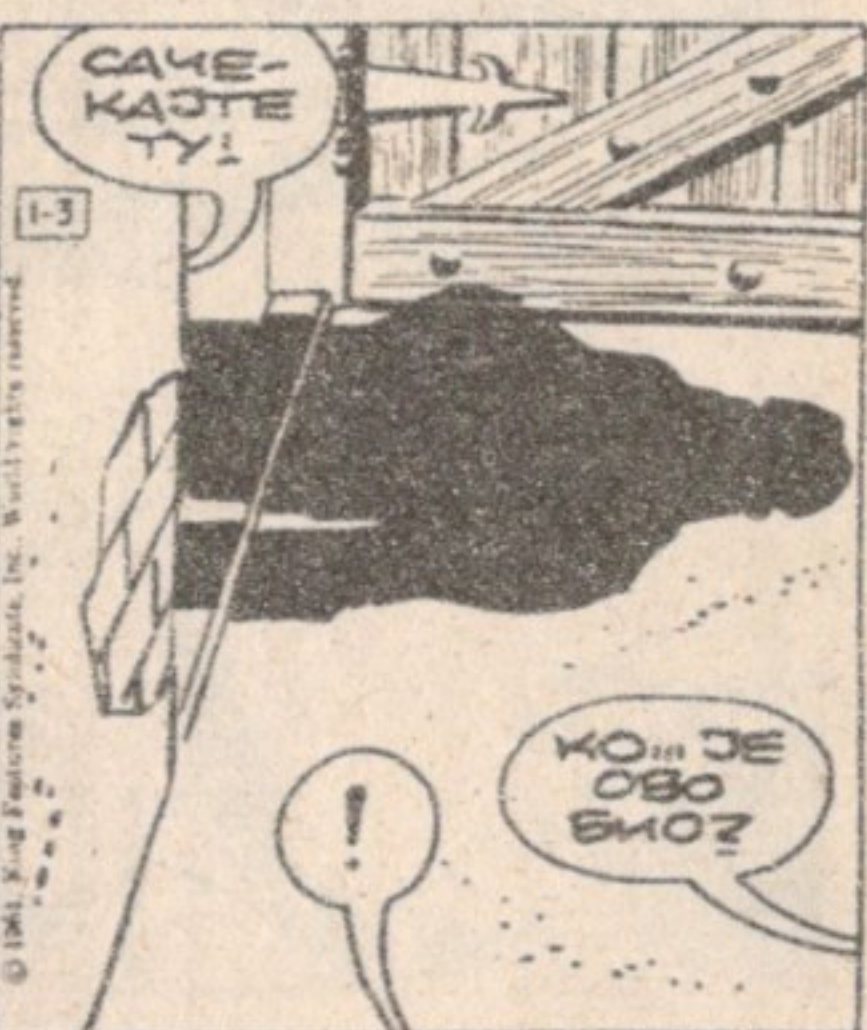
ФАНТОМ ГРАД РОБОВА III ДЕО

ЦРТА: САЈ БЕРИ (SY BARRY) ПИШЕ: ЛИ ФОЛК (LEE FALK)

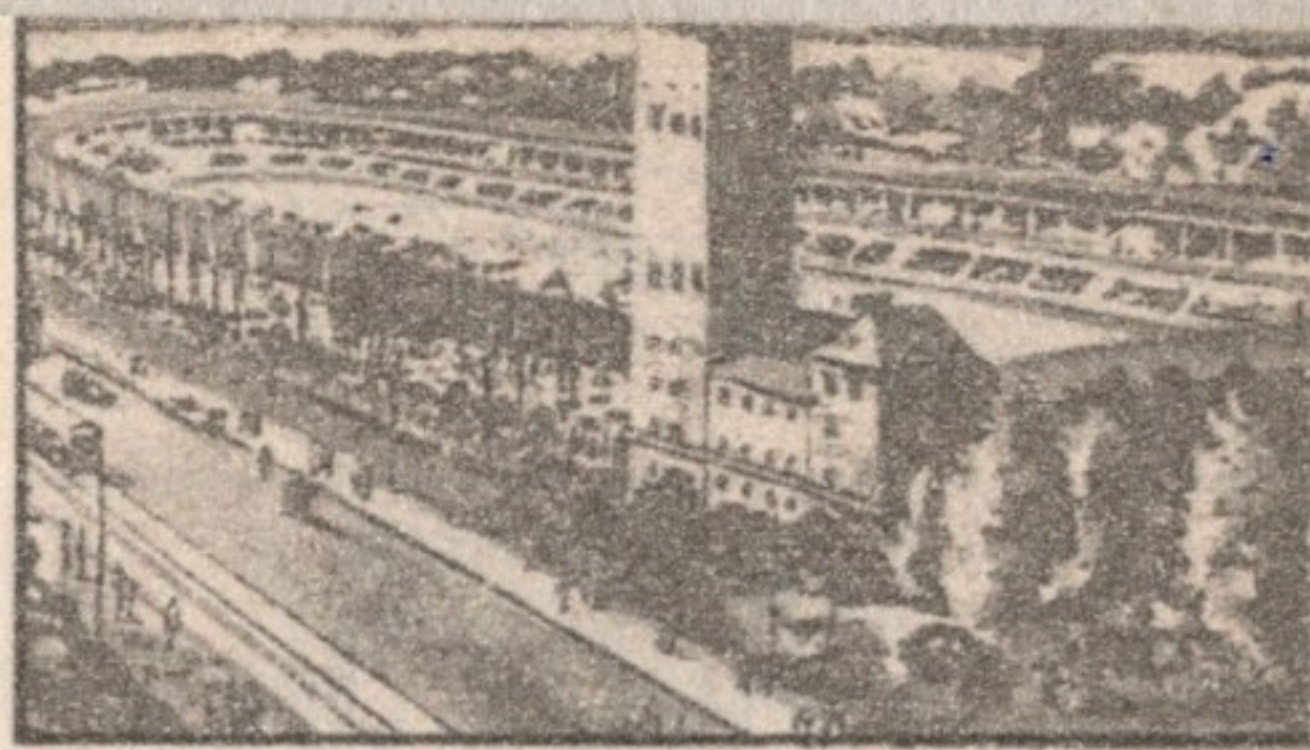

Догодило се
на
олимпијским
играма...
СТОКХОЛМ
1912.

ИНДИЈАНАЦ БЕЗ ТРОФЕЈА

Олимпијски стадион у Стокхолму

● **Олимпијски шампион у петобоју и десетобоју Џемс-Џими Торп накнадно је лишен златних одличја јер се, наводно, играјући бејзбол, огрешио о принципе аматеризма. На овој Олимпијади пала је и прва жртва савременог спорта**

Олимпијада у Стокхолму памти се по бројним вредним резултатима, али можда највише по томе што је један њен двоструки победник, по повратку кући, лишен обе медаље и свих признања. Реч је о Џемсу-Џимију Торпу, америчком студенту индијанског порекла, који се у главном граду Шведске јуначки борио са својим ривалима и више него заслужено освојио прва места у петобоју и десетобоју.

Дисквалификовани шампион Џими Торп

Нажалост, оно што није успело ни једном Торповом такмацу на спортском пољу остварио је Олимпијски комитет САД за „зеленим столом“. Шест месеци после завршетка игара Џими Торп је позван на одговорност зато што је, наводно, још 1909. године, у својој родној Пенсилванији, играо бејзбол за новац.

Огласивши то кршењем аматерских правила, иако је сваком било јасно да бејзбол нема никакве везе са оним што се збивало у Стокхолму, Амерички олимпијски комитет наредио је Торпу да врати оба олимпијска трофеја. И резултати тог стаситог момка су, потом, поништени. Његово име је избрисано из званичних олимпијских докумената, а за победнике Игара у Стокхолму проглашени су другопласирани: петобојац Фердинанд Би из Норвешке и десетобојац Хуго Вајсландер из Шведске.

А колико је Торп био надмоћан на спортском терену најбоље потврђује податак да је његов збир од 8.280 поена, сакупљених у стокхолмском десетобоју, надмашен тек двадесет година касније на Олимпијади у Лос Анђелесу.

На Играма у Стокхолму први пут се видело колико заиста вреде дугопругаши из Финске. Њих је маестрално представио Јоханес-Ханес Колемаинен. Овај двадесетогодишњак са лакоћом је тада освојио три „злата“ (у тркама на 5.000, 10.000 и у кросу на 8.000 метара) и једно „сребро“ (као члан екипе Финске у кросу).

Увек занимљиву маратонску трку, на Олимпијади је посматрало више од 100.000 гледалаца. Поред неравне и прашњаве стазе маратонцима је, веровали или не, највећи противник била велика врућина. Та, за скандинавске прилике, заиста превелика топлота је, вероватно, најзаслужнија што је у овом маратону пала прва жртва модерних олимпијских игара.

Овај несрећник звао се Франциско Лазаро и на стокхолмској смотри маратонаца је представљао Португалију. Лазаро је од почетка трке био у водећој групи. Нешто касније, почео је да посустаје и најзад је морао да одустане. Но, тек тада му је позлило. Зато је Лазаро пребачен у болницу где је сутрадан умро. Иза њега, у Лисабону, остали

су супруга и дете рођено за време његовог боравка на Олимпијади.

У Стокхолму су се премијерно надметали борци у модерном петобоју. Прва четири места у тој дисциплини (сачињеној од: гађања из пиштоља, пливања, мачевања, трчања и јахања) припала су Швеђанима. Одмах иза њих, на петом месту, нашао се Џорџ Патон, млади поручник америчке армије, који је касније, у Другом светском рату, био главнокомандујући тенковских јединица САД на европском ратишту.

**V ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ
СТОКХОЛМ, 29. 6. - 22. 7.
1912.**

Учествовао 2541 такмичар (2484 мушкарца и 57 жена) из 28 земаља. Они су се надметали у 15 спортских грана (атлетика, бициклизам, гимнастика, јдрење, коњички спорт, мачевање, модерни петобој, фудбал, пливање, разне грчко-римским стилом, скокови у воду, стрељаштво, тенис, ватерполо и веслање). У посебном програму одржана су такмичења у кошарци и у појединим гранама уметности (архитектура, вајарство, сликарство, музика и литература). Проглашена укупно 102 победника.

Троструки олимпијски победник Ханес Колемаинен (лево) пролази кроз циљ у трци на 5.000 метара

ЛЕТЊИ ДАН ДО ПОДНЕ

Нека збивања на рвачком борилишту у Стокхолму показала су да је народни певач чак био скроман у тврдњи да су се Марко Краљевић и Муса Кесеџија носили „летњи дан до подне“. Јер, како су забележили хроничари, Швеђанин Ахл-

грен и Финиц Бехлинг борили су се читавих девет сати пре него што је тај њихов меч проглашен нерешеним. Како је ово била одлучујућа борба за прво место у полутешкој категорији, обојица су добила сребрне медаље, а „злато“ није додељено.

Меч у средњој категорији Клајн (Русија) - Асиканинен (Финска), трајао је још дуже. Рус је победио после пуних 12 сати борбе и тако се домогао сребрне медаље, а његов ривал је морао да се задовољи бронзаним одличјем.

ПРВИ СРБИ НА ОЛИМПИЈАДИ

На Олимпијади у Стокхолму први пут су учествовали званични представници неког од јужнословенских народа. Били су то спринтер Душан Милошевић и маратонац Драгутин Томашевић, који су представљали Србију. Нису се баш прославили резултатима. Милошевић је у једној од 17 квалификационих гру-

па на 100 метара стигао трећи и одмах по проласку кроз циљ онесвестио се. У болници, где га је посетио и Пјер де Кубертен, утврђено је тровање арсеном. Драгутин Томашевић је био 37. међу 62 учесника маратонске трке, што се тада сматрало солидним резултатом.

За време стокхолмске Олимпијаде Српски олимпијски комитет (основан две године раније под именом Српски олимпијски клуб) примљен је у Међународни олимпијски комитет. На истом скупу председник Српског олимпијског комитета Светомир Ђукић изабран је за члана МОК-а.

ЗАБАВНИК

КЛУБ НАЈБОГА- ТИЈИХ

● Чак ни крунисаним главама није лако да задрже место на листи десет најбогатијих људи на свету. Некада је

Прва двојица на свету: султан Брунеја и краљ Фахд

међу њима била британска краљица Елизабета, али је тамо сада више нема. Убедљиво најбогатији човек на свету

Краљица Елизабета заузима тек 17. место међу богатима у Великој Британији

је султан Брунеја, државице на северозападној обали острва Борнео, у југоисточној Азији. Рачуна се да његово богатство износи око 40 милијарди долара. Недавно је био и међу званицама на венчању шпанске принцезе Елене, у Севиљи, а привукао је пажњу богатим напојницама.

Бил Гејтс, краљ информатике (8. место)

Кажу да је конобарима, собарима и разном другом особљу делио бакшиш од по пет хиљада долара!

После султана, друго место заузимају чланови породице Волтон, власници ланца самоуслуга, затим долази краљ Саудијске Арабије Фахд, па амерички петролејски магнат Рокфелер, браћа Раузинг (произвођачи тетрапака из Велике Британије). Следи породица Ди Пон (хемијска индустрија), онда Јошиаки Цутами, јапански велепоседник, Бил Гејтс, краљ информатике, Ворен Бафет, инвеститор и Пол Сачер, фармацеутска индустрија.

Ниско на листи налазе се некада познати мултимилionери. Тако, на пример, лорд Ротшилд (257 милиона долара), чувени банкар, заузима сада 68. место. Џон Пол Геџи Други, чије је богатство прошле године износило око 2,7 милијарди долара, пао је чак на 108. место са 158 милиона долара.

Енглески лист „Санди тајмс“ сваке године прави листу 500 најбогатијих људи у Британији. Некада је на другом месту била британска краљица са иметком од око 7 милијарди долара, а сада је нема чак ни међу првих десет. Пре ње су већ поменута браћа Раузинг, а следе их разни пословни људи као што су власници робних кућа, индустрије прехранбених производа, фармацеутске индустрије, хотелијери, произвођачи пива... На листи су и познати певачи.

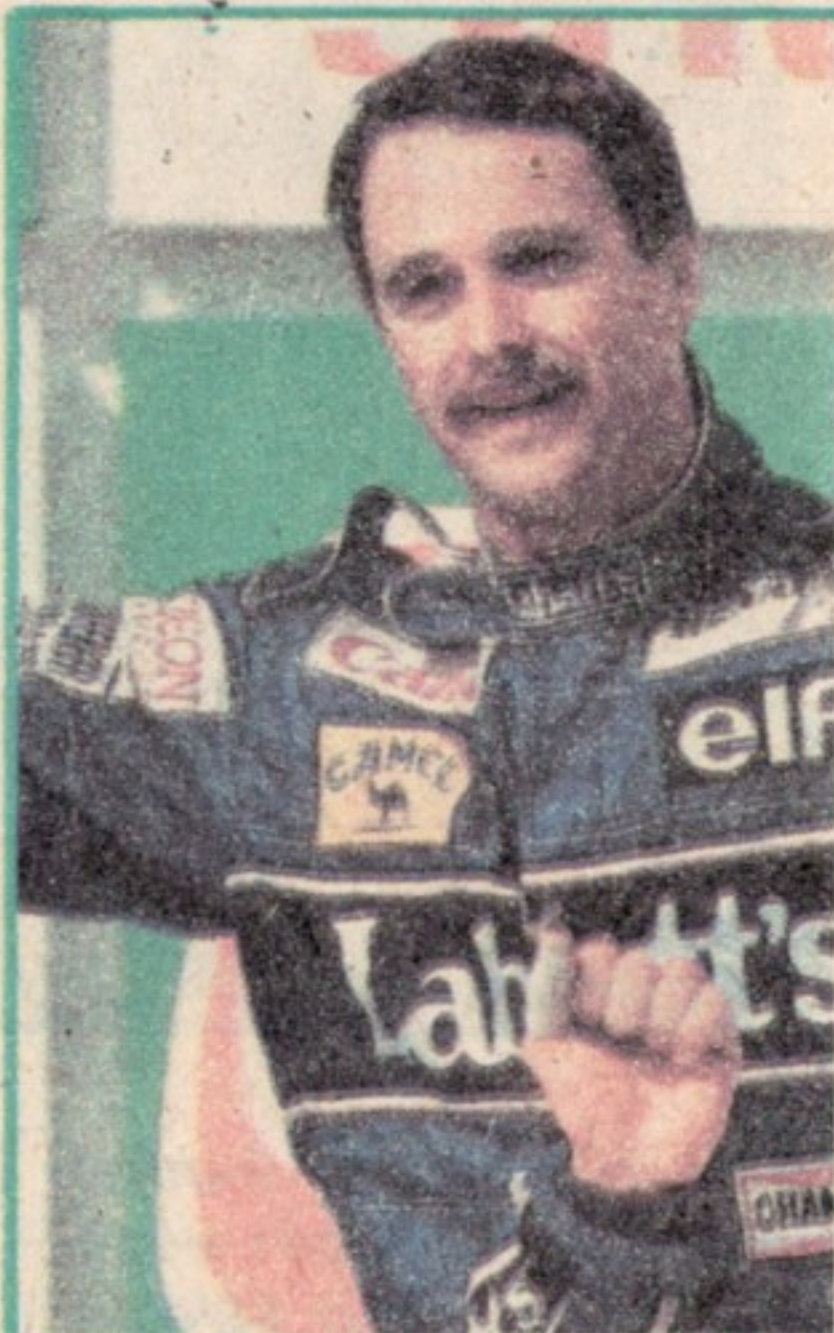
Зашто краљице нема на списку десет најбогатијих у свету или бар у Британији? Зато што се однедавно личном својном суверена не сматра 7000 уља на плату, 10000 акварела и 20000 цртежа великих мајстора, као ни намештај ни бројни уметнички предмети који су уписани у каталог од 75 свезака. Они су сада под надзором Краљевског труста уметничких колекција. Сем тога, од пре две године краљица мора да плаћа и порез што до тада није била обавеза.

Пол Маккартни и Елтон Џон, најимућнији музичари у својој земљи.

Само три места иза британског суверена, на 20. месту, налази се Пол Маккартни (680 милиона долара). Ту је и Елтон Џон (207 милиона долара), Фил Колинс (182 милиона долара), Мик Џегер (158 милиона долара), Кејт Ричардс, Стинг, Ерик Клептон, Џорџ Харисон, Род Стјуарт и Клиф Ричард. Међу богатим глумцима

А шта јој је онда остало, можда ће се запитати неки. Не треба се узбуђивати јер краљица ни случајно није сиромашна. Остале су јој огромне и вредне некретнине као што су, рецимо, „мала“ збирка уметничких предмета, ергеле расних коња, скупоцени намештај и мноштво других драгоцености.

И Најџел Менсел и Шон Конери стекли су право да се „упишу“ у клуб најбогатијих

предњаче Шон Конери (81 милион долара) и Мајкл Кејн (41 милион долара). Од спортиста, највише пара стекао је Најџел Менсел (47 милиона долара).

Ако је веровати статистици „Сенди тајмса“ начињеној према астролошком календару „клуба мултимилionера“, сазвезђе Бика богатима је најнаклоњеније.

ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ ХИТ

SOMEDAY I'LL BE SATURDAY NIGHT

Hey man I'm alive
I'm taking each day a night at a
time
I'm feeling like a monday
but someday I'll be saturday night
Hey my name is Jim
Where did I go wrong?
my life's bargain basement
all the good shit's gone
I just can't hold a job
here do I belong?
been sleeping in my car
my dreams moved on
My name is Billie Jean
my love is bought and sold
I'm only 16 I feel a hundred years
old
my foster daddy went
and took my innocence away
the street life ain't much better
but at least I'm getting paid
And tuesday just might go my way
It can't get worse than yesterday
thursdays, fridays ain't been kind
but somehow I survive
Hey man I'm alive
I'm taking each day a night at a
time
I'm down but I know I'll get by
I've got to live my life
Like I ain't got nothing
but this roll of the dice
I'm feeling like a monday
but someday I'll be saturday night
Now I can't say my name
or tell you where I am
I wanna blow myself away
don't know if I can
I wish that I could be
in some other time and place
with someone else's soul
and someone else's face
I'm gonna pick up all the pieces
and what's left of my pride
I'm feeling like a monday
but someday I'll be saturday night
I'll be back on my feet
I'll be doing alright
it may not be tomorrow
baby that's OK I ain't goin' down
I'm gonna find a way

Текст и музика: Џон Бон Џови,
Ричи Самбора и Дезмонд Чајлд
Изводе: Бон Џови

— Са 18 година зарадио сам милион фунти и потрошио их за десет месеци. У тим годинама тешко је сачувати тако велики новац. Куповао сам куће, брза кола, одећу. Али, што пре пукнеш, брже се отрезниш. Сада много пажљивије бирам пријатеље.
Вил Смит

ДОЋИ ЋЕ НАЈЗАД И СУБОТЊА НОЋ

Хеј, човече, жив сам
али живим од данас до сутра
осећам се као понедељком,
али доћи ће најзад суботња ноћ

Хеј, зовем се Џим
где сам то погрешно
Живим полован живот
све добро је нестало
ни посао не могу да задржим
где ја то припадам?
Спавам у колима
моји снови се крећу

Зовем се Били Џин
моја љубав је купљена и
препродата
имам само 16 а осећам као да
ми је сто година
мој хранилац је нестало
и однео и моју невиност
живот на улици није много бољи
али бар сам плаћен
А уторак ми се приближава
не може бити горе но јуче
ни четвртак и петак нису били
фини,
али некако преживљавам

Хеј, човече, жив сам
али живим од данас до сутра
пукао сам, али знам да ћу
изгурати
свој живот морам да живим
као да ништа немам
сем овог бацања коцке
осећам се као понедељком
али, доћи ће најзад и суботња
ноћ

Сада не могу да ти кажем своје
име
или да одам где сам
желим да уништим себе,
али не знам да ли то могу
желео бих да будем
у неком другом времену, на
другом месту
уз неку другу душу
и нечије друго лице

Сакупићу све парчиће
и оно што је од мог поноса
остало
осећам се као понедељком
али, доћи ће најзад и суботња
ноћ
поново ћу стати на ноге,
бићу добро
можда то неће бити сутра,
драга, и то је у реду
нећу очајавати
наћи ћу свој пут

Рекорди

ОРЛОВИ

Тешко је проценити који су музичари били најпопуларнији у целокупној историји рок музике, међутим, дискографска индустрија упорно настоји да то утврди.

Недавно је објављено да је амерички састав "The Eagles" који је своје најуспешније дане имао седамдесетих година а недавно се вратио на сцену, и даље врло попу-

ИЗЈАВА
НЕДЕЉЕ

BODAN ARSOVSKI

Нове
плоче

ПОГЛЕД
БЕЗ
КРАЈА

endless view

Бодан Арсовски, бас гитариста скопске групе „Леб и сол“ најзад је објавио дуго најављивани соло компакт диск „Endless view“ (Поглед без краја). На плочи се налази осам инструментала у етно цез рок стилу, а Бодан је компоновао све теме сем старе народне песме „Ситна Лиса“. Уз помоћ својих старих сарадника и пријатеља Кокија Димушевског, Пеце Атанасовског, Гоце Мицанова, Зорана Јовановића и других снимио је плочу која у неким песмама подсећа на рану, изразито стваралачку фазу групе „Леб и сол“.

– Желео сам да направим плочу која је супротност овом времену – каже Бодан. – Да буде лепа, и пријатна и мислим да сам у томе успео. Материјал за албум настајао је пуних шест година, некако од тренутка када су „Леб и сол“ започели своју дискографску паузу. Полако сам слагао теме, проводио доста времена у студију и договарао се са колегама. Та прва фаза је готова, плоча је изашла и сада снимамо спотове, бавим се промоцијом материјала, а онда су, вероватно, на реду и концерти.

За то време ни састав „Леб и сол“ не мирује. После низа концерата које су током лета одржали у европским метрополама, очекује их излазак компилацијског компакт диска на француском и немачком тржишту. У зависности од успеха овог материјала на Западу одлучиће када ће ући и у неки од тамошњих студија да сними нову плочу.

Музичка пошта

✉ Драги „Забавнице“, велики сам обожавалац групе „Генерација 5“ па бих желела да знам од када они постоје, ко су били први чланови, ко су садашњи и какви су им планови.

Татјана из Сремске Митровице

Група „Генерација 5“ основана је у јуну 1977, а прву поставу су чинили Драган Јовановић Крле, гитара, Драган Илић, клавијатуре, Јован Рашић, вокал, Слободан Ђорђевић, бубњеви, и Душан Петровић, бас. Током 1979. године као нови певач дошао је Горан Милошевић, а уместо Душана Петровића, који је отишао у војску, бас је био Милош Стојиљковић Џајгер све до Петровићевог повратка. Састав је званично постојао све до јуна 1982. године. Поново су кренули са радом десет година касније и садашњу поставу, поред Драгана Илића и Драгана Јовановића, чине Ђорђе Николић, вокал, Зоран Радовановић Баки, бубњеви, и поново Џајгер за басом.

Дискографија:

Синглови: „Нови живот“ / „Изгубљени сан“ (1978), „Свему дође крај“ / „Ноћни мир“ (1979), „Уморан од свега“ / „Ти само буди довољно далеко“ (1979), „Спакуј се, пожуре“ /

„Само лажи“ (1981). Албуми: „Генерација 5“ (1980), „Дублер“ (1982) и компилација „Генерација 5, 78–94“ (1994). Када је овај текст предат у штампу чланови групе снимали су нову плочу.

ВИСОКО ЛЕТЕ

ларан код публике. Њихов компилацијски албум „Their Greatest Hits 1971–1975“ попео се на друго место најбоље продаваних плоча свих времена и достигао тираж од 22 милиона продатих примерака.

На првом месту и даље је Мајкл Џексон који је албум „Thriller“ про-

дао у недостижна 24 милиона примерка. На трећем месту је састав „Fleetwood Mac“ са плочом „Rumours“ (17 милиона), затим албум групе „Boston“ који се зове као и група, па „Born in U.S.A.“ Бруса Спрингстина (15 милиона), „Hotel California“, опет група „The Eagles“,

и плоча са музиком из филма „Телохранитељ“.

Што се тиче укупне продаје плоча, ту су неприкосновени „Битлси“ са 70 милиона продатог тиража, следи Били Џоел (58 милиона), а трећи су „The Eagles“ (56 милиона), Гарт Брук и Барбра Стрејсенд (по 52 милиона), и Елвис Присли (48,5 милиона).

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

ГУПИ Љубимац аквариста

Најтраженија тропска риба у Европи, вероватно зато што се лако размножава (зову је и „милионска риба“), а није ни скупа. Иако је пореклом из Јужне Америке, ова мала, живописна риба с дугачким репом као заставицом, стиже на европско тржиште готово искључиво од азијских и чешких узгајивача. Цена код нас 1–3 динара.

ПЛАТИКА Врло плодна

Врста која вуче заједничко порекло из Централне Америке претрпела је најразличитија укрштања, отуд данас има платика свих боја: црвених, црних, зелених, златних. Популарна риба по популарној цени 2,5–5 динара.

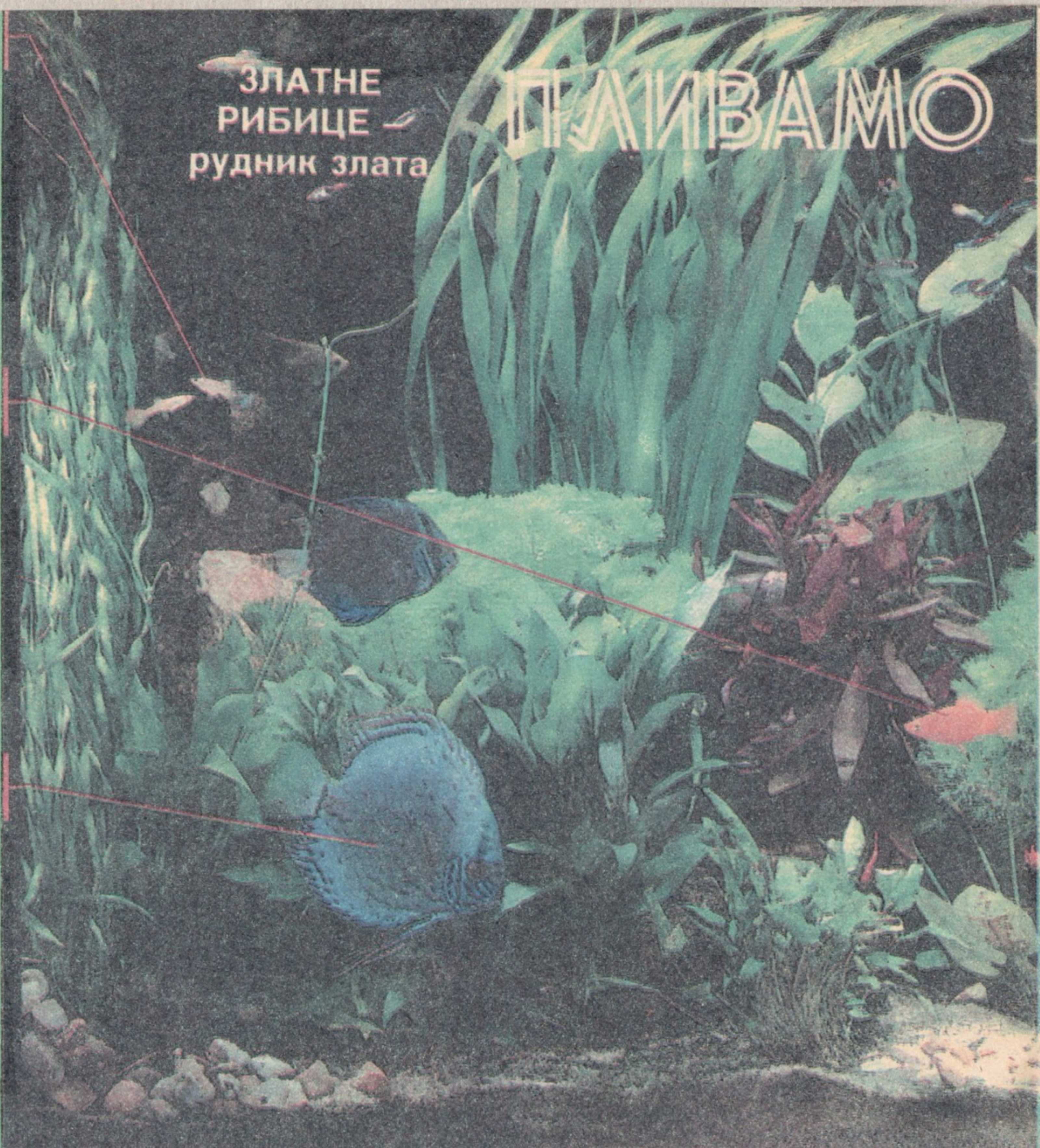
ДИСКУС Најскупља јер се лови у Амазонији

Дискус је најскупља екзотична риба (између 200 и 800 франака у Француској, 60–250 DEM у Немачкој, код нас од 25–300 динара, кад је има). Цена се објашњава њеним пореклом: готово искључиво може да се нађе у Амазонији а врло је осетљива на превоз. Међутим, онедавно су Немци, а нешто мање Вијетнамци и Тајланђани, почели да узгајају квалитетне дискусе.

Ова мала створења, често не већа од центиметар-два, возе се готово искључиво авионом и то на најдужим линијама које их из Азије, Јужне Америке или Аустралије довозе на Стари континент где је „производња“ екзотичних, шарених, морских и других акваријумских рибица мала, а „потрошња“ стално расте. Путују у нарочитим пластичним кесама чија је једна четвртина испуњена одговарајућом водом (сланом или слатком), а остале три сабијеним ваздухом обogaћеним кисеоником. Кесе се затим смештају у кутије

ЗЛАТНЕ РИБИЦЕ — рудник злата

ПРИВАМО

Уместо у телевизор Европљани све више пиље у „теглу са шареним рибицама“. Само Французи држе у акваријумима 40 милиона перајастих кућних љубимаца на које годишње утроше 200 милиона марака!

од стиропора који је одличан топлотни изолатор.

Авиони, путнички, нису код нас слетали годинама. Значи

ли да су нас златне рибице напустиле, а акваријуми остали празни?

Сингапур — Нови Београд за 48 сати

— Не долази у обзир — каже Радослав Бјелић, искусни стручњак „Оазе“ с Новог Београда, тренутно нашег јединог увозника акваријумских рибица из Сингапура. — Од тренутка утовара у Сингапур до пуштања рибица у наше посуде прође 48–72 сата. Укључујући Будимпешту, две царине, две милиције... Не предајемо се ни ми ни наши акваристи, упућенији од оних са дубљим џепом и богатијем свету: у Новом Саду, који предњачи, они успевају да мресте 70 одсто екзотичних рибица које се иначе увозе из Сингапура!

Сингапур, Тајланд, Филипини... То су најчешће помиња-

на места међу акваристима. Јер, иако већина акваријумских рибица води порекло из Јужне и Централне Америке, Азија је традиционално њихов највећи произвођач. Само Сингапур продаје 20 најтраженијих врста што чини чак 80 одсто промета у свету! Са зарадом од 70 милиона DEM годишње ово острво заузима прво место на топ-листи светских извозника. Не увек и у квалитету.

Азијски узгајивачи „присизводе“ акваријумске рибице индустријски, у огромним базенима. Живот им у њима и није баш неки: расту пребрзо, кљукају их антибиотицима, а резултат је да има готово исто толико болести колико и узгајивачница. Значи ли то да су све рибице које стигну у Европу у лошем стању? Не, јер постоје и квалитетне фарме, а онедавно и неке земље источне Европе опасно су се умешале у овај уносан по-

ПО КУЋАМА

СКАЛАР

Успешан јер је – отпоран

Узгаја се у Азији, а пореклом је из Амазоније. Његова цена 1–20 динара за највеће, матичне рибе које служе за мрешћење, као и издржљивост, чине од скалара најцењенију рибу међу акваристима.

КАРДИНАЛ ИЛИ НЕОНКА

Бразилац одгојен у Азији

Плави, бели, црвени, кардинали радост су за сваког акваристу. Пореклом из слива Амазона, данас се узгаја на фармама у Азији. Цена код нас 2–3 динара

РИБА-АЈКУЛА

Лове је, па је узгајају

Риба-ајкула (силвер шарк, пангазијус или плава ајкула) лови се у Тајланду. Често се деси да се уловљени парови размножавају у заробљеништву у азијским рибњацима. То објашњава његову поприличну цену (10 динара код нас).

СИЈАМСКИ БОРАЦ

Изазива узбуђење код оних који се кладе

Борац је најомиљенија риба Азије где се организују борбе између најагресивнијих мужјака. Према томе, није препоручљиво ставити два мужјака у исти акваријум. Гаји се у Азији и продаје у свету по цени од 10–30 DEM, а код нас за 15 динара

Више него на акваријумима и самим рибама трговци зарађују на разним цица-бицама које се, у ствари, свиђају власницима рибица, а не њиховим љубимцима које не воле „намештај“ у акваријуму.

сао. – Азији успешно конкуришу Русија, Украјина, врло су јаки и Румуни, а нарочито се истичу Чеси – каже Бјелић који је већ петнаестак година у овом послу. – Чешке рибице јесу бољег квалитета, али су, нажалост, и скупље.

Неки акваријумски бисери долазе на тржиште тако рећи право из рибарске мреже – око 15 одсто слатководних и практично све морске рибице. Најчешће се лови у Африци, Азији или Бразилу и то морске у таквим количинама да је међу еколозима дат знак за узбуну. Овог пута без разлога: на црвеној листи угрожених има 600 врста, али од тога ниједна није акваријумска. Истина, једно време, нарочито на Филипинима, ове рибице хватале су се помоћу једног цијановог једињења и динамитом. Опасан начин није се проширио јер су увозници отпочели бојкот, не из економских разлога – омамљене

цијановим једињењем рибице би убрзо после куповине угинуле.

Исплати се бити риба

Било да их улови сиромашни рибар који за свој посао добије само храну и опрему, или да стижу са фарми, акваријумске рибице преваљују исти пут. Најпре пролазе кроз Центар који ради за једног извозника (у Сингапуру их има 200!), а затим крећу на пут у нарочитом паковању при чему тежина воде удвостручује цену и „авионске карте“ и рибе. Док слатководне могу да путују и по педесет у истој кеси, морске не трпе друштво веће од 2 до 3 сродника. Кад стигну на одредиште, трговци на велико смештају их у базе не да се прилагоде новом животу, пре но што их поново не упакују у кесе и упуте у трговине на мало. У међувремену се у цену рибице уграђују не само трошкови превоза већ и антибиотика, витамини за оживљавање боја и она — расте, расте...

Тако азијски одгајивач прода извознику једног гупија (најпопуларнија рибица у Европи) у бесцење, за једну нашу пару, овај је извознику препрода за 60 пара, тај онда просисти за три динара, овај даље трговцу на мало за 5 и, кад стигне до излога 300 хо-бија у Берлину, Лондону или Риму, цена гупија, прерачуна-то у наш новац, износи око 35 динара или 5000 одсто више од почетне! Код нас су цене, и поред свих тешкоћа око увоза, ниже, али и зараде трговаца су мање, као што су и приходи купаца нижи. Ваљда привремено.

Милиони за драгулије

Што се љубитеља акварију-ма тиче, они се свуда у свету деле на две врсте. Истински залуђеници и они који воле да експериментишу спремни су да плате и високу цену да би саставили акваријум који ће што верније личити на њихову природну средину. Али, за већи део купаца акваријум је украсни предмет, испуњен јевтиним рибама у боји, а служи за уживање у тренуци-ма опуштања.

— Наши акваристи — тврди Бјелић — најмање њих поло-вина, схватају акваристику озбиљно. Прате литературу, распитују се, умеју да од обичне воде из чесме која одстоји и мало кишнице на-праве савршену животну око-лину за своје слатководне љубимце или да растварајући нарочиту со (4 kg на 120 l) добију праву морску... — А на оно основно питање, које нај-више занима неког ко би тек

почео да се бави акваристи-ком, ево једног корисног оба-вештења из „300 оазе“, Ган-дијева 186: акваријум од 50 литара, с најосновнијом опре-мом, мало рибица и биља кошта 150–200 динара. И то, кажу, каквог хоћете облика...

Кад смо већ код облика: данас су акваријуми округли, у облику стакла за лампу или ниског сточића. Праве их чак и налик стакленим пирамида-ма мада рибе не обожавају угласте станове. У ствари произвођачи акваријума гле-дају на све могуће начине да привуку милионе љубитеља рибица. Само у Француској има два милиона аквариста: они сваке године купе 800.000 акваријума, опреме, хране и разних „додатака“, цица-бица, које годишње овом тржишту донесе промет у вредности од 200 милиона немачких марака!

Да би нахранили своје љу-бимце, акваристи данас у свету (па и код нас) имају на располагању невероватан из-бор: корпу могу да напуне ли-офизираним, сушеном, смрзнутом храном, у облику листића, пахулица, у таблета-ма, обогаћену витаминима или са додацима разних мате-рија које оживљавају боју са-мих рибица. (Каротин, на при-мер, за црвене рибице.) На све се мисли: постоји наиме, храна пахуластог изгледа, тачно према величини и обли-ку уста појединих врста риба!

Не зарађују специјализова-ни магацини, супермаркети или цвећаре, које су се такође убациле у овај посао, само на избору хране. Ту је и опрема која осигурава висок профит: грејачи, термостат, филтер за воду, пумпа за ваздух, аера-тор за припрему воде (проце-нат киселости и тврдоће што је веома важно за осетљиве рибице) затим ту је мрежица за хватање, гребалица, у ства-ри магнет за чишћење стакла од алги и каменца, па храна и ђубриво за биљке — све то чи-ни комплет прибора једног комплетног акваристе.

На крају, као шлаг на тарту, долази декор. Тако се део ак-вариста одлучује за што при-роднији изглед акваријума и узима шљунак (из непознатих разлога, доста скуп), они који имају бујнију машту или воле играчке не могу да одоле ис-кушењу и не купе пластично сидро или чак обојене патуљ-ке ризикујући тако да ће по-сле морати да лече рибицу олигоелементима. Јер, стис-нута између свег тог „цвећа и дрвећа“, окружена гњурцима и подморницама, љубимица губи расположење и пада у — депресију.

В. Милићевећ

ПОЛИТИКИ

ИЗ
ПЕРА
ЧОВЕКА
СА
ИСКУСТВОМ

АМЕРИКАНЦИ У ПАТУЧАМА

Ко
је
Американац?

Они чији су чукундедови рођени у Сједињеним Држа-вама лако ће вам објаснити да су они у ствари или Ирци,

Није лако дати праву слику Америке. Држа-ва нова Енглес-ка је страшно британска. Див-љи запад је превише див-љи. Средњи за-пад је превише средњи, а Холи-вуд никада и није био Амери-ка. Велики гра-дови нису Аме-рика, јер она је у сржи ратар-ска земља, а Америка без ве-ликих градова није Америка. Зато пођимо лакшим путем

или Холанђани или Швеђани (свако је нешто друго). Без устручавања се називају Аме-риканцима само који су пре пет или десет минута постали амерички држављани.

Како да личите на Американца?

За почетак побацајте све своје кошуље и купите нове: црвене са великим квадрати-ма или, ако више волите, са круговима, љубичасте кошу-ље са маслинастозеленим

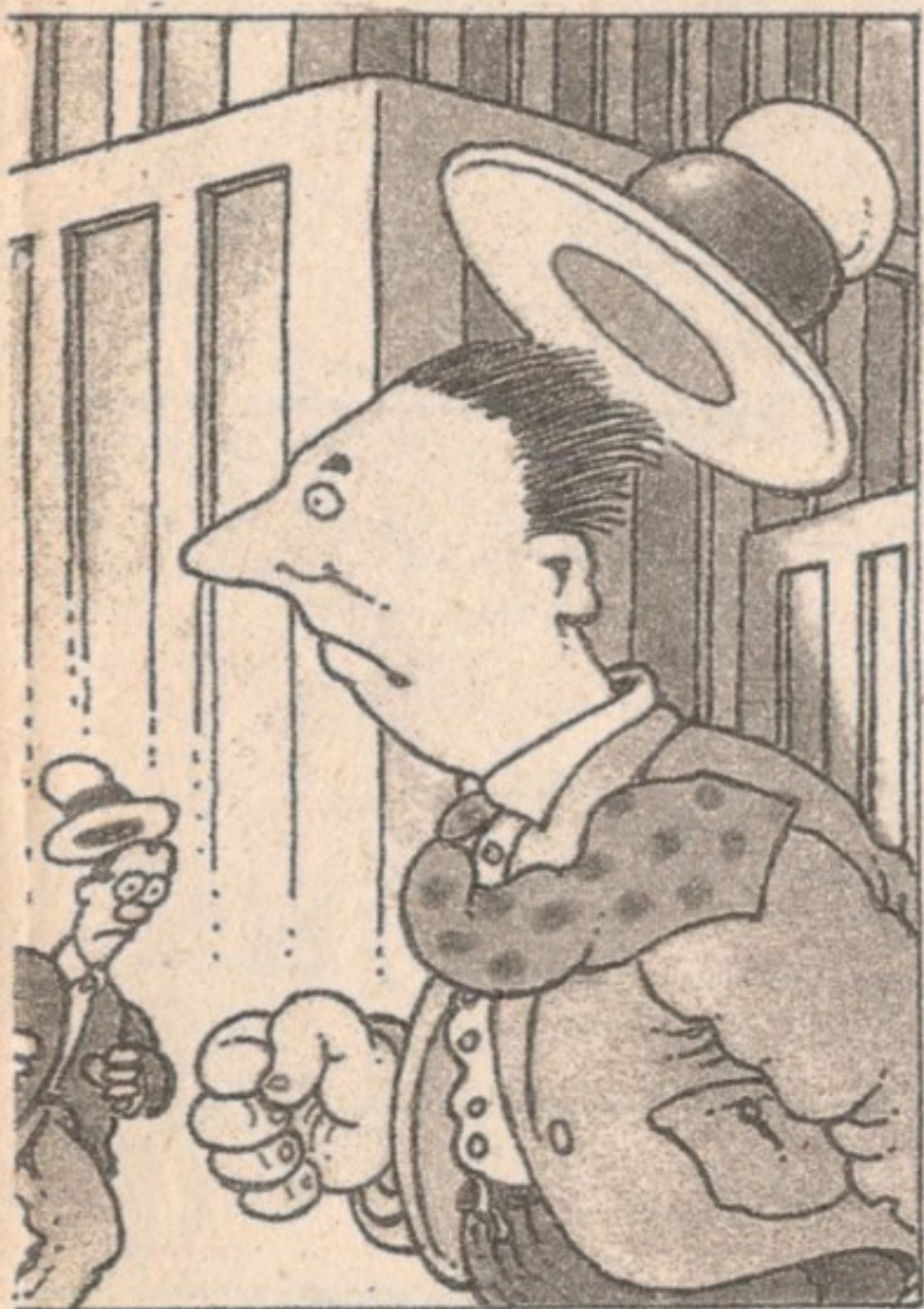
ЗАБАВНИК

лептирима или плаве са сме-ђим рибама. Набавите и неко-лико кравата: једну са плавим и златним пругама лептира или риба или жуту са наслика-ном голом фигуром. За ви-кенд, наравно, можете купити неколико не тако конзерва-тивних модела.

Американци су народ који има посебан смисао за ципе-ле. Само најсмотренији и нај-одлучнији човек може избећи

Како да се крећете?

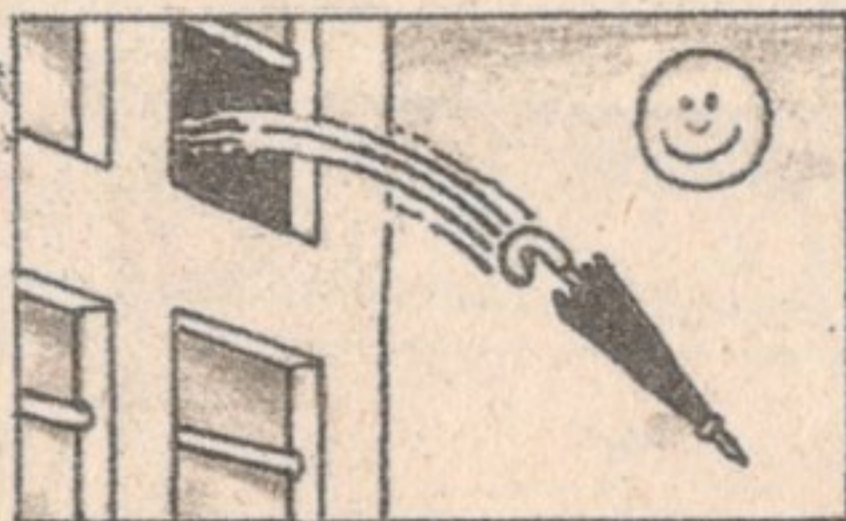
Када се обучете, појурите наврат-нанос. Куда, нема везе, али појурите свакако јер сви некуда јуре. У Америци постоје експресни лифтови и експресна подземна желез-

ница, има места на којима можете доручковати за 90 секунди, постоје бродоградилшта која производе 250.000 тона крстарица и линијских бродова на сат. У богатим подручјима деца се рађају за три месеца. Производња јефтиније деце траје нешто краће.

Чему служе ствари?

Између Американаца и њиховог материјалног света постоји само практичан однос. Американци мисле, на пример, да кишобран служи само зато да вас одбрани од кише, а не да се чува као успомена. Енглез ће вам поносно рећи да је његов аутомобил стар једанаест година и да је прешао 80.000 миља. Американац би се тога стидео. Он ће, ако има новца, сваке године стари ауто заме-

нити новим. Сједињене Државе нимало не маре за старудију. Американци нису сентиментални према старим гаћама и старим књигама. Антиквитете купују само ако су у добром стању и прилично нови. Традиција? Њихова традиција да увек имају све најбоље, најмодерније и најпрактичније. Дедин сат можда дивно звони, али по њему поноћ стиже у два сата и двадесет пет минута. Њихови сатови су ружни, неромантични, немају ни историју ни патину и били би сасвим бескорисни да није једноставне чињенице да увек показују тачно време.

Како да се забавите?

„Забављати се“ није замршен процес. Биоскоп је велика забава. Ђускање, картање, клизање или љубакање по аутомобилима такође.

Листати часопис и при том пити ђус од поморанце такође спада у добру забаву. Американци су задовољни свачим и уживају у свему. Забава је страшно урлање у другоразредном ресторану, а сведочити на суђењу као очевидац аутомобилске несреће је тако величанствено да се не може речима описати.

Како да разговарате?

Американци се свима обраћају по имену – то је врло демократски обичај. Можете да се зовете Џон тако и тако, доктор филозофије, доктор права, шеф важне економске мисије у Сједињеним Државама, али напосто не можете држати до свог достојанства ако вас представе овако: „Ово је Џон, ово је Џејн.“

Будите љубазни, то се веома цени. Ако радите као лифтбој, обавезно се распитујте о здрављу чланова породица ваших станара. Ако сте малчице покуњени или забринути, чистач ципела ће вас потапшати по рамену и намигнути вам уз једно: „Без бриге!“

У разговору морате да покажете извесно занимање за своје ближње. Када вас некоме представе, покушајте да у првих пет минута сазнате чиме се тај човек бави, колико зарађује, колико новца има на рачуну у банци, да ли вара жену и са ким и да ли је икада преварио пореске власти.

Ако говорите тихо, не забравите да је то напрезање за уши вашег саговорника, па зато вичите, урлајте и завијајте што гласније можете. Имајте такође на уму да ваш саговорник не треба да говори превише (да не би напрезао грло), па га зато сваки час прекидајте и поштедите га мук да заврши реченицу. Будите убедљиви и не допуштајте могућности противљења. Не употребљавајте изразе као: „Мислим...“ и „Не бих рекао“. Ти изрази су нејасни и немужевни. Ако се са нечијим мишљењем не слажете, осорно реците: „Којешта!“

Навикните се на огромне ствари!

Емпајер Стејт Билдинг има 102 спрата, а Рокфелер центар има више запослених него неки велики европски гра-

дови становника. Тексас је три пута већи од Уједињеног Краљевства. Кутија за шибице је величине мог путног кофера, а шибица сасвим лако може да се употреби као дрво за огрев. Ако у ресторану наручите пиле печено на јужњачки начин, добићете оброк који више подсећа на ноја (печеног на јужњачки начин). Немојте се збунити: недељно издање новина личи на потпуно издање Британске енциклопедије.

да чисти ципеле пет или шест пута дневно код чистача ципела, код обућара, у бријачници или на улици.

На крају купите и шешир. Што се ношења шешира тиче, амерички бонтон је прилично строг. Шешир ставите на главу пре него што уђете у собу, али га скините у лифту – осим у пословној згради. Тамо је шешир обавезан. Кад год сте у недоумици, оставите га на глави. Неуљудно је скидати шешир за време меденог месеца, у купатилу или код берберина.

ПОЛИТИКИ

Чему да се смејете?

Пре неколико година упознао сам у Лондону енглеску девојчицу која се зове Елијен. Једном ми је рекла: „Моја пријатељица и ја имамо диван смисао за хумор. Седне-

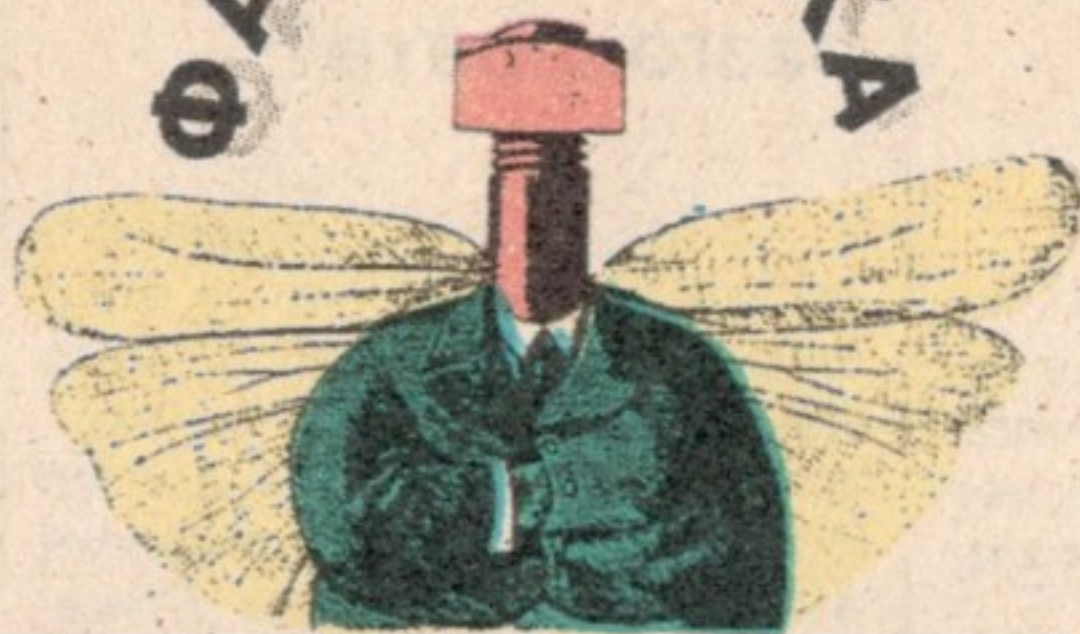
мо и смејемо се сатима без икаквог разлога.“

Често сам у Сједињеним Државама мислио на Елијен.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

Едвард Д. Хох

Дошао је ред да и мудри Кватлесума постане владар Астека. Радећи на усавршавању календара и коришћењу храмова и у образовне сврхе, Кватлесума је већ био добро познат међу најумнијим главама. У својим најбољим годинама дошао је на власт у жељи да будућим генерацијама остави у наслеђе нешто заиста значајно.

— Реци ми, Монто — Кватлесума је упитао свог помоћника шетајући око храма Квецакотл — да ли мислиш да постоји живот изван ових простора?

— Ја верујем да постоји — одговорио је млади човек. — И то генерације и генерације људи који ће једног дана стићи и до ових обала.

— Мислиш ли да ће ти дошљаци уништити све ово што смо ми мукотрпно стицали и градили?

— Не знам, мудри Кватлесума, али плашим се да ни та могућност није искључена.

Овај разговор силно је растужио Кватлесуму. Јер, у тренутку кад је он дошао на власт Астеци су већ овладали низом вештина. У њиховој развијеној заједници велика пажња поклањала се науци као, на пример, астрономији. А то велико камење којим је храм био окружен представљало је симболе календара у чијем је стварању и сам учествовао.

— Знаш шта сам одлучио, Монто? — Кватлесума је застао на једном од стрмих степеника којима су се успињали ка самом храму. — Морамо се успротивити заборава. Јер, видиш и сам — Кватлесума је руком показивао на град који се указао можда још лепши са места на коме су њих двојица стајала — имамо улице које смо годинама пажљиво смишљали и градили, радње и са једне и друге стране које не ометају жив саобраћај по коловозу и плочницима. Наши грађани навикли су да живе у складном друштву потпуно сигурни да о њима брину људи који ће све учинити да њима буде што је могуће боље. И тако из дана у дан, из године у годину... Зар ћемо допустити да све то нестане без трага?

— Наше генерације ће неминовно нестати. А и наша деца умреће једног дана — Монто као да се трудио да Кватлесуми нимало не олакша бриге.

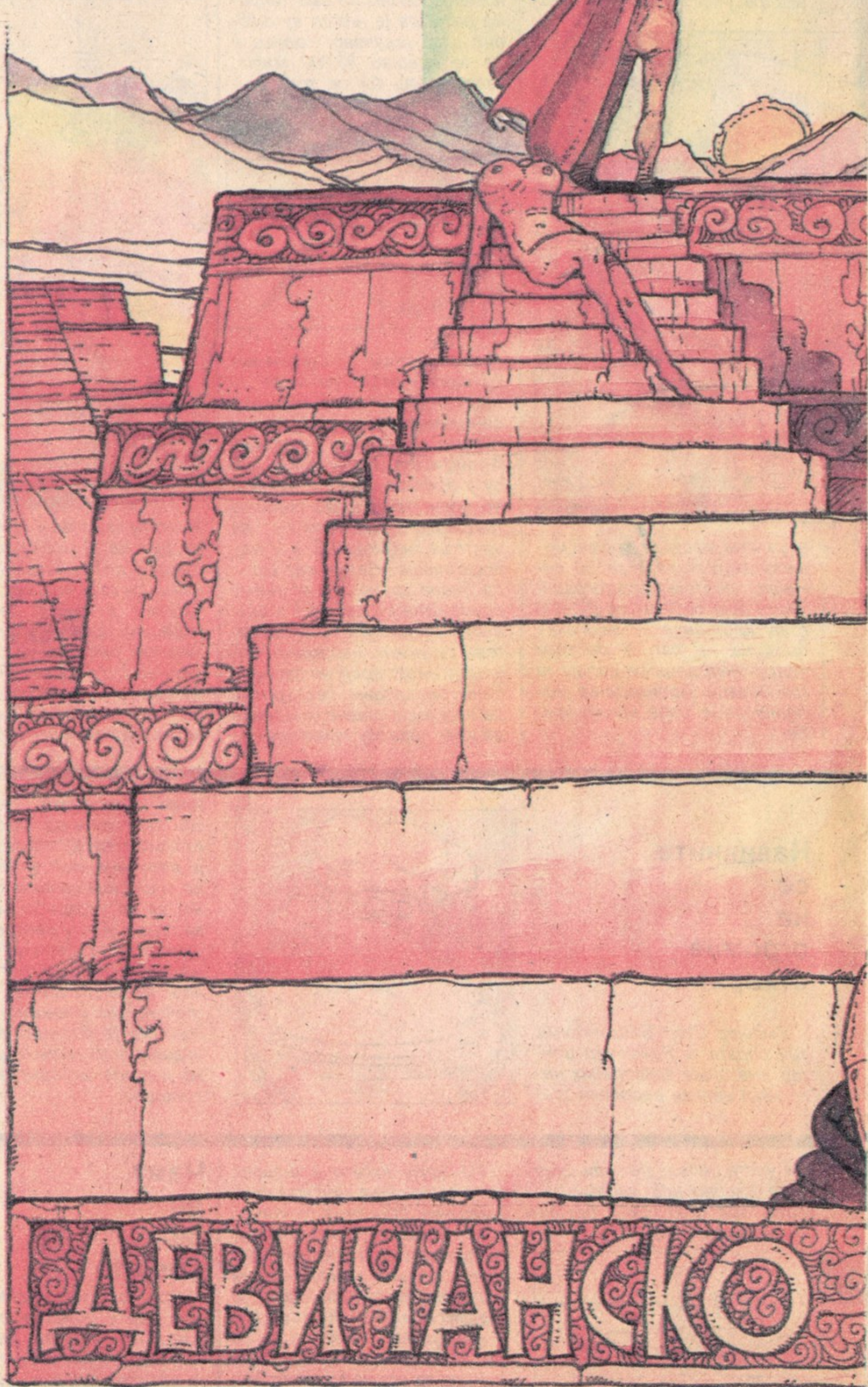
— Зар заиста тако мора бити, Монто? — Кватлесума је падао у ватру. — Зар стварно треба да нестанемо са лица Земље?

Стајали су тако, неко време сваки са својим мислима. На Кватлесуми се видело да је узбуђен.

— Монто, одмах сазови веће најумнијих астечких глава! Позови ми свештенике и људе од науке! Морам с њима о нечему да се договорим.

— Реци ми, владару мој, шта да им кажем? О чему желиш с њима да размениш мисли?

— Чуди ме да то до сада ниси закључио. Наравно да желим да разговарам о — вечном животу!

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Чим су сви позвани стигли у храм почела је расправа која је трајала данима. О бесконачном животу свако је имао своје мишљење. И свештеници и научници, наравно свако са свог становишта. После скоро недељу дана донет је јединствен закључак. Људи умиру само из једног јединог разлога: кад срце престане да им куца у грудима. Дакле покушаће да учине нешто да срце остане вечито живо. Уколико то постигну, обезбедили су вечни живот а тиме и продужење астечке цивилизације. Тако би њихови грађани били ту и оног дана кад постигну непријатељи преко мора.

— И сам сам, после непреспаваних ноћи испуњених недоумицама о бесконачности, мислио да кључ решења лежи у људском срцу — Кватлесуми се озарило лице, као да се коначно ослободио ноћних мора.

— А сада, када смо постигли сагласност, знамо како ћемо решити питање које нас је мучило. — Кватлесума је прелазно погледом преко лица мудраца окупљених у храму. — Пођите међу грађане и тражите храбре особе вољне да учествују у нашем експерименту. Добровољце тражите посебно међу млађим светом.

После само неколико дана у Кватлесуминим одајама појавила се девојка по имену Ноција. Била је то лепотица какву је тешко замислити међу обичним смртницима.

— Девојко, да ли су ти објаснили шта се од тебе очекује?

— Господару, биће ми част да служим вама и свом народу.

— Али, ти си још девица — Кватлесума је желео да буде сасвим сигуран да девојка није приморана на оно што ће јој се догодити. — Да ли знаш шта ћеш морати да жртвујеш?

— Све знам, господару!

— Кад тако кажеш, почећемо са припремама.

На врху степеништа, у близини самог храма, направљено је одговарајуће постоље са неопходним инструментима. Кватлесума је одлучио да се експеримент изведе јавно, пред окупљеним светом. Као ни било шта до тада није желео да се ради у тајности. Увек је веровао да у одлучним тренуцима сви грађани, колико год је то могуће, треба да учествују у ономе што ће пресудити о њиховој судбини.

Коначно је дошао судбоносни дан.

У друштву представника свештенства и науке Кватлесума је отишао по старицу Кизал која је била на смрти. Она им се још са врата пожалила да не зна да ли ће издржати да стигне до храма — срце јој је полако отказивало.

— То је и разлог наше посете, Кизал — Кватлесума јој се обраћао изузетно благо. — Данас ћемо покушати да решимо тајну живота.

Кад су стигли до храма, заједно са старицом која је била у носилци, Ноција их је чекала обучена у белу хаљину чији су крајеви лепршали на ветру.

Пре него што су окупљени лекари започели операцију пресађивања срца, главни међу њима обратио се Кватлесуми.

— Мој мудри господару, а шта ће бити ако операција не успе?

— Можда овог пута не успе, ни то није искључено — Кватлесума је био савршено прибран. — Зато ћемо покушавати изнова, колико год пута то било потребно, све док не постигнемо оно чему тежимо!

Лекари су га саслушали у миру, климајући главама. Ништа нису рекли јер после таквих речи није имало шта да се каже. Само су, после кратког већања, дошли до заједничког закључка: почетни захват обавиће сам Кватлесума.

Владар је пристао да на себе прими одговорност.

Кад се Кватлесума појавио на тргу, испред храма, завладао је тајац. До тада насмејана Ноција изненада је пребледела кад је у рукама владара угледала оштри бодаж. Као да је тек у том тренутку заиста постала свесна онога што јој се спрема.

— Како мислиш то да обавиш, господару мој? — упитао је Монто, сасвим тихо.

— Засећи ћу јој груди бодажом — Кватлесума је на трен задрхтала рука — и извадити јој срце. Одмах потом док још буде пулсирало, сместићу га у груди старице Кизал, уместо оног њеног, већ дотрајалог. Лекари ће бити око мене да пресађено срце повежу како треба, затворе груди старице која ће, тако подмлађена, наставити нови живот.

— Ако успеш у ономе што си наумио, господару, биће то почетак вечног живота за наш народ — Монто није могао да сакрије узбуђење. — А ако експеримент не успе?

— Памтиће се само чин који смо обавили, а не и циљ коме смо тежили — Кватлесума је додао замишљено. — А онда ће неки историчар, на пример, стотинама година после нашег доба, доћи до погрешног закључка. Тврдиће да су Астеци имали обичај да на олтар приносе људске жртве.

В. С.

Илустровао Доброслав Боб Живокић

ЖРТВОВАЊЕ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Сканди асоцијација

У свакој од укрштеница налази се по један посебно означен појам. Сва четири заједно треба да вас наведу на коначно решење - појам са слике (означен бројевима од 1 до 12).

АУТОР СЕМ СТОУН	★	ИЗВРШИТИ ИЗБОР ИЗАБРАТИ	БОРАЦ У КОРИДИ	ЕСАДА ОДМИЛА	ПОЉЕ ЗАСЕЈАНО ЛАНОМ	ИТАЛИЈ МУШКО ИМЕ
УГОСТИТЕЉСКИ ОБЈЕКТИ ВОЛТ	Н	О	Т	Е	Л	И
НАРОДНО МУШ ИМЕ РЕКА У Ј. АМЕРИЦИ	В	И	Д	О	С	А
ОБАДВЕ	Р	А	Р	А	Н	А
ШАХИСТ МИЛАН	О	В	Е	И	Н	
ПОСАО	Р	А	Д			
ВАЈАР ЛОГО	О	Т	О			
СТАРА МЕРА ЗА ДУЖИНУ (мк.)	М	А	Р			

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	ФИЛМ ИОНА БЕЈНА	КУЛА	РУКОВАЛАЦ АПАРАТУРОМ	РАДИЈУМ	МИНЕРАЛ ИЗ АТАКАМЕ
ВРАЧАРА	С	А	Т	А	Р	А
ПРИСТАЛИЦА АЛОПАТИЈЕ	А	Л	О	Р	А	Т
ЛАРИСА ОДМИЛА	Л	А	Р	А	А	
ОМАРОВА ШУМИЦА	О	М	А	Р	И	К
ДЕО ПОСТЕЉИНЕ	Р	О	А	В	А	
ГЛУМАЦ КРУЗ	Т	О	М			
ПЕВАЧИЦА ЛЕНОКС	Е	Н	И			
ОРУЖАНИ СУКОБ	Р	А	Т			

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	ЖИТЕЉКА ОБЛАСТИ У ГРЧКОЈ	УЗВРАТНИ СУСРЕТ	ПОЧЕТАК ТРКЕ
ЧОКОТ	Т	Р	С
ЖИТЕЉ РЕЦИЈЕ	Р	Е	Т
ГЛУМИЦА ГАРДНЕР	А	В	А
СПРЕМИШТЕ ЗА КУКУРУЗ	К	А	Р
УРЕЂАЈ ЗА ПРИЈЕМ РАДИОСТАЛАСА	А	Н	Т
НШ	Џ	Ѕ	Р
КЕЛВИН	К	З	В
СТАРА МЕРА ЗА ДУЖИНУ (мк.)	А	Р	Ѕ

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	НЕГАТИВАН ИОН	ОСТРВО КОД НАПУЉА
ЗИМСКИ ОДЕВНИ ПРЕДМЕТ	Д	Е	М
ОЧИСТИТИ ПРАЊЕМ	О	Р	А
ПИСАЦ ДАНИЛО	К	И	Ѕ
ЖЕНА КОЈА ГОВОРИ ЕКАВСКИ	Е	К	А
ЛОЗИНКА ГЕСЛО	Џ	А	В

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	ЕПСКО ПЕСНИШТВО	ПЕВАЧИЦА БЕКУТА НЕУХРАЊЕН
ЈА (лат.)	Е	Г	О
НЕПОСРЕДНО ПРЕ НЕТОМ	Т	Е	К
ИНДИЈУМ	А	Н	А
ШАХИСТ КОРЧНОЈ	И	Н	
СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	Е	К	А
СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	Џ	А	В

АНАГРАМ

Аој ЦУРО,
мој је ПЛАН,
да ти купим
.....!

КАСКАДА

ВОДОРАВНО И
УСПРАВНО:

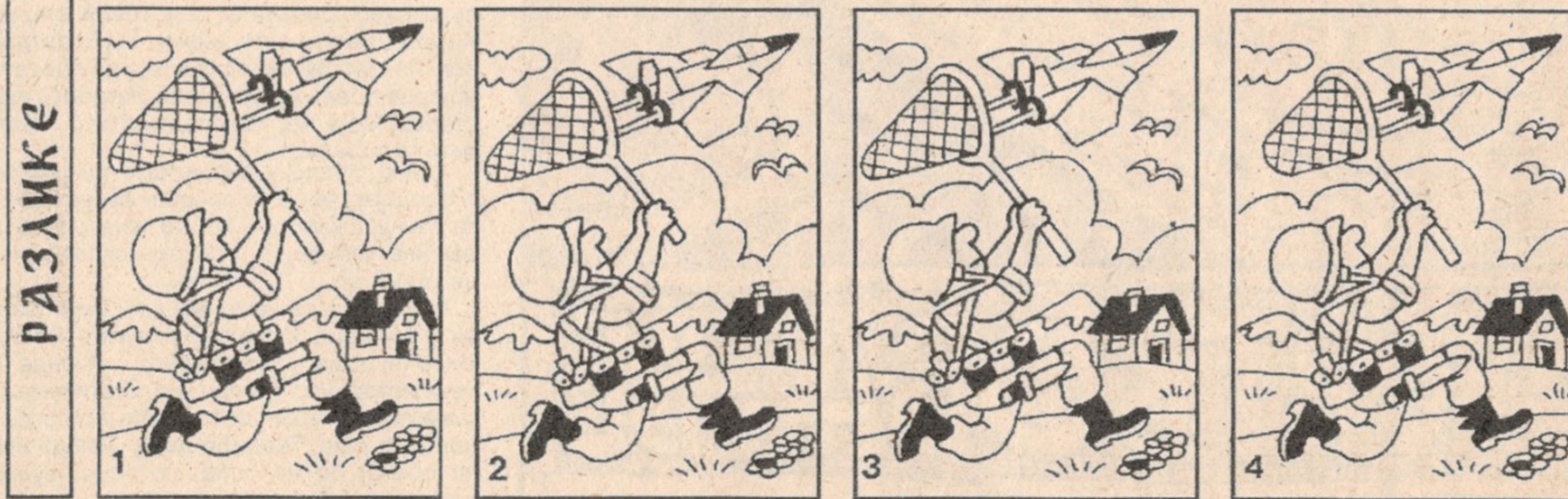
1. Познати произвођач фото-опреме; 2. Глумац са слике, Хју; 3. Титула староегипатских владара; 4. Врста загонетке, преметаљка; 5. Велики италијански град; 6. Наплавина; 7. Прелаз преко реке.

1	А	Г	Г	А	5
2	Г	Р	А	Н	6
3	Ф	А	Р	А	О
4	А	М	А	Г	Р
5	Т	О	Р	И	Н
6	М	А	Н	О	С
					М
					О
					С
					Т

ПАЛИНДРОМ

Хајде, брзо кажи,
шта то Јован
на завртњу
тражи.

Друга, трећа и четврта слика се разликују од прве у по три ситна детаља. Покушајте их пронаћи.

К О В О К К И . Р О И Т

ИСПУЊАЉКА

1					
2					
3					
4					
5					

На слици је наш глумац чије ћете име и презиме добити у означеним пољима ако испуњаљку исправно решите.

А, БИ, ВИ, ВР, КИР, МО, НАР, НИ, ОБ, РАЗ, СТА.

1. Једна страна лица; 2. Душевно расположење, штимунг (итал.); 3. Детективи из стрипа, Рип; 4. Сорта, пасмина; 5. Произвођач вина.

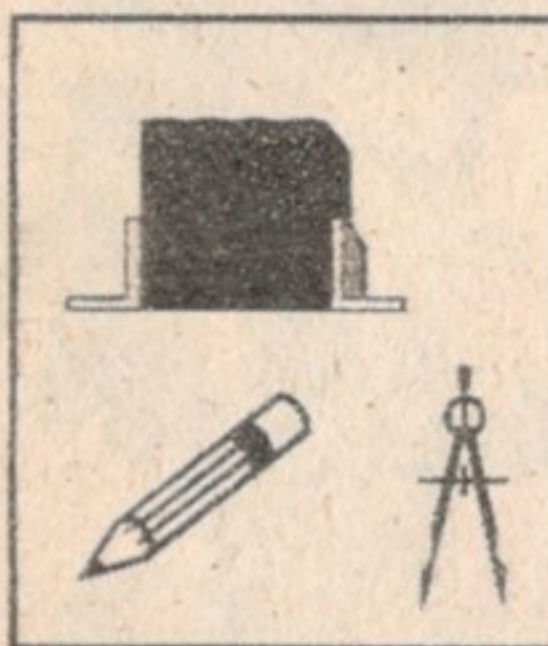
БЛИСКИ СУСРЕТИ

Да ли су живели у исто време (макар мало)?

1. Енрико Карузо и Лучано Павароти
2. Спиридон Луис и Карл Луис
3. Александар Пушкин и Џорџ Бајрон
4. Ј. В. Гете и Вук Караџић
5. Свети Сава и Марко Поло
6. Колумбо и Васко да Гама
7. Стеван Синђелић и Емилијано Запаџа
8. Петар Велики и Наполеон
9. Глен Милер и Елвис Присли
10. Монтезума и Бик Који Седи

ОСМОСМЕРКА

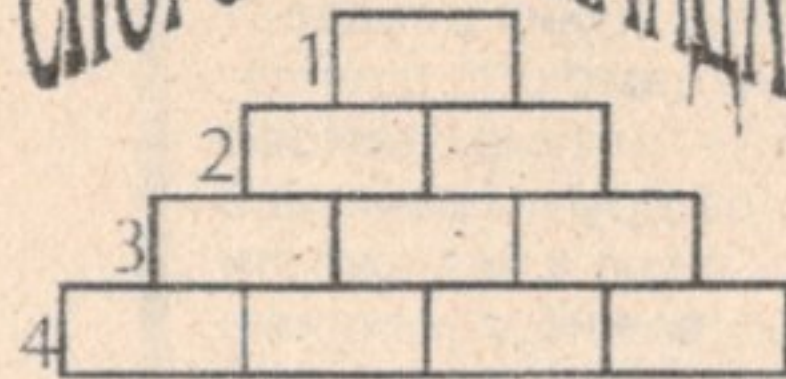
У лику осмосмерке пронађите 37 појмова везаних за школу. Неискоришћена слова, читана редом, дају још један одговарајући појам.

БУКВАР, ДИКТАТ, ДИРЕКТОР, ДНЕВНИК, ЕТИКА, ЗАДАТАК, ИСТОРИЈА, ЈЕЗИК, КАБИНЕТ, КАТЕДРА, КЛУПА, КРЕДА, ЛЕКТИРА, МАТЕМАТИКА, НАСТАВНИК, ОДЕЛЕЊЕ, ОЛОВКА, ОЦЕНА, ПАПИР, ПЕРО, ПИСАЊЕ, ПЛУС, ПРОФЕСОР, РАВНАЛО, РАЗРЕД, РЕДАР, РЕФЕРАТ, ТЕКА, ТЕСТ, ТОРБА, ТУШ, ФИЗИКА, ХЕМИЈА, ЦРТАЊЕ, ЧИТАНКА, ЧИТАЊЕ, ШЕСТАР.

Е	Њ	А	С	И	П	Д	И	Р	Е	К	Т	О	Р	П	Р	Ј	Ш
Р	Ч	Ј	Р	О	Л	О	В	К	А	К	А	Р	И	Т	К	Е	Л
А	Ј	И	Р	О	Т	С	И	О	А	Д	А	П	Л	У	С	З	О
В	А	М	Т	А	С	Н	Ц	Б	Е	Ч	Е	Т	А	Т	К	И	Д
К	Р	Е	Д	А	В	Е	И	Ф	И	Њ	А	Р	А	П	У	К	Е
У	Д	Х	К	А	Н	Н	Ф	Т	И	П	А	Р	Т	Д	И	Ш	Л
Б	Е	Е	Т	А	Е	К	А	О	У	З	К	Т	О	В	А	Р	Е
А	Т	С	Е	Т	Ч	Њ	А	Л	Р	И	И	О	Р	Е	П	З	Њ
Т	А	Р	Е	Ф	Е	Р	К	Е	О	П	Т	К	Б	Ц	Ћ	И	Е
Н	К	И	Н	В	Е	Н	Д	М	А	Т	Е	М	А	Т	И	К	А

СЛОГОВНА ПИРАМИДА

1. Египатско божанство; 2. Део тела између руке и врата; 3. Апарат за снимање филмова; 4. Врста бомбона.

АНАГРАМ

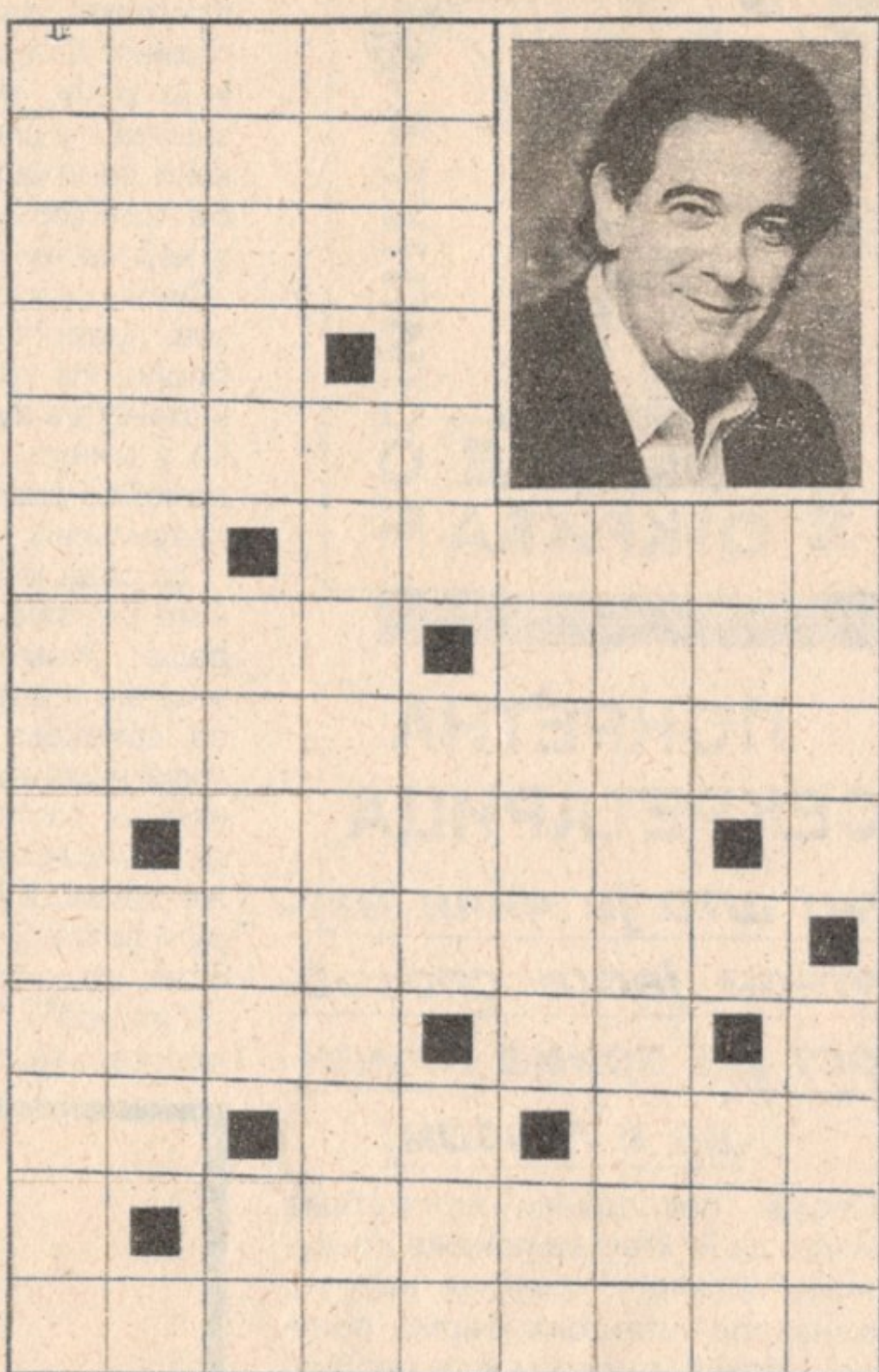
ПРОПАДА МИ КАО И СВЕ

ИНДИРЕКТ

СТОКИН ИЛИ ... (6)

Решења се налазе на страницама "Мале поште"

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру стрелице упишите име и презиме чувеног тенора са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

АВАЛА, АЛЕ, АНОДА, АЦЕТОН, ДИНА ЧОЛИЋ, ДО, ЕРОТИК, ЕТ, ЖЕЦА, ИЗОЛА, ИНАР, ИРА, КМ, ЛАВ, ЛАНА ТАРНЕР, ЛЕВАК, МРДАТИ СЕ, НАЋИ, НИ, НК, ОВАМО, ОДИ, ОПЕРАТИВА, ОРАН, ОТЕТИ, ПРОСТ, РАДА, РЕВИЗОРИ, РНК, САЛ, СИМ, ТАЛИСМАНИ, ТЕ, ТЕРЕНАЦ, ТКАЛАЦ, ЧЕТ.

РЕБУС (4, 5)

УЉЕЗ

Која боја не спада у наведену групу?

жути
црвена
смеђа
љубичаста
зелена

КРИПТОГРАМ

КРАВАТА
СЛАМАРИЦА
ДОРАДА
НАРКОЗА
АРАРАТ
ГНОЈ

ПОКРЕТНА СЕКРЕТАРИЦА

Оно што је чини изузетном јесте способност да прима команде и гласом!

Својим последњим новитетима IBM као да је хтео да покаже конкуренцији колико је измакао напред. Чувена пројектантска фирма понудила је тржишту два заиста необична производа. Најпре портабл „тинклед“, без сумње најмоћнији на тржишту јер модел, осим читача CD који је заједнички за све верзије, садржи модел који га претвара у телефон, факс, омогућава му приступ датотекама...

Друга новост: IBM је произвео врло „напредан“ програм са врло моћном звучном командом: она се није задовољила само тиме да замени неке улоге миша – прилаз датотекама – већ је у стању и да пише по диктату! Колико је то сложен и „интелигентан“ посао, најбоље све-

дочи податак да је на израду овог програма утрошено пуних двадесет година! Апарат не само што препознаје речи, већ и разуме њихово значење у споју са другим речима и како се која реч пише у зависности од тога (посебно важно у језицима у којима не важи Вуково правило: „Пиши као што говориш!“), затим зна правопис, слагање у роду и броју... На крају, ова секретарица је у стању да аутоматски откуца 70 речи у минуто, наравно под условом да јој се диктира довољно гласно и разумљиво.

За сада је IBM понудио три различите верзије овог личног дактилографа: „Комерцијална пошта“, „Извештаји и документи“ и „Радиологија са збирком слика“, посебан програм намењен радиолозима. Сваки има на располагању лексичку базу од 32.000 речи на које корисник може да дода још 2000 по свом избору и потреби. Цена, разумљиво, висока, али се, кажу, исплати: сам „Thinkpad“ 755 CD – 36.000 DEM, програм за диктирање 2.400 DEM.

ЕЛЕКТРОНСКИ
НОС
УМЕСТО
КЉУЧА

У овом вештачком носу различити молекули мириса изазивају различита електрична колебања што компјутеру омогућава да тачно утврди који је од 30.000 мириса у питању!

ВОЋЕ ЗА 21. ВЕК БЕЗ ГРАНА

Најчудесније дрво на свету родило се из природног мутанта, једне подврсте јабуке „мекинтош“ пронађене у канадској провинцији Британској Колумбији. Научници су га узели под своје и ника је јабука у облику самог стабла по којем су начичкани најпре пупољци; затим цветови и, најзад, дивни, слатки, мирисни и сочни плодови који пуцкетају под зубима, баш како и треба код најбољих врста. На тој јабуци, дакле, уопште нема грана! Једва по који листић.

Иако личи на снове неког научника, занесењака, стуб-јабука је стварна и сасвим лепо се укоренила у огледном воћњаку у Коментрију, где под будним оком Жерара Гиљеа напредује да би већ за коју годину била пуштена и на тржиште. Не где око 2000, према предвиђањима, узгивачи ће моћи да набаве саднице и уживају у многим предностима оваквог начина саћења. Пре свега, стабла ће бити засађена густо, па не треба ни наглашавати да ће се на тај начин уштедети хиљаде квадратних метара земљишта. Да и не говоримо о поједностављењу неговања и брања са „стубића“ где не постоје гране.

Сами плодови ових јабука по величини и изгледу нимало се не разликују од најбољих врста постојећих. Само су још крупнији пошто хранљиви сокови „улазе“ непосредно у њих не трошећи се на гране и границе!

Све ово звучи као права научна фантастика. Намеће се сасвим умесно питање – зашто се овакве „златне“ јабуке још нису појавиле на тржишту? Зато што постоји само једна мана која квари срећу научника, али они не губе наду да ће је отклонити. Пошто плодови ове јабуке добијају

Десет пута јачи од људског органа за разликовање мириса, овај нос има обезбеђен посао – у индустрији, али и на царици, у болницама...

Први пут један вештачки нос, који је у стању да распозна 30.000 различитих мириса, постао је доступан широј публици, да не кажемо грађанству. Јер, справа коју видите на фотографији кошта мање од 600 DEM. Систем на коме је читавих десет година радио тим стручњака са Института за науку и технику универзитета у Манчестеру састоји се од електронског чипа чији су основни делови полупроводници осетљиви на молекуле мириса, различите

хемијске састојке које појединим материјама дају одређен мирис. Зависно од њихове хемијске грађе чип производи одређен електрични сигнал који ће непогрешиво препознати компјутер у чију су меморију смештене особине свих „миричних“ молекула.

Електронски нос, уређај који споља личи на апарат за експрес кафу, почео је већ да се користи у индустрији прехранбених производа (за проверу квалитета), на граничним прелазима за откривање дрога, затим за испитивање загађености ваздуха, па чак и за откривање инфекција под завојима. Најзанимљивија је следећа примена електронског носа: такозвани Mastiff Electronique System, специјализован за обезбеђење станова и кућа, у стању је да препозна људе према мирису. Наравно, и ту постоји опасност да вас „ноћни чувар“ не пусти кроз сопствена врата ако сте којим случајем свој уобичајени дезодоранс заменили неким другим.

Воћњак који се састоји од „стубова“ крцатих плодовима већ постоји и расте, додуше још као експеримент канадских истраживача

обилје сокова из стабла, они расту брже и више него обичне јабуке на грани, постају превише крупни и тежки пре него што сазру и зато – опадају! Јендоставно, њихова петелјка није довољно снажна да их одржи...

Ето, било би савршено, само кад би било могуће укротити природу. Предвиђа се, ипак, да би најдаље за пет година воћњаци од стубова могли да постану стварност и то не само за јабуке, него и за друге воћке.

Иначе, агрономи већ дуго раде на добијању што издашних приноса покушавајући да остваре замисао „убрати што више, са што мање простора и уз што мање посла“. Тако се на путу ка сиваној „Земљи дембелији“, а корак пре јабуке-стуба, појавила опет јабука, али патуљак. Наравно, реч је о патуљастом стаблу на којем расту обични, то јест циновски, плодови и то у изобиљу. Тај подухват остварили су Енглези и то на врсти јабуке која се зове „балерина“. Сада још само усавршавају сорте јабука, пошто се зна да су укуси различити. Тако ће пре „стуба“, дакле можда већ за годину или две, моћи да се гаје „балерине“ сорте „делишес“, „јонатан“ и остале слатке и киселе врсте.

Патуљаста стабла, баш као и „стубови“, пружају могућност огромних уштеда простора, пошто је довољан квадратни метар или метар и по земљишта по стаблу. Уз то научници су успели да ове мајушне а издашне врсте буду много отпорније на болести и паразите него досадашње „нормалне“. И ово личи на бајку, али је стварност – само ако природа опет не чека са неком „ситницом“ у заседи! **М. К.**

Подморница „Канала +“, мала али моћна, у стању је да сними и на дубини од 1000 метара

КАНАЛ + : СТУДИО ЗА МОРСКЕ ДУБИНЕ

Иза тајанственог и звучног имена овог пута крије се први пловећи телевизијски студио смештен у преуређеном броду „Ocean Explorer“ дугачком 70 метара. Преправке су биле такве да су пловећу станицу учиниле једином на свету која има такву опрему. Осим тога, она располаже једним хеликоптером и са две супермодерне џепне подморнице чије видно поље од 360° омогућава снимање и на 1000 метара дубине. Цео подухват коштао је 45 милиона франака што и није превише, кажу упућени, јер ће се улагања врло брзо исплатити: „Канал +“ отвара пут потпуно новом телевизијском програму.

Први пројекат је „Непознати океан“, документарна серија која ће у следећих осамнаест месеци снимати у Медитерану и Кинеском мору. Видећемо, између осталог, и такве догађаје као што су рођење малог кита или ћемо изблиза пратити живот целканта, рибе која стиже право из праисторије и дише на – плућа. Сценарио предвиђа да сваки од ових документарца траје 52 минута, а биће приказивани у ударним терминима француске (France 2) и немачке телевизије (ARD), већ следећег лета.

Наравно, осим оваквих серија, пловећа станица правиће и друге врсте програма, на пример научно-фантастични филм чији ће декор бити – морске дубине.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Стота и најтежа борба

Давно, 1921. године, у Њу Џерсију, су се састала два до тада непобедива борца у боксу: Американац Џек Демпсеј и Француз Жорж Карпентје, обојица „тешкаши“. Французи су писали да је ондашња мафија наместила борбу и да је зато њихов боксер изгубио. Да ли је то истина јер ја сам сигуран да је Демпсеј био бољи и јачи боксер.

ДРАГОЉУБ СЛАВКОВИЋ
Бујановац

У књизи „Историја светског бокса“ описана је борба на рингу у Њу Џерсију (САД), која је одржана 1. јула 1921. године између два, до тада непобедива, борца – Џека Демпсеја и Жоржа Карпентјеа (99 победа на европским ринговима). Нема помена о неком намештању исхода меча, који је био тешка и права

борба и у коме је Демпсеј био бољи. Имао је убитачан ударац и онако тежак и масиван, све своје противнике лако је слао у царство снова. Лакши гипкији и бржи, Карпентје покушавао је техником „кључања“ да измори противника и развуче борбу, али му је то успевало само до четврте рунде, а онда га је десни Демпсејев кроше оборио на под. Овај меч је привукао до тада незапамћену пажњу у свету.

Шта је екслибрис?

Недавно је „Политикин Забавник“ објавио посебан додатак о екслибрису. Ја немам тај број „Забавника“, али ме занима шта је, у ствари, екслибрис.

ДУШАН КУЗЕЉЕВИЋ
Ивањица

Екслибрис је графика малог формата и обично се лепи на унутрашњу страну књиге да би означио власника. Употребљава се већ вековима, а ради се у свим графичким техникама, почев од индустријских (типо-штампа, сито-штампа, офсет) за велике тираже, до ручних графичких техника, кад се ради 50–100 отисака које аутор обележава и потписује.

Књижни листић или екслибрис може да буде и једноставна налепница са именом власника, али и дотерано уметничко дело. Тема и мотива за екслибрис има много.

Важна улога екслибриса је да заштити књигу од крађе, намерне или ненамерне, што је мотив овог књижевног листића који је наш сарадник Растко Ђирић израдио свом пријатељу – писцу хорор и SF прича – Горану Скробоњи (сито-штампа, 1994).

Пас светог Хуберта

Шаљем вам ову сличицу пса за кога је наш комшија, иначе врстан ловац, рекао да је то ловачки пас познат под именом „пас светог Хуберта“ и да је веома редак. Можете ли да напишете нешто о овом псу?

ЈОВИЦА
Ужице

Тачно је да је на слици пас св. Хуберта. То је један од најстаријих ловачких паса на свету, познат још пре 2000 година. Име је добио по светом Хуберту, заштитнику лова у Белгији (која се сматра постојбином овог пса), Француској и Швајцарској. Постојале су две варијанте ове расе: црни пас, одгајан скоро три века у једном самостану у белгијским Арденима, и бели (Талбо) који је давно изумро. Ове псе дуго је гајила и држала енглеска аристократија строго пазећи да остану чистокрвни – („Бладхаунд“) – па су у Енглеској познати и под тим именом.

Пас св. Хуберта, или ова сачувана варијанта као на слици (са тамносмеђим преливима), веома је леп пас, тежине и

до 48 килограма, крупан, снажне главе и изразито набране коже. Горња усна му је тешка и обешена, са великим ноздрвама. Овај пас има јака прса, кратак, снажан труп, леђа широка и изузетно мишићави, снажне шапе, дугачак реп, који носи мало уздигнут. Длака му је кратка, и то црна са палежом, јетрена или црвена са палежом, црна и смеђа са нешто беле на прсима, ногама и врху репа. Пас св. Хуберта висок је око 67 центиметара, мужјаци, односно око 61 центиметар женке, доброћудан је и тих.

Рађа се у води

Имам шест година и од свих животиња у зоолошком врту највише волим нилског коња. Поред њега се најдуже задржим. Питао сам маму да ли се мали нилски коњ рађа у води или напољу, али није знала да ми каже.

ЛУКА РАДУЛОВИЋ
Нови Београд

Своје потомке, које носи осам месеци, женка нилског коња рађа у води.

Најчешће је то веома брз порођај, а младунче одмах, као плута, исплива на површину да први пут удахне ваздух. Касније оно често седи на леђима мајке јер је тако заштићено од напада крокодила – наравно, када се налази у свом правом животном окружењу.

Ивана Ђорђевић, село Шаљиница, 38334 Осојане – 13 година, воли забавну музику.

Електричну јегуљу не убија сопствена струја

Можете ли ми рећи како то да електричну јегуљу не убије сопствена струја?

МАРКО АСАНОВИЋ
Нови Сад

Као што се паукови не хватају у сопствену мрежу и змије не угину од свог отрова, тако ни електрична јегуља не настрада од сопствене енергије. Објашњење је врло једноставно. Наиме, нервни систем електричне јегуље и мишићи који усклађују њене покрете прекривени су масним ткивом које има улогу електричног изолатора.

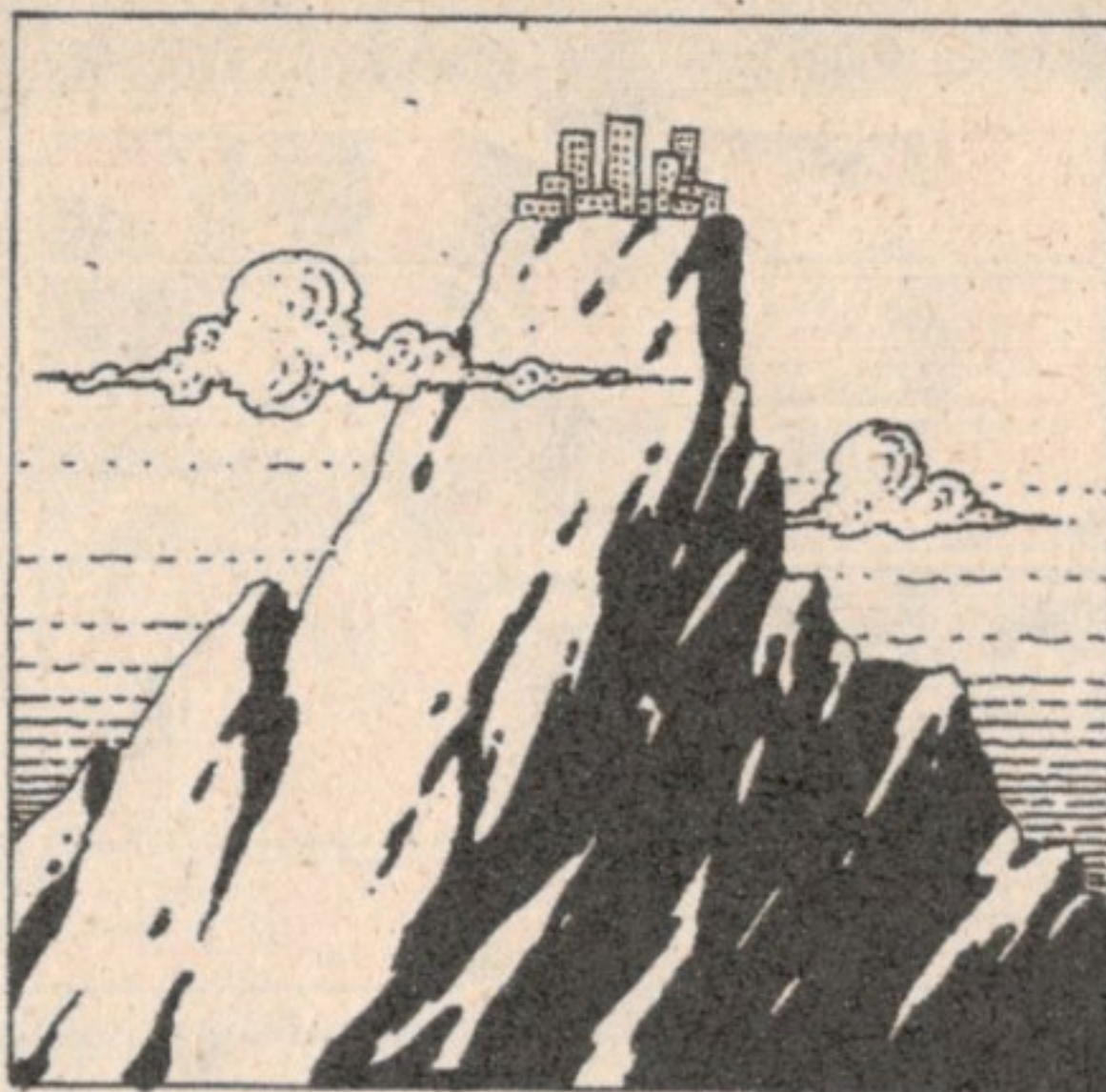

Ово занимљиво биће има неколико електричних органа на свом телу који су смештени у репу, дуж доњег дела тела, а више њих је на бочним странама. Ти органи који производе електрицитет су, у ствари, ћелије кружног облика. Јегуља може да их има до 700 хиљада. Кад дође до пражњења електрицитета из свих ових „генератора“, глава јегуље је позитивно наелектрисана а реп – негативно, удар који произведе довољно је јак да може да ошамути њене нападе. У бразилским рекама Амазон и Ориноко постоје електричне јегуље дужине два метра које би електричним ударом могле да ошамуте и на дуже онеспособе чак и коња.

Занимљиво је да после испуштања електрицитета све јегуље мирују док им се енергија не обнови.

Бојана Божиловић, Карађорђе-ва 35, 17500 Врање – 13 година, воли дружење и све што и њени вршњаци.

Љиљана Милуновић, село Шаљиновица, 38334 Осојане – 14 година, сакупља гумице, воли музику.

Највиша престоница

Који европски град, престоница неке државе, лежи на највећој надморској висини?

БОРЉЕ РАОНИЋ
Куршумлија

Андола ла Веља, град и престоница мини државе Андоре, лежи на 1029 метара надморске висине и по томе је рекордер у Европи. Овој земљи на падинама Пиринеја, која живи од туризма и трговине, припада још један рекорд, и то светски. Андора има највише спортских објеката по квадратном метру. Иначе, цела земља има око 20.000 становника од којих већину чине сеоска домаћинства.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Сканди асоцијација: коњички спорт – хотели, Видосав, Парана, обе, Ин, Драшко, рад, Ото, мир – гатара, алопат, Лара, А, омарик, поњава – трс, Рет, Ава, чардак, антена, нш, Рип, К, збор, аршини – его, тек, Ана, џемпер, спрати, Киш, Ин, екавка, јавка; Анаграм: порцулан, Каскада: агфа, Грант, фараон, анаграм, Торино, нанос, мост; Палиндром: навој; Разлике: 1. дршка на мрежи, доња птица, ремење на леђима, 2. димњак, шлем, десна чизма, 3. нож, мрежа, врата на кући; Испуњаљка: Бранимир Брстина (образ, анимо, Кирби, врста, винар); Блиски сусрети: 1. не, 2. не, 3. да, 4. да, 5. не, 6. да, 7. не, 8. не, 9. да, 10. не; Слововна пирамида: Ра, раме, камера, карамела; Анаграм: Кеопсова пирамида; Индирект: Марвин (марвин); Осмосмерка: првачићи; Мозаичка укрштеница: Прост, левак, Авала, Сим, л, Изола, до, ацетон, Оран, Рада, Дина Чолић, о, отети, и, мрдати се, Инар, км, ж, нк, ни, але, г, теренац, оператива; Ребус: пали борци (пали бор „ЦИ“); Улез: смеђа (није боја спектра); Криптограм: клокан (узима се прво слово учауреног назива животиње: крава, лама, орада, коза, арара, ној). Енигматске стране припрема: ЕД „Борђе Натопшевић“, Сомбор Уређује Славко Бован Аутори: Димовић, Милин, Мунишић, Ј. Недић и Бован.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2279

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хапи Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

Председник комисије „ПОЛИТИКА“
др Живорад Минових

Уредник сјајних Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана До-
жић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић,
Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Вито Недељ-
ковић, Биљана Орловић, Љубомир Па-
трногић, Весна Софреновић, Војислав
Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко
Тодоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петканић и Радана Весовић
Секретаријат Зорица Филиповић

Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства:
Петар Поповић (Москва), Душан Пешић
(Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон),
Дарко Рибникар (Париз), Душан Симић
(Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верица
Рупар (Будимпешта) Момчило Панте-
лић (Пекинг), Радислав Ђук (Атина)
Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, П.фак 124.
Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.
Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.
Рукописи, фотодографије и цртежи се не
враћају.

На основу мишљења Републичког секретари-
јата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од
22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 19,50 дин. 3 месеца 58,50 дин.
6 месеци 117,00 дин.

Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. „ПОЛИТИКА“ — ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
Полугодишња – возом: 90 DEM, 40 USD
или противвредност осталих валута.
Полугодишња – авионом:
I група-Европа: 129 DEM. II група-Блиски исток:
130 DEM. III група-Африка, Азија: 135 DEM.
IV група-Америка, Канада: 136 DEM. V група-
Далеки исток: 138 DEM. VI група-Јужна Америка:
144 DEM. VII група-Аустралија: 146 DEM.
или противвредност осталих валута
Претплата се врши преко фирме
„EINS PLUS ZWEI“ GmbH, FRANKFURT/M
у противвредности валута USD или DEM и то:
DEUTSCHE BANK AG, Fr/M. (BLZ 50070010)
За DEM – КОНТО – 092430800
За USD – КОНТО – 05092430801
Код уплате ОБАВЕЗНО навести – „Сврха плаћања“
ПРЕТПЛАТА НА „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ –
откуп дуга.
Копију уплате ОБАВЕЗНО послати на факс
бр. ++ 381 11 3228 776 или на адресу:
ПРЕДУЗЕЋЕ „ПОЛИТИКА“ 11000 БЕОГРАД,
29. НОВЕМБРА 24/1, ЈУГОСЛАВИЈА

Годишњу претплату на лист не примамо.

SEGA

MEGA DRIVE 2

REZERVISANO ZA
OZBILJNE IGRAČE

Partija košarke ili fudbala u sred sobe bez razbijenih stvari? Vi kao glavni glumac u svom omiljenom filmu? **Plavi** jež i crv od 2 metra jači od Švarcenegera? Nemoguće ?!

Sigurno još niste upoznali Sega **MEGA DRIVE 2**. To je kućni sistem za igranje koji se veoma jednostavno priključuje na običan TV prijemnik. Baziran je na 16-to bitnom procesoru koji mu omogućuje na **hiljade boja** istovremeno, neverovatne 3D efekte, glatku **animaciju** i **velike** likove na ekranu. Svaku igricu prati veoma realan **Stereo stereo zvuk**, koji igranje čini još zanimljivijim. Možda je moguće?

MEGA DRIVE 2 možete igrati sami ili **udvoje**. Za njega postoji veliki broj kertridža sa igricama koje možete kupovati, menjati ili iznajmljivati. Za rukovanje vam nije potrebno nikakvo predznanje. Moguće je ?

MEGA DRIVE 2 nije igračka; to je sistem za igranje rezervisan za ozbiljne igrače.

BEOSOFT

011/421-355, 429-848

Gospodara Vučića 162, Beograd

Radno vreme od 8 do 21 čas svakoga dana sem nedelje

Проблем 19. века: умро је Бог. Проблем 20. века: умро је човек.

Ингмар Бергман
шведски филмски
редитељ (1918–)

РЕКЛИ СУ...

Идеалист ће лако проћи кроз зид, али ће се до крви сударити са ваздухом.

Албер Ками
француски филозоф и
књижевник (1913–1960)

Како ли су само смешне – туђе навике!

Олдус Хаксли
енглески књижевник
(1894–1963)

Сваки споразум између истине и лажи увек је на штету истине.

Виктор Иго
француски писац
(1802–1885)

Шовиниста је човек који и Богу додељује држављанство своје земље.

Јене Хелтаји
мађарски књижевник и
новионар
(1871–1957)

Никад нисам имао среће да закасим на воз који се сударио.

Макс Фишер
британски новинар
(1922 –)

Доктори без клијената називају се научници.

Арт Бакволд
амерички новинар и писац
(1925–)

Дража ми је табла на којој пише „Улаз забрањен“, него она са натписом „Изаза нема!“

Жорж Клемансо
француски државник
(1841–1929)

Научници се служе грчким и латинским језиком не толико да би се разумели међу собом, колико да их други не би разумели

Валентин Катајев
руски књижевник
(1897–1986)

Кад неко убије човека, онда је убица, кад убије милион људи, онда је освајач, а кад их побије све, онда је бог.

Жан Ростан
француски биолог и писац
(1894–1977)

Не говоримо зло о ђаволу. Он је, можда, изасланик драгог Бога.

Салвадор Дали
шпански сликар
(1904–1989)

Постати деда значи доспети до трећег издања, прегледаног и исправљеног, са аутобиографијом.

Емил Кротки

Педесет сведока има педесет истина.

Џон Стајнбек
амерички књижевник
(1902–1968)

Новац је нека врста шестог чула без кога се осталих пет не може у потпуности искористити.

Азис Несин
турски књижевник
(1915–)

Илустровао
Растко Ђурић

